

LÖCSER KÁROLY

Hogy is
volt csak?

OEE Könyvtár
Áll.Ell. 2019

Hogy is volt csak...?!

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET K Ö N Y V T Á R A	
K. napló taz. <i>jel/ter.</i>	Különl. jelzés
<i>I.</i> csop. _____ szám	Szakmai ágazat
Betű csop. _____ szám	Elhe- lyezés <i>nr. 6.</i>

9/13

Országos Erdészeti Egyesületi
K Ö N Y V T Á R A

Az ERDÉRT húsz évének története

OEE Könyvtár
All. Ell. 2019

Hogy is volt csak...?!

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET KÖNYVTÁRA	
Könyvtár	Könyvtár
Iskola	Iskola
Borászati	Borászati
Élelmiszer	Élelmiszer

1851

1866

Azok a fiatalok, akik ma fényes teremben, virágpompás fehér asztalnál gazdag lakoma részesei, nehezen képzelhetik el, hogy amikor az ő életük elkezdődött, még egy tányér meleg leves is alig elérhető vágya volt az embernek. . . Ugyanígy, akik ma vagy éppen csak tegnap léptek közénk munkára, s természetes előttük, hogy kellemes körülmények között, a modern igényeknek megfelelően erkölcsileg-anyagilag egyaránt megbecsülésben dolgozhatnak, bennük fel sem merülhet, hogy milyen rettenetes fizikai és szellemi áldozatok árán teremtődött meg ez a boldog jelen.

Talán még azt sem érzik, hogy „boldog” ez a ma, mert hiszen már készen kaptak mindent, s ami „természetes”, azon általában nem csodálkozik, nem lelkendezik senki.

Szívből örülünk, hogy ezek a fiatal munkatársaink már nem kényszerülnek átélni azt a mérhetetlenül nehéz küzdelmet és sok szenvedést, ami ennek a ma 20 éves vállalatnak a megszületését, kibontakozását és felnövekedését kísérte. Örülünk, hogy egy biztosan révbefutó luxushajóra szállhattak be közénk. De azért — ha másért nem, hát a hovatartozóságuk felismeréséért — talán nem ártana megismerniök ennek a hullámokat oly pompásan hasító „hajónak” történetét. Mégpedig onnan kezdve, ahol még csak elhatározott gondolat se volt; csupán az ínség víziójaként lebegett eljövételének vágya a zűrzavaros ködön át. . .

Mindazoknak, akik ezt a mai „természetes” nagyszerűséget nemcsak egyszerűen tudomásul vették, hanem legalább egy kicsit meg is szerették, ezeknek a fiatal dolgozótársaknak az itt következő oldalakon és lapokon egy szolid kis csokrot kötöttünk az EDRÉRT lepergett húsz esztendejéből. Távolról sem azzal a szándékkal, hogy a kézbevételeivel öröm vegyüljön örömükbe. Hanem csak azért, hogy jobban megértsék a mi lelkes, kissé könnyes kalaplevételünket. Hogy ők is a mi szívünkkel, a mi lelkünkkel ünnepelhessék vállalatunk két évtizedét.

Ördögűzés...

Legtöbb gondolat Kárpátjáról hoztuk be. A Kárpátoknak lényegesen több együttes jellegű, mint amennyinek felismerésével az ottani szemlélő megérthetné az igazságot, ha megpróbálná a főszerzőtől.

Egyszer volt, hol nem volt...

Ha nem is az „Óperenciás-tengeren túl”, de — nagyon régen volt... Ezért is kell visszamennünk az időben; csak akkor érzékeltethetjük legalább valamenyire a fakereskedelmünk múltja és jelene közötti különbséget.

Nemcsak két, merőben ellentétes előjelű korszakot, hanem annak mozgató szellemét, a két élesen szembenálló felfogást kell röpké pillantásban összehasonlítanunk.

Kezdjük a közös vonással!

Számottevő fakincsünk ellenére — igényeinket tekintve — fában szegények voltunk és vagyunk. Természeti adottságaink folytán ugyanis túlelvélű állományunk elenyészően csekély volt, ahogy ma is csekély. (Annak ellenére, hogy a szigorúan tudományos alapokon nyugvó, korszerűségével világtekintélyű magyar erdőgazdálkodás 1945 óta 345 000 hektárral növelte meg az ország erdőterületét.) Tehát — ahogy ma is —

**kénytelenek voltunk az ország fenyőfűrész-
áru-igényének legnagyobb részét import út-
ján fedezni.**

Romániából, Jugoszláviából, Ausztriából és Lengyelországból vásároltuk a fenyőfűrészárut. Döntő mértékben román és jugoszláv árut forgalmaztunk.

Fabehozatalunk zömét a fűrészáru tette ki. Egyrészt, mert fűrészüzemeink kapacitása csak valamivel volt nagyobb a mainál, másrészt: a fatermelő országok abban az időben sem adtak el szívesen gömbfát; fűrészárúként sokkal gazdaságosabban értékesíthették.

Számottevő fűrészüzemek a Tisza mentén, főleg Szolnokon, Szentesen, Csongrádon és Szegeden, valamint Budapesten, a soroksári Duna-ágban működtek. Kisebb üzemek a Dunántúlon települtek. Elsősorban Vas, Zala és Somogy megyékben. Ezek legtöbbje csak egy, legfeljebb két kerettel dolgozott, nagyon kezdetleges körülmények között. Egyedül Lentiben volt egy jelentősebb üzem, amely még ma is működik. Az állam egyetlen fűrészüzemmel sem rendelkezett.

Ördögűzés...

Legtöbb gömbfát Kárpátaljáról hoztunk be. A kárpátaljaiak lényegesen több fenyőfát termeltek, mint amennyinek feldolgozásával az ottani üzemek megbírkózhattak. Igyekeztek hát megszabadulni a fölöslegetől.

A vasút 50—100, sőt még ennél is több kilométernyi távolságra esett a termelőhelyektől. Így csak a tutajozás nyújtott lehetőséget a szállításra. (Abban az időben még túlságosan drága, eszement bolondság lett volna az autófuvározás gondolata, hiszen még járható utak sem kínáltak hozzá.)

Persze csak szerencsés földrajzi fekvésünknek köszönhattuk, hogy a csehszlovákok nekünk adták el gömbfájukat. Pont nekünk, akikkel akkor meglehetősen hadilábon álltak. Dehát kénytelen-kelletlen elsősorban csak nekünk szállíthattak, mivel *a tutajozásra alkalmas folyók mind a Tiszába ömlenek; a természet diktálta gravitáció nem engedhette meg, hogy kikerüljék Magyarországot.*

Az Alsó- és Felső-Szinevér, az Ökörmező és a Rahó környéki gömbfatermeléseket a Nagyág és a Talabor folyókon 25—30 köbméteres tutajokba kötve eresztették le Husztig és Nagybocksóig a Tisza-partra. Itt átkötötték 500 köbméteres tutajokba. Innen úszott tovább a gömbfa a Tisza menti fűrészüzemeinkhez.

Mindig kora tavasszal kezdődtek a vásárlások és az átvételek. A csehszlovák kincstár árverésen, a magánosok pedig rendes kereskedelmi megállapodások alapján értékesítették a fát. A megállapodásokat rendszerint hosszú huza-vona, alkudozás előzte meg. *Ebben az időszakban a magyar vevők és sleppjeik ellepték a környék éttermeit és szállodáit. Itt kötötték meg az üzletek javát. Minden magyar vevőnek megvolt a maga kárpátaljai megbízottja. Ezek hajtották fel a kívánt tételeket és puhígtatták a kiszemelt eladókat. Az ilyen ügynök reggeltől estig testőrként kísérte az eladót. Legszívesebben még az ágya mellett is őrködött volna, nehogy egy másik ügynök elcsábítsa. Mert akkor aztán kútba esik az üzlet, s ami az egészben a legfájóbb: elmarad a jutalék! . . .* Érthető, hogy végtelenül bizalmatlanok voltak egymás iránt. Viszont az üzletek megkötése után egyszerre felengedett minden feszültség. Hetedhét országra szóló mulatásba csapott át a sok izgalom. Olyankor „apai-anyai bedobva”, még a csinos lányok sem hiányoztak a szorítóból.

Fűrészüzemeink az indító parton vették át a gömbfát a kincstártól vagy magánosoktól.

Itt, a bemérésnél, szinte művészi tökélyt produkált az agyafúrt ravaszság. Tíz fej és húsz szem is kevés lett volna ahhoz, hogy követesse azt a csodálatos zsonglörösködést.

Kárba veszett minden erőlködés; legfeljebb csak egészen véletlenül sikerült elkapni a csalókat. Percenként követték egymást a kiabálások, hajbakapások, de azért kedélyes pillanatok is akadtak. Az egyik átvevőnk nagyon sok gömbfát kiselejtezett. Az átadója, egy magyarul rosszul beszélő bácsi, csak tűrte egy darabig, de végül is kifakadt hangosan:

— *Ha sukat csinálja az a skart, a gatyát lehozuzigálja rólam!*

Az átvevő cinikusan ránevetett:

— *N'ja, öregem, azt jól tudja maga is, hogy nemcsak rózsa, hanem tüvis is terem a fán.*

— *Tüvis, tüvis, de ez nekem egy tünkretüvis!* — replikázott elcsukló hangon az öreg.

Természetesen az effajta, sőt a még ennél is erősebb zsörtölődésekből sem kerekedett harag soha. Este már együtt borozgattak a vendéglőben.

A Talaboron, a Nagygáton meg a többi kisebb folyón az eladó végezte a tutajozást. Persze ruszin tutajosokkal. A tiszai tutajozás a vevőre hárult. Ezeket a tutajokat már magyar tutajosok úsztatták. (Szolnokon és Szegeden egész tutajos dinasztiák éltek. Több generáción keresztül apáról fiúra szállt ez az igen nehéz, veszélyes, de mégis nagyon izgalmasan érdekes mesterség.)

A kisebb folyókon sokkal veszélyesebb volt a tutajozás, mint a Tiszán. Számtalanszor komoly balesettel járt. Nem csoda, hogy a ruszinok néha vonakodtak vízre lökni a parton már bekötött tutajokat. Ha ezek a babonás emberek valamiféle természeti jelenségekből veszélyre következtettek, egyszerűen hajthatatlanokká váltak. (Olykor-olykor persze nagyon is józan megfontolásból csupán megjátszották a félelmüket, mert tisztában voltak szerepük fontosságával, s így a vonakodással további anyagi biztatást csikarhattak ki.)

A ruszinok húzódoztak, az idő viszont sürgetett, mert csak megfelelő vízállás mellett lehetett tutajozni. Amikor már a legfinomabb „hangszerelés” sem hozta meg az eredményt, a pravoszláv pap segítségét kellett igénybe venni, hogy a tutajosok hajoljanak az értelmes szóra.

A pap, a környék pópája nagy tekintélyt élvezett a ruszinok körében. De csak amolyan sima „legyen szíves” kéréssel ő sem volt előrángatható, hogy közvetítsen a tutajoztatók és a tutajosok között. Szigorú egyházi elvekkel bástyázta el magát az ilyen kereskedői érdekektől.

Egynéhány cinkos pillantás után azonban, amikor azt a halk suttogást is jól megértette, hogy egy kis stólapézn is leesne szíves segítségével ellenében, nagyhirtelen lazított elvein. Nem szólt semmit, még csak nem is bólintott, hanem hangtalanul eltűnt. Viszont érződött minden mozdulatából, hogy visszajön. És valóban visszajött teljes szertartási papi ornátusban, kezében füstölővel. A partra sétált, felállt az első tutajra és imába kezdett.

A ruszinok szó nélkül követték, hiszen a pápa a füstölővel elűzte az ördögöt, most már nyugodtan nekivághatnak az útnak, nem éri őket veszély. Ez a szertartás mindenkit megnyugtatott; természetesen legjobban a magyar vevőket.

Fel se sorolhatnám azt a rengeteg „szakmai figurát”, amit Kárpátalján mind a vevők, mind az eladók kijátszottak és megjátszottak. Izgalmas tétet jelentett, hogy a fát időben leúszathassák. Ezért minden áldozatot meghoztak, mert a tutajozás elmaradása kiheverhetetlenül nagy károkat okozhatott.

Csehszlovákián kívül csak Ausztriából importáltunk még fenyőgömbfát. Ezt a Dunán, uszályokban szállították a budapesti fűrészeknek. Az osztrák uszályfából — csehszlovák tutajfánál gyengébb minőségű lévén — főleg épülettát termeltek.

A hazai erdőkben kitermelt gömbfát majdnem teljes mennyiségében a dunántúli fűrészek vágták fel. A kikerülő fűrészáru egy részét közvetlenül a környék lakóinak, nagyobbik felét pedig fakereskedőknek adták el. Tehát egyszerre folytattak kis- és nagykereskedelmet.

A Dunántúl általában önellátó volt, legfeljebb a nagyobb gyáarak, üzemek használtak importanyagot.

Csak íróasztal és egy telefon...

Teleppel rendelkező fanagykereskedőt nem találhattunk az országban. Mi szükség is lett volna rájuk? Ma sincsenek ilyenek egész Európában. A faanyag kétszeri fuvarja, ki- és berakása, kezelése, máglyázása roppant költséggel jár, tehát nem gazdaságos. Kontinensünkön a telepes nagykereskedői feladatokat a tekintélyes készletekkel rendelkező fűrészüzemek látják el. Ugyanígy volt nálunk is a múltban. Fűrészüzemeink — főleg a tiszántúliak és a budapestiek — olyan jelentős mennyiségű és annyira bő választékú készlettel rendelkeztek, amelyből nem csupán a kisebb, hanem a közepes nagyságú kiseladást bonyolító fakereskedőket is könnyen kielégíthették. Ezek a fűrészek ugyan, szükség szerint, a felhasználóknak is árusítottak, de mindenkor különös gonddal ügyeltek arra, nehogy konkurrenciát okozzanak ezzel a fakereskedő-vevőiknek.

A tulajdonképpeni fanagykereskedői tevékenységet

a közvetítő kereskedők (Zwischenhandler) és az ügynökök látták el.

A közvetítő kereskedők rendszerint egy-egy nagyobb, sokszor európai hírű külföldi fűrészüzemtől többezer köbméteres tételeket vásároltak meg komoly árengedménnyel. S aztán eladták saját számlán. Az ilyen nagybani vásárláshoz természetesen tekintélyes tőkére volt szükség, amihez a kereskedő pénztárcája túl vékony volt. Viszont a legtöbb bank, csendben, a háttérből — megfelelő haszon ellenében — szívesen finanszírozta az ilyen vállalkozást.

A másik megoldás az ügynökség volt, azaz az egyszerű jutalékos eladási megbízás.

Mindkét vállalkozási mód nagyon jövedelmező üzletet biztosított. A közvetítő kereskedőnek csupán egy íróasztalról meg egy telefonról kellett gondoskodnia; ennyi volt az egész befektetése.

Persze mégsem ment ilyen egyszerűen. Nem csaphatott fel csak úgy bárki közvetítő fanagykereskedőnek, mégha biztos is lehetett vállalkozása sikerében. Sem a nagy cégek, sem a bankok nem álltak szóba mindenkivel. Az egyszerű halandó meg se közelíthette őket. Ahhoz, hogy kapuik megnyíljanak egy új ember előtt, megfelelő kapcsolatokra volt szükség. Olyan nagy tekintélyű, befolyásos üzletemberek barátságára vagy legalább is szimpátiájára, akik a nagy cégeknél és bankoknál garanciát vállalhattak érte. E kapcsolatok megszerzése, kiépítése és állandóan felszínen tartása sok nehézségbe és áldozatba került, viszont ez biztosított zöld utat a gyors gazdagodáshoz.

A közvetítők rendszeresen felkeresték a fakereskedőket és készletkimutatók alapján vették fel a rendeléseket. Amennyiben a vevő kívánságának megfelelő minőségű és méretű készlettel nem rendelkeztek, az igényelt specifikáció kitermelését is vállalták. *Ezeket a rendeléseket köbméter-pontossággal szállították le.* Nemegyszer a kisebb vidéki fakereskedőknek küldött szállít-

mányban egy 30 köbméteres vagon öt-hat, sőt ennél több méretet és minőséget foglalt magában. Az effajta rendelés-kielégítések azt a célt szolgálták, hogy a kisebb tőkével gazdálkodó fakereskedő is jól szortírozott raktárkészlettel rendelkezessen.

A fűrészüzemek pontos szállításai lehetővé tették, hogy a kereskedők a vevők minőségi és méreti igényeit szinte maximálisan kielégíthették.

Természetesen ugyanez jellemezte a nagyobb telepeket is, csak még fokozottabban, mivel azok forgalmának 60—70 százalékát egy állandó vevőkör biztosította. Nagyobb gyárak, üzemek, intézmények évtizedeken keresztül egy cégtől vásároltak; így nemcsak minőségben és méretben, hanem igen sokszor még struktúrában is azonos ellátást élveztek. A fatelepek ezekhez az állandóan ismétlődő igényekhez általában közvetlenül a céljaiknak legjobban megfelelő fűrészektől vásároltak anyagot.

A fűrészüzemek is és a fakereskedők is óriási versenyt vívtak egymással. A forgalomért, néven nevezve: a haszonért folytatott versenyfutás néha hihetetlen méreteket öltött. Egy-egy nagyobb építkezés faanyag-szállításáért kiméltlenül keresztülgázoltak egymáson.

A fakereskedők legtöbbször, főleg a nagyok, bankhitellel dolgoztak. Azaz minduntalan jelentkeztek a lejáró váltók, amelyeket ki kellett fizetniök. Tehát egzisztenciális hajtóerők is erősen belejártak működésükbe. A bank pedig soha nem gyakorolt kiméletet. Kegyetlenül behajtotta követelését még akkor is, ha annak következményeképpen az illető cég csődbe került.

Valósággal élet-halál kérdést jelentett a nagy üzleti küzdelem. Nem is csodálkozhatunk azon, hogy abban az időben ilyen nagy szerephez jutott a konkurrencia.

A vevők megszerzéséért, elcsábításáért mindent elkövettek. A legkomo-lyabb áldozatoktól se riadtak vissza. Különösen, ha egy-egy nagy fogyasztó megszerzésére villant fel remény. A konkurrálás árban, a hitelnyújtás nagyságában, időtartamában, valamint a kiszolgálás minőségében nyilvánult meg.

A komoly vevők megszerzése valóban nagyon nehéznek is bizonyult. Főleg, ha az illető bonitása, fizetőkészsége köztudottan jó volt. Ugyanis az üzletek többségét hitelezés útján bonyolították le. Nem lehetett tehát közömbös az eladónak, hogy vevőpartnere mennyire pontos a fizetésben.

Ez, a vevőkért folytatott tusakodás végül is a kiszolgálás, nívójának emelkedését vonta maga után; ezzel a vásárlók csak jól jártak.

A fakereskedők külön kasztot képviseltek az ország kereskedői társadalmában. Ha egy kisebb városban, helységben a kereskedőkről beszéltek, mindig kiemelték: „a fakereskedő is”. . . A fakereskedők vállalkozása mindenkor jelentősen tökeigényes volt a más szakmabeli kiskereskedőkéhez képest. Elsősorban ez a tény biztosította rangosságukat. No, meg az a körülmény, hogy legfeljebb egy, esetleg két fakereskedő működött csak egy-egy közepes nagyságú városban. Telepeikkel behálózták ugyan az országot, de kisebb helységekből

nem telepedtek le, mert a kis forgalommal elérhető haszon nem állt arányban a szükséges befektetéssel.

A fakereskedői vállalkozás külön jellegzetessége:

csak a fizikai dolgozók voltak idegenek benne. Általában a család tagjaiból tevődött össze a tisztviselői gárda. Legfeljebb egy-egy nagyon megbízható, képzett szakembert vettek be maguk közé, akit viszont jól megfizettek.

Céltudatos védekezés volt ez a családra szűkített vezetés: nem akarták idegeneknek kiszolgáltatni a kis tételes eladás számtalan és sokrétű fortélyát!... (Az ilyen apróságok is csak a vállalkozás nagyszerűségét bizonyították.)

Nagyobb fatelepeket, melyeknek állandó készlete 1000—2000 köbméter között mozgott, főleg Budapesten meg a megyei székhelyeken, vagy esetleg nagyobb tiszántúli helységeekben találhattunk. Semmi sem indokolta kimondottan nagy készletek tartását, mert a külföldi és belföldi fűrészek egyaránt, folyamatosan rendelkezésre álltak, hogy bármikor pontosan biztosítsák a lepadt vagy kimerült készletek feltöltését.

Készletezési szükségesség híján a fakereskedők a drága kamatterhektől megkímélődtek. Ez akkor különösen nagy jelentőségű volt.

A háború alatt különféle katonai célokra, barakkok, ideiglenes hidak és más hadi létesítmények építésére formálisan szétcibálták a készleteket. Az utánpótlás állandóan akadozott és mindinkább megnehezült. Végül csak Kárpátaljáról, Erdélyből és a dunántúli kisebb fűrészektől szerezhattunk be valami kevés anyagot. S aztán hamarosan az is lezárult. Befagyott vagy megsemmisült minden forrásunk.

A háború végére az ország fakészlete eltűnt, tönkrement, szétfolyt. A felszabaduláskor hazánk valamennyi fatelepe ürességtől tátongott.

Így zárult egy korszak a mi szakmánkban. Ilyen előzmények után kellett egy új élet megindításához hozzákezdenünk.

Budán még dörögtek az ágyúk...

Pest felszabadult! Budán még javában tombolt a harc, ágyúk dörögtek, amikor 1945. január második felében árusok hada lepte el a pesti utcákat. Ezzel visszatarthatatlanul megindult az élet. Élelmiszertől kezdve csecsebecsén keresztül az aranyig mindent kaphattunk. A pesti ember pedig dideregve, vacogva vásárolt, mert szeret vásárolni. No persze, egyre jobban a zsidópiaci kacatok, ringy-rongyok uralkodtak el a kínálatban és az annyira becses cikkek, mint például a cukor, takarodót fújtak. Ennek ellenére mindinkább derült a hangulat és azok, akiknek nem volt fájó sebük, mert csupán a félelemtől szenved-

tek, most a szorongásból felszabadultan, újjongó jókedvvel csaptak vidám vásárt az alaposan romos utcákon. De ahogy besötétedett, megfagyott a jókedvük. Dideregve vonultak haza, hogy otthon a falak között még jobban dideregjenek. Mert hiánycikk lett a tüzelő is. Minden tartalék elfogyott. A fázó emberek a lebombázott épületek gerendamaradványait, bútorok és üzletberendezések roncsdarabjait cibálgatták ki az üszkös törmelék alól, hogy egy kis meleget csiholhassanak az amúgy is dermesztő télben.

„Tűzifát! Tűzifát! De gyorsan!” ... — Ezt vacogták a fogak a gyerekek, a betegek, az öregek, a sebesültek és a meleg ruha nélkül maradtak szájában.

— *Tűzifa előteremtése az első és legfontosabb feladatunk!* — vélekedtek egyre határozottabban a megmaradtak közül mind többen összeverődő fások. Vélekedésüket a Közellátási Kormánybiztosság segítette cselekvésre. Felügyelete mellett hozzákezdhettek a Pest környéki erdők kitermeléséhez.

A méteres hasábokra felvágott csuromvizes tűzifát aztán vasúti gőzmozdonyok vontatták szerteszét a városban a lebombázott áramfejlesztő központok kihunyásával elárvult villamosvágányokon.

Szó sem eshetett még fakereskedelemről. Fásaink egyelőre csak az íróasztalok mellett főzték mindenféle tervüket, ugrásra készen várva arra a bizonyos nagy pillanatra, amikor majd akcióba léphetnek. Legjobban az a gond gyötörte őket, hogy ki kaphat és honnan működési engedélyt. Ez a bizonytalanság nagyon felkavarta kereskedői kedélyüket. Érthetően, hiszen más kereskedő is viszonyolna komolyabb összeget befektetni olyan vállalkozásba, amelynek végső kimenetelét nem látja biztosítottnak. Viszont rájuk jellemzően: még csak egy lábbal se álltak talpra, de máris belekezdtek a konkurenciába. Mindegyik arra törekedett, hogy a másik előtt minél alaposabban befektítse a szóba jöhető üzleteket, hogy azután ő csípje el az orra elől ugyanazokat. A második világháború, ez a szörnyű katasztrófa sem tudta megváltoztatni valódi énjüket.

Velük szemben az erdőtulajdonosok nem sokat teketóriáztak. „Lesz, ami lesz” alapon hozzáfogtak a termeléshez. Eladásról ugyan senkivel sem mertek tárgyalni, de nem veszett kárba a munkájuk, mert még abban az évben mindegyik erdőtulajdonos megkapta a termelési engedélyt.

Ezzel a lépéssel sokat segítettek az inséges helyzetben, mert amikor rendeződtek az engedély-kérelmek, számottevő mennyiségű kitermelt fa állt az ország rendelkezésére.

Mikor egész hazánk felszabadult...

A kezdeti bizonytalanságok csak akkor oszlottak szét, amikor *kormányunk Debrecenből Budapestre tette át székhelyét. A fakereskedelmi élet megindulását is attól az időtől számíthatjuk.*

A határozott felső intézkedés hamarosan megteremtette a tervszerű anyag-gazdálkodást. Ennek folyamányaként megalakult az Országos Fabehozatali Iroda, az OFI, valamint az Országos Tüzelőanyag és Faforgalmi Iroda, az OTFI.

Mindkettő amolyan szükség diktálta próbálkozás volt a dolgok helyes merbe tereléséhez. Csak rövid ideig működtek; 1946 tavaszán az Anyag- és Árhivatal vette át tevékenységi körüket.

Ezzel a szervezési fejlesztéssel egyidejűleg

a kormány széles körű lehetőséget biztosított a fatermelésre, zöld utat nyitott a belföldi és importfa kereskedelmének. Mivel égetően szükség volt minden faanyagra, a legfelső vezetés minden támogatást megadott az általa nyújtott lehetőségek kiaknázásához.

A nagyobb belföldi erdőkitermelések, valamint az import fenyőfűrészáru üzetek első gazdái a bankok érdekkörébe tartozó favállalatok lettek. Magánkereskedők csak gyorsan lebonyolítható, kisebb üzletekkel foglalkoztak. Azon egyszerű oknál fogva, hogy a kezdeti időben általában még tőkehiánnyal küzdöttek. Később, amikor a bankhitelek új rendje kialakult, ők is folyamatosan belendültek a mind nagyobb forgalmazásba.

Az importüzleteknél a behozandó faanyag ellentételeinek megszerzéséről és a külföldi partnerhez való kiszállításáról az importálást lebonyolító vállalat tartozott gondoskodni. Az ezzel kapcsolatos kalkulációkat és kötleveleket a Külkereskedelmi Minisztériumhoz és a Nemzeti Bankhoz kellett betérjeszteni. Ez a két szerv csak akkor adta meg az engedélyt, ha az egész — lényegében csere- — akciót gazdaságilag elfogadhatónak és minden egyéb szempontból rendben levőnek találta.

Az első fenyőfűrészáru-szállítmányok Ausztriából érkeztek. Ellentétlenül akácból hasított szőlőkarót szállítottunk ki, amit Vas és Zala megyében termeltettünk. Az a bankérdekeltségű vállalat, amely ezt az importálást végezte, eme kompenzáció keretében több száz vagon bonyolított le.

Ezután már gyorsabb ütemben következtek a kisebb-nagyobb importüzletek. Párhuzamosan a kis eladású fakereskedelem is megélénkült. Egyre-másra létesültek a kisebb fatelepek, elsősorban Budapesten. Vidéken nagyon nehezen indult meg a faüzleti tevékenység. A vidéki fakereskedők java része a háború áldozata lett. A megmaradtak igyekeztek Budapesten megtelepülni. Ennek egyenes következménye volt, hogy a vidéki szakmai élet lelanyhult. A budapestiek minden fellelhető faárut felvásároltak a piacon. Nagyon érthetően, mert az alaposan összebombázott főváros helyreállítása, újjáépítése feneketlen to-rokkal nyelte a faanyagot.

Egyedül a Dunántúlon, az ottani fűrészek fokozatos újraindulása mutatott egy kis élénkséget. Persze az ő termékeik nagy része is Budapestre került, sokszor a harmadik, negyedik kézből.

Ebben az időben hihetetlen méretű konjunk-túra burjánzott el a fa körül. S a nyereszke-dési vágy mágnesként rántotta a szakmához

a leghírhedtebb fezőroket. A gazdasági életnek ezek a szédelgői rövid idő alatt szinte megszállták az egész piacot.

Kávéházakban kötötték üzleteiket. Gyakran adódott, hogy egy-egy tétel — anélkül, hogy bárki is látta volna — órákon belül többször cserélt gazdát. Máig is érthetetlen kapcsolataik révén sok anyag forgott a kezükben. S így valósággal uralmuk alatt tartották a piac tekintélyes részét. Mindezt a legminimálisabb szakmai tudás nélkül, csupán egy-két „fáskupec” közreműködésével.

Horribilis pénzeket vágta zsebre. S napok alatt hatalmas vagyonokat úsztattak el, mert sokszor ezeknek a kalandoroknak szemrebbenés nélküli blöfföléséből nemlétező tételekre is licitáltak a kávéházi asztalok spekulánsai.

A komoly kereskedők természetesen messze távol tartották magukat ettől a szélhámos „brancstól”. Sőt kereskedőink bizonyos tekintetben még a legális üzleteknél is nagyon tartózkodóan viselkedtek. Éppen e sötét üzelmek tudatában különösen vigyáztak minden ténykedésükre, nehogy — akár csak látszatra is — kapcsolatba hozhatók lehessenek a kávéházi üzletelőkkel.

Végül a hatóság lecsapott a fezőrokre. Erőteljesen felszámolta az üzérkedést. S ezzel a mi területünkön is érvényre juthatott a tisztességes kereskedelem.

A LIGNIMPEX

Államközi tárgyalások és megállapodások alapján végre Jugoszláviából megindult a rendszeres fenyőfűrészáru-import. Az egyformán állami érdekeltségű Keleteurópai Kereskedelmi Rt és a Külforgalmi Vállalat irányították lebonyolítását. Elsősorban a nagy gyárak, a Csepel Művek, a MÁVAG, a Ganz, valamint a MÁV és a hasonló többi nagyok és a középületeket rendbe hozó építési vállalatok részesültek ellátásban. Természetesen a magánfatelepek is vásárolhattak mérsékelt mennyiségben, hiszen a lakosságnak is nagy szüksége volt faanyagra.

A bankok és a nagy iparvállalatok 1947-, ill. 1948-ban bekövetkezett államosítása megtorpantotta a magán-fakereskedelmet. Fakereskedőink igyekeztek felszámolni készleteiket és biztonságba helyezni vagyonukat, számolva azzal, hogy előbb-utóbb ők is sorra kerülnek. A nagyok gyors egymásutánban zárták be kapuikat. Csak a kisebbek, a néhány kicsi várta ki bátran a véget.

Ez a hirtelen támadt passzivitás, ha csak átmenetileg is, nagyon megnehezítette a lakosság helyzetét. A házak, lakások és bútorok helyreállításához még mindig temérdek fára volt szükségük. De honnan, ha becsuktak a fakereskedők?

Az egész szakma arculata megváltozott. Lassan azonban mind több realitással rendeződni kezdtek a sorok. A Keleteurópai Rt-ből 1948-ban megalakult a KELIMPEX, amely 1949-ben LIGNIMPEX Vállalat néven nyert véglegesítést. A LIGNIMPEX a Külforgalmi Vállalatot is magába szippantotta.

A külkereskedelem faszakmai változata tehát már akkor eljutott a jelenlegi formájához. *Természetesen a LIGNIMPEX Vállalat azóta rengeteg belső változáson és hatalmas fejlődésen ment keresztül. Akkori tevékenysége a mostanival nem hasonlítható össze sem terjedelmében, sem a szerteágazó bonyolultságában. Országosan számottevő, nagy külkereskedelmi vállalattá fejlődött ki.*

A FAÉRT és a TÜKER

A bankok államosításával egyidejűleg a Magyar Általános Hitelbank érdekkörébe tartozó BIRTOKFA (teljes néven: *Erdőbirtokos és Fakitermelő*) Részvénytársaságot is államosították. Ebbe számos faipari cég is beletartozott. Így többek között a Szegedi Lemezgyár, az Újszegedi Gőzfűrész és Ládagyár, a Fűrész és Lemez Művek, a még ma is működő Felnémeti Fűrészüzem stb. S majd, amikor az 1947-ben létesített MOSZK (Magyar Országos Szövetkezeti Központ) szintén az állam kezelésébe került:

az államosított BIRTOKFA-t és a MOSZK Faosztályát 1949. március 1-én összevonták. Ez a közös nevezőre hozott kombináció FAÉRT néven a belkereskedelem favállalata lett.

Az új vállalatnak nemcsak a belső szervezése, hanem a működési helyének, az irodáinak megteremtése is igen nagy energiát követelt. Egyelőre a BIRTOKFA eddigi budapesti, Báthori u. 5. alatti, kis irodájában nyüzsgött ez az új alakulat. S aztán hónapokig ember-ember hátán voltak kénytelenek dolgozni, mert valósággal versenyt futva, százával rohamoztak minden irodahelyiségért az újkeletű állami vállalatok.

Vége a FAÉRT is beszállásolhatta magát a Keleti pályaudvar indulási oldalával szembeni Hotel Keleti garnizsallóba. Mégpedig társbérlet nélkül, mert ezt a Thököly út 18. alatti épületet teljes egészében megkapta székházul. Az így teremtődött kedvező munkakörülmények jól érezhető lendületet adtak az új vállalat működéséhez.

A FAÉRT Vállalat létrehozásával egy időben, *a tüzelőanyag-ellátás biztosítására alakították meg a TÜKER-t.* Mind a FAÉRT, mind a TÜKER a Belkereskedelmi Minisztérium TŰZÉP Főigazgatóságának irányítása alá tartozott.

A FAÉRT Vállalat *első igazgatójává Riedl Istvánt nevezték ki, aki előzően a Lingel Bútorgyárban dolgozott mint művezető.* Az ő vezényletével mindjárt a vállalat megalakulása után hozzákezdünk a budapesti FAÉRT-telepek ki-

építéséhez. Hamarosan sikerült megszereznünk négy, illetve öt, régóta üresen álló fatelepet. Ezzel párhuzamosan a LIGNIMPEX-szel is felvettük a kapcsolatot. Úgyhogy ilyenformán ezek az újdonsült telepek rövid idő alatt megkezdhették az országba folyamatosan beérkező faáru forgalmazását.

Nem okozott nagyobb nehézséget a telepi gárdák összeverbuválása, mert a régi fatelepi dolgozók — fizikaiak, szakmunkások, adminisztrátorok — sietve jelentkeztek Budapestről és vidékről egyaránt, amikor híret vették telepeink megalakulásának. Így már kezdettől fogva minden telepünkön sokéves gyakorlattal rendelkező emberek dolgoztak. Érthető, hogy gyorsan és jól indult meg a telepeinktől elvárt munka.

A TŰZÉP-vállalatok

A Belkereskedelmi Minisztérium utasította a TŰZÉP Főigazgatóságot, a TŰKER Vállalatot és a FAÉRT Vállalatot, hogy az országban minden megyei székhelyen egy-egy TŰZÉP-vállalatot szervezzenek meg, együttes munkában.

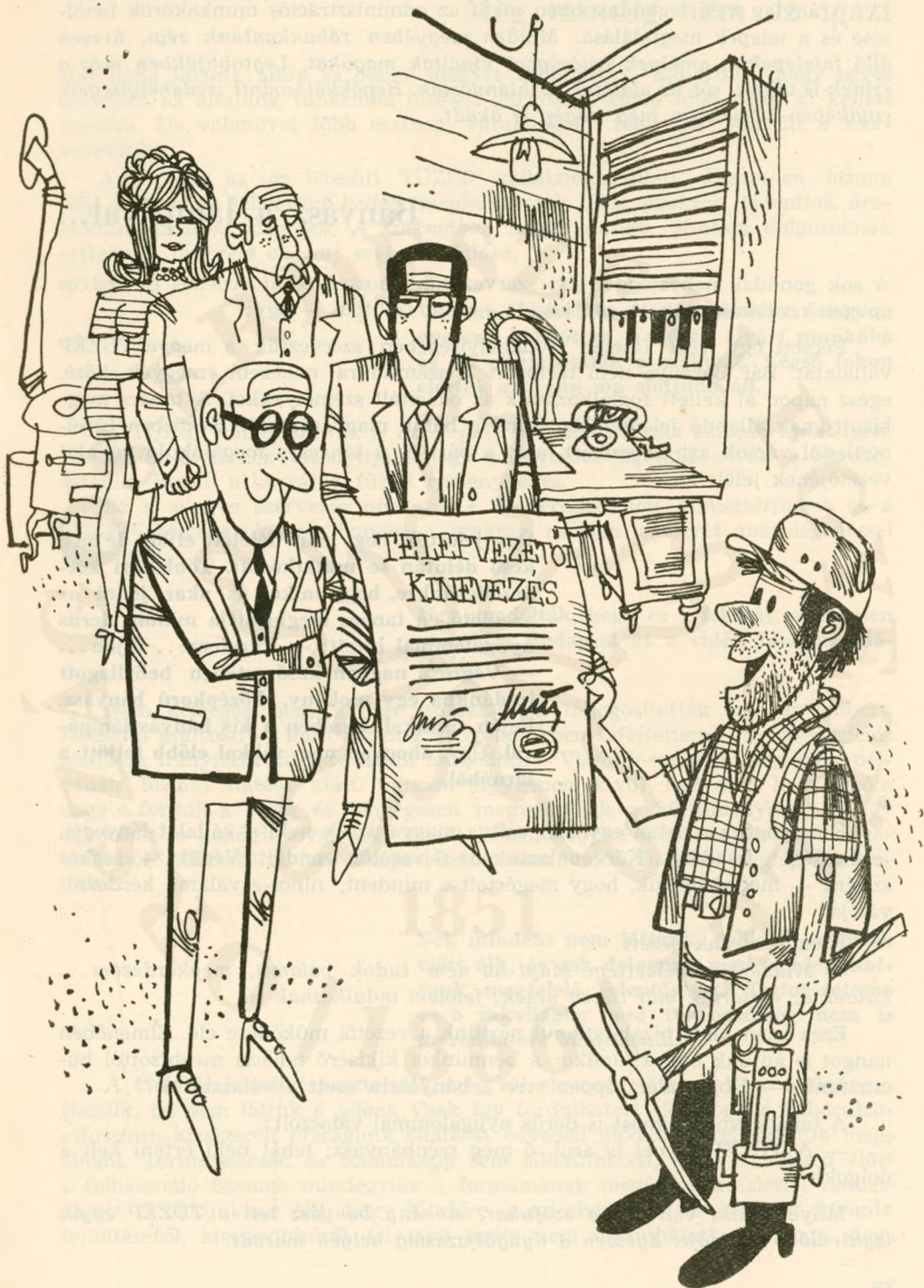
Mivel ezeknek a megyei TŰZÉP-vállalatoknak a fa- és tüzelőanyag forgalmazását kellett végezniök, nem csupán a központjaik megszervezése, hanem a gyakorlati munkájukhoz szükséges telepek létesítése is feladatunkhoz tartozott.

A három szervtől összesen hatan, két gépkocsiban, tele ambícióval vágtunk neki az útnak. De aztán nagyon hamar rájöttünk, hogy milyen nehéz fába is vágtuk a fejszénket. Noha még az elindulás előtt ésszerűen felosztottuk egymás között a munkát — ketten a pártszerveknél és a tanácsoknál a személyzet és a helyiségek előteremtéséhez kérnek segítséget, a többiek külön-külön a tüzelőanyag, épületfa, építőanyag kérdéseit tisztázzák és az adminisztrációt szervezik meg —, majd mindenfelé csak alig-alig döcögtünk előre jól kigondolt terveink végrehajtásában.

Igen sok esetben a helyi szervekkel együtt kerültünk abba a nagyon kényelmetlen helyzetbe, hogy ehhez a nagyon fontos, a megye egész lakosságának érdekeit szolgáló közellátási intézmény létesítéséhez nincs helyiség. Számítalan más vállalat hasonló igényekkel már megelőzött bennünket. S ami még ennél is nagyobb gondokat okozott: sehol semerre olyan személyek, akik bármiféle kapcsolatban lettek volna a forgalmazandó árufélékkel. Szinte hinni se akartunk már a szemünknek, amikor itt-ott mégis felbukkant egy-egy olyan ember, aki legalább valamelyest konyitott a ráosztandó szerepek valamelyikéhez. Majd mindenütt a szakmához vadidegenekkel álltunk szemben, s nagy eredménynek éreztük, ha legalább az alapfogalmakat sikerült megértetnünk velük.

Szervezésünkkel abban is elkéstünk, hogy általában már mindegyik megye kiválasztotta az emberek javát, akiket jó képességeik és addigi értékes munkájuk alapján magabiztosabb beosztásokra kívántak kiemelni. Ezek a személyek számunkra tabut jelentettek.

Sok helyen az illetékes vezetők értetlenül álltak „igényeskedésünk” előtt. Miért nem felelnek meg nekünk azok az emberek, akiket ők javasoltak? Micsoda fontoskodás vagy személyeskedés ez?!... A maguk szempontjából jogosan méltatlankodtak, mert hiszen ezek az alapjában véve jószándékú emberek fel se fogták, hogy *valamiféle különbség is lehet a rövidárúkereskedés és a tervezett TŰZÉP között...*

Aránylag még legkönnyebben ment az adminisztrációs munkakörök betöltése és a telepek megtalálása. *Minden megyében rábukkantunk régi, üresen álló fatelepekre, amelyek valósággal kínálták magukat. Legtöbbjükben még a színek is álltak, sőt az alátétek se hiányoztak. Bepókhálósodott irodahelyiségeik egyikében-másikában még írógép is akadt.*

Bányász a lámpával...

A sok gonddal, nehézséggel járt szervezésünk hosszú sorát érdekes és kedves epizódok vidámitották. A sok közül — némi ízelítőül — egy:

Pécsett egy régi fatelep irodahelyiségében szerveztük a megye TŰZÉP vállalatát. Bár Baranya nem tartozott a számunkra nehezebb megyék közé, egész napon át kellett foglalkoznunk az odacitált személyekkel. A tanács megbízottjának állandó jelenlétében mind a hatan magyarítottunk. S közben türelmetlenül vártuk azt az embert, akit a párt és a tanács a megalakuló vállalat vezetőjének jelölt ki.

Úgy jelezték, hogy már délelőtt eljön, de még késő délután se mutatkozott. Többszöri kérdésünkre, hogy mikor is akar jönni az az illető, a tanács megbízottja mindig derűs nyugalommal intett: — Türelem ... Eljön ... — Végre a nagyon késő estében beballagott irodánkba egy mokány, középkorú bányász. Fején sisakkal, kezében a kis bányászlámpával. Úgy, ahogyan nem sokkal előbb feljött a tárnából.

Közrefogtuk s aztán egymást váltva magyarítottuk neki a vállalat lényegét, jelentőségét, feladatát. Körvonalaztuk az ő vezetői teendőit. Végül — szokás szerint — megkérdeztük, hogy megértett-e mindent, nincs-e valami kérdezni valója.

Komorán ránk nézett:

— *Mindent megértettem. Majd ha nem tudok valamit, megkérdezem ... Látom, az elvtársak már tükön ülnek; felőlem indulhatnak is.*

Ezek után kissé bizalmatlanul néztünk a vezetői működése elé. Elmenőben hangot is adtunk ennek, amikor a bennünket kikísérő tanácsi megbízottól búcsúztunk: — *Hogy miért éppen erre a bányászra esett a választásuk?! ...*

A tanács embere most is derűs nyugalommal válaszolt:

— *A TŰZÉP színe is árul, ő meg szénbányász; tehát neki érteni kell a dolgokhoz.*

Milyen igaza volt! Ez a szófukar, mokány bányász lett a TŰZÉP egyik legkiválóbb vezetője. Egészen a nyugdíjazásáig helyén maradt.

Még mindig nem az igazi

Hat hétig tartott, amíg az összes megyét végigjártuk. Előfordult, hogy egyes helyeken az általunk funkcióba ültetett garnitúrát rövid időn belül ki kellett cserélni. De valamivel több esetben várakozáson felül jól sikerült a szervezésünk.

Ami pedig az így létesült TŰZÉP vállalatokat illeti, *kezdetben bizony elég sok nehéz feladattal kellett megküzdeniük. Elég gyakran támadtak áru-elítási zavarok, kiesések. A szakmában tapasztalatlan, járatlan dolgozóknak rettenetes fejtörést okozott ezek áthidalása.*

Viszont dicséretükre legyen mondva: nagyon gyorsan belejöttek a tőlük elvárt munkába és jól elsajátították a szakmát. Végső fokon elérték azt, ami ma előttünk áll.

A TŰZÉP vállalatok ma is az eredeti szervezési forma alapján működnek. Az elmúlt évtizedek bizonyítják, hogy célravezető elgondolás volt a létrehozataluk. Bevált a hozzájuk fűzött reménykedés.

Ez a sikeres szervezés nemcsak a Belkereskedelmi Minisztériumot és a TŰZÉP Főigazgatóságot, hanem a szakma minden emberét meglelégedéssel töltötte el.

Űgy gondolták, hogy ez a felállás véglegesen megoldja Budapest és a vidék faanyag-ellátását.

Nem kétséges, hogy a régi tapasztalatok feljogosították erre az embert. Hiszen a múltban — mint azt már az előbbieken kifejtettem — a diszpozíciós eladások irányítása kifogástalanul működött. Viszont ennek az egyetlen példának biztató hatása alatt teljesen figyelmen kívül hagytuk, hogy azóta nagyot fordult a világ és lényegesen megváltoztak a körülményeink. S így egyikünk se gondolt arra, hogy ebből, a kellőképpen meg nem kritizált bizakodásból született távlati elképzeléseink nem valósulhatnak meg a gyakorlatban.

Sok mindent nem láttunk, pedig a szemünk előtt állt, és sok dolognak nem tulajdonítottunk megfelelő jelentőséget. Természetesen ez a vakvilágba néző fellelengzősség nem is maradhatott büntetlenül.

A múltból hozott tapasztalatok még túl elevenen lüktettek a fejünkben. Néztük, de nem láttuk a jelent. Csak így fordulhatott elő, hogy a háborúban kifosztott, kizsigerelt országunk ellátását békebeli módszerekkel akartuk megoldani. Természetesen ez semmiképp sem sikerülhetett, mert a háború előtt a felhasználó üzemek mindegyike a forgalmának megfelelő készlettel rendelkezett. S módjukban állt, hogy jó előre gondoskodjanak a szükség kívánta feltöltéséről, kiegészítéséről. Olyasmi pedig nem fordulhatott elő, hogy meg-

feledkezzenek a készletükről, mert a kereskedők és az ügynökök állandóan a nyakukon lógtak az újabb és újabb rendelésekért. De még akkor sem jöhettek zavarba, ha pillanatnyilag nem kaptak megfelelő méretű és minőségű anyagot; volt idő a kiváráásra és biztosak lehettek afelől, hogy nem kell fennakadniok a gyártásban.

Most utólag még világosabb előttünk, hogy milyen nagy tévedésbe estünk, amikor ezt a háború előtti helyzetet próbáltuk leutánozni. Hiszen merőben más lehetőségek vettek bennünket körül. Egy abszolút felületes szemlélet diktálhatta csak, hogy egyenlőségi jellel kössük össze a múltat és a jelent. Természetesen nem ez volt az első, sem pedig az utolsó tévedésünk.

A FAÉRT Vállalatnak nemcsak a budapesti kiseladási igényeket kellett kielégítenie s az ezzel járó forgalmat lebonyolítania. A nagyfogyasztó gyárak, üzemek, építési vállalatok és a TÜZÉP-ek tranzit szállítású faanyagellátása is a feladatához tartozott. Ez a kétirányú tevékenység kezdettől fogva nehéz és mindinkább bonyolult követelménynek bizonyult.

Kihagytuk a számításból, hogy az igények teljesen másképpen és sokkal nagyobb mennyiségben jelentkeznek, mint a múltban. *Nem vettük figyelembe, hogy az ország újjáépítésének korszakában élünk. A szemünkbe szúrt és mégsem láttuk, szinte nem tudta megfogni a figyelmünket, hogy*

itt minden anyag, de legfőképpen a fa „adjuramisten, de mégegyszer annyit és azonnal!” kell.

A szállítás bázisaihoz is hiányoztak a múltbeli adottságok. S mindennek előtt, ami minden tevékenységünket megnehezítette: nem voltak készleteink. *Nem volt semmiféle támaszunk, mert a hazai fűrészek az igényekhez mérten csak egészen minimális mennyiséget termeltek. A tőlük kikerülő anyagot elsősorban a MÁV-nak meg a hasonló méretigénnyel fellépő vállalatoknak juttattuk. Persze ezzel csak részben elégíthettük ki szükségleteinket.*

Annak a szállításnak, illetve annak az ellátásnak lehetősége, ami biztonságossá tette a téves elképzelésekből keletkezett zavaros bizonytalanságot, a LIGNIMPEX Külkereskedelmi Vállalat kezében volt. Ők képviselték a garanciális értékű szállítást, mivel a hazai fűrészek a mennyiségi termelés szempontjából jóformán számításba se jöhettek.

Már felocsudtunk a kezdeti lelkes bizakodás szülte hamis illúziókból. Teljesen világos lett előttünk feallátásunk valóságos helyzete, s annak minden problémája. *A LIGNIMPEX teljes felkészültségével mellénk állt.*

Rendkívül sok értékes és mindenkor önzetlen segítséget kaptunk tőlük.

Nem rajtuk múltott, hogy nem minden tekintetben elégíthettek ki bennünket. A hazánkba irányuló importot államközi megállapodások szabályozzák. A specifikációt és az egyéb feltételeket viszont már magánjogi megállapodásokkal kell biztosítani. A külföldi szállítócégeknek éppen úgy, mint nálunk is, bizonyos tekintetben korlátozottak a lehetőségeik, ezen felül saját vállalati érdekeik befolyásolják eladásukat. A LIGNIMPEX csak ezeken a határokon belül tudja érvényesíteni a kívánságait.

Nem könnyű az ilyen importügylet nyélbeütése. Különösen akkor, ha az eladó már eleve tudja, hogy a vevőnek a megállapított mennyiséget vagy értéket mindenképpen meg kell vásárolnia.

A gazdasági életben az eladó és a vevő egyaránt kihasznál minden lehetőséget a maga érdekében. Az üzletkötéseknél lehet sok mosoly, választékos udvariasság, de barátság soha. A barátság csupán az államközi megállapodásoknál érvényesül.

Ezekben az időkben történt, hogy egy nagyobb román tétel specifikációjában a LIGNIMPEX sehogy sem tudott megállapodni. A románok makacsul kitartottak eredeti álláspontjuk mellett, s a LIGNIMPEX sem hagyta magát. A tárgyalások nem haladtak előre; mindkét fél megmerevedett. Az anyagra pedig türelmetlenül vártak idehaza. Annyira sürgős volt, hogy egyes tárcák már az Országos Tervhivatalhoz fordultak. Jelentették, hogy ha a fűrészáru kellő időben nem érkezik meg, fontos munkálatok állnak le. *Vas Zoltán*, a Tervhivatal akkori elnöke személyesen utazott Bukarestbe, és a helyszínen maga vette kézbe ennek a tételnek rendezését. Mivel pedig nem rendelkezett kellő jártassággal a szakmában, telefonon tartott kapcsolatot a budapesti LIGNIMPEX központtal. Hosszas tárgyalás után ő is csak részeredményeket tudott elérni. Az utolsó telefonbeszélgetésükből az ő zárószavait idézzük:

— *Most már ne teketóriázzunk tovább, fogadjuk el, mert még a rossz specifikáció is többet ér, mint a semmi!*

Ez az egy eset is jól érzékelteti, hogy milyen nagy nehézséggel kell megküzdenie a LIGNIMPEX-nek, amíg egy tétel úgy áll össze, hogy azt használni is tudjuk, amikor ilyen magasszintű tárgyalásokon sem érhető el minden alkalommal abszolút eredmény.

A LIGNIMPEX mozgékony ügyességével számtalan esetben már akkor is túlteljesítette a mennyiségi terveket. Ez országosan érezhető nagy segítséget jelentett.

Külkereskedelmi vállalatunk már abban az időben is egy-egy alkalommal egyszerre több ezer, sőt több tízezer köbméteres tételt adott át diszponálásra. A FAÉRT-nél jelentkezett igények specifikációja sok esetben még csak nem is hasonlított ezekhez a tételekhez. Ezen felül, mint külön nehézség: szóba se jöhetett, hogy az egyes méreteket vagy minőségeket külön vagonokba rakják. A külföldi szállító nem volt ilyesmire hajlandó. Ilyenformán ezekkel a vegyes, kevert tételekkel nem oldhatták meg a nagyfogyasztók tranzit ellátását. Az effajta anyag legtöbb esetben a TŰZÉP- és a FAÉRT-telepekre ment, ahol minden anyagot szívesen átvettek, nem voltak válogatósak. Azonban ezzel a fenntartás nélküli készséggel sem oldódott meg az ellátás.

Ezeket a belső bajainkat, nehézségeinket még csak tetézte, hogy a felhasználóknál sem ment minden a legsimábban. Náluk is a mind színesebben csapongó elképzelések tobzódtak, és kevés szóhoz jutott a higgadt értelem. Nemcsak a mi területünket, a többi szakmát is ez jellemezte. Hiszen világos, hogy az újszerű feladatok mellett a kapcsolatok kérdéseit is tisztázni kellett; másképp hogyan juthatnának értelmes megoldásokhoz?

Valamennyien nehéz időket éltünk, mert akkor egész gazdasági életünk még a cseppfolyós állapotánál tartott.

A tönkrement, romos házaknak, lakásoknak, bútoroknak és a megszámlálhatatlanul sok minden egyébnek szükségszerű helyreállítása még be sem fejeződött és máris berobbant és fergeteges iramot diktálva gyorsult az újjáépítés. *Ehhez az egész országra kiterjedő roppant nagyarányú munkához*

hihetetlen mennyiségű fára, fára és harmadszor is fára volt szükség.

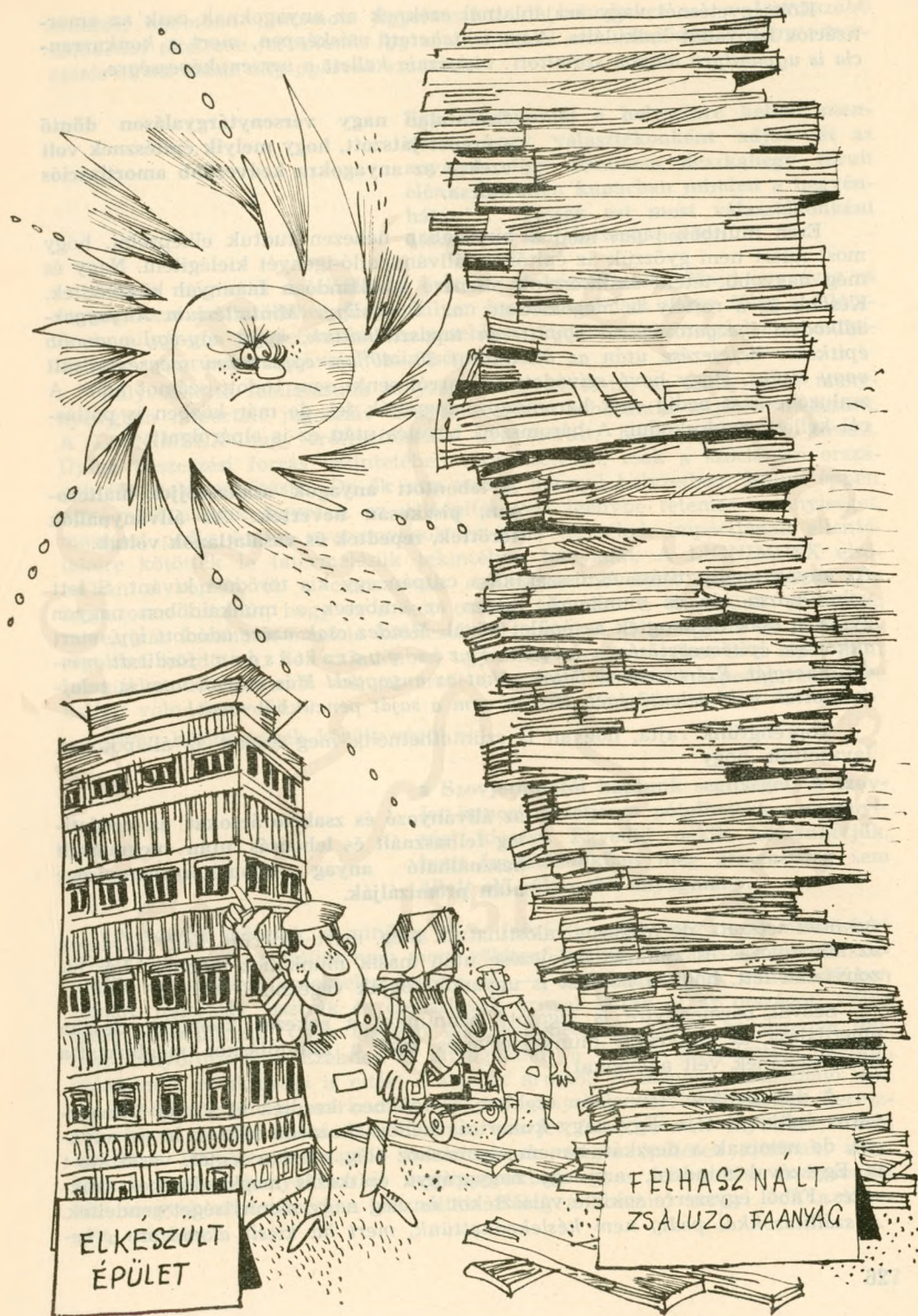
Érthető, hogy ennek a becses nyersanyagnak jelentősége eddig soha nem tapasztalt magasságba szökött. Ugyanakkor a felelőtlen herdálás lett kísérője.

Romos gyárak, üzemek, lakások gyors helyreállításához, ideiglenes lakhatóságához nélkülözhetetlen építőanyagot jelentett a fa. A régi monumentális középületek, mint a vár, minisztériumok, múzeumok az aláducolásukhoz, szükséges állványzatokhoz meg a zsaluzási munkáikhoz igényelték a fát. Nevezetesen több ezer köbméter pilótafát, állványfát, állványpallót és zsaluzódeszkát. A munkák befejezése után azonban — nagyon sok esetben — ezeket a be nem épített értékes és nehezen beszerezhető anyagokat, szakszerű lebontás helyett, egyszerűen lerombolták. *Különösen a külső munkáknál hiányzott az anyagok gazdája.*

Csáki szalmája módján bántak ugyanazzal a fával, ami a munkabavétel előtt még nélkülözhetetlen munkaeszközt jelentett. Így aztán mérhetetlen mennyiség ment tönkre, kallódott el belőle.

A pazarlás és a pocsékolás megdöbbentően nagy méreteket öltött. Az így támadt hiányok pótlását pedig nagyon sokszor nem is lehetett biztosítani.

Ezek az igen komoly értéket képviselő választékok az építőipar bázisanyagai. Ezeknek épp a minél többszöri felhasználásával lehet az építkezést olcsóbbá tenni. *A felszabadulás előtt egy építész az állványpalló-készletét 10—15 évig használta.* Időközben a meghibásodott részeket új darabokkal frissítette fel, újból megvasalta, egyszóval gondosan karbantartotta. A pilótafát és az állványfát ugyanígy óvta a tönkremenéstől. Úgy kezelte ezeket, mint a jó mester a gépét. Komoly szerszámok is voltak ezek. Velük — kisebb javításokkal — legalább másfél évtizedig dolgozhatott. A zsaluzódeszkát, hasonló karbantartással, legalább tizenötször, sőt még több alkalommal is felhasználta.

Költségvetésnél vagy árajánlatnál ezeknek az anyagoknak csak az amortizációs hányadát kalkulálta. *Nem is tehetett másképpen, mert a konkurrencia is ugyanilyen alapon számított; vigyáznia kellett a versenyképességre.*

Számtalan nagy versenytárgyaláson döntő szerepet játszott, hogy melyik építésznek volt ezekre az anyagokra kedvezőbb amortizációs kulcsa.

Ezen múltbeli tapasztalatok birtokában nehezen tudtuk elképzelni, hogy most miért nem győzzük az építőipar állványpalló-igényét kielégíteni. Nagy és még nagyobb tételű szállításaink ellenére is állandóan hiánnyal küszködtek. Később ez a rejtély is megoldódott; az *Építésügyi Minisztérium Anyaggazdálkodási Igazgatóságával együttesen tapasztalhattuk, hogy egy-egy nagyobb építkezés befejezése után az állványzat 30–40%-a egyszerűen megsemmisült vagy eltűnt.* Hogy hová szívódott fel, arról senki sem tudott számot adni. A zsaluzódeszkát pedig csak háromszor használták fel, de már közben is pótlásról kellett gondoskodni. A háromszori bevetés után ez is elpárolgott.

A lebontott anyagok szanaszétjével, malterosan, piszkosan heverték. Az állványpallók töröttek, repedtek és vasalatlanok voltak.

Az anyag megtisztítása és összerakása csupán egy kis törődést kívánt. S lett volna hozzá idő és munkaerő, hiszen az emberek a munkaidőben nagyon gyakran csak csellengtek az épület körül. *Mindez csak azért adódott így, mert akkor az építésvezetőség a kivitelezés gyorsítására fordított minden energiát. Ezért nem törődtek sokat az anyaggal! Más szóval, nem is tulajdonítottak neki jelentőséget. Hiszen nem a saját pénzükből ment!...*

Töprengtünk rajta, hogyan is szüntethetnénk meg ezeket az állapotokat. Javasoltuk, hogy

az állványozó és zsaluzó ácsokat az eredetileg felhasznált és lebontás után megmaradt használható anyag köbméter-mennyisége után premizálják.

Az ötlet tetszett, de mégsem valósíthattuk meg, mert kiderült, hogy az ácsok az állványozás és zsaluzás befejezése után másik munkához mennek. Így bizonytalan lett, hogy a bontást is ugyanők fogják végezni.

Szóval, bármennyire is izgatott bennünket a sokezer köbméter deszka elherdálása, az építkezési munkaszervezés már a kiinduláskor megbuktatta célravezetőnek vélt akciónkat.

A dunapentelei fennsíkon ezekben az időkben kezdték el a mai Dunaújváros építkezését is. Egy nagy kukoricás kellős közepébe rakták le az anyagot, de nemcsak a deszkát, hanem egymáshoz elég közel a téglát, vasat stb-t is. Egyszerrel mindent, ami egy nagyarányú építkezés megkezdéséhez szükséges. Fából egyszerre sokféle választékot és elég nagy mennyiséget rendeltek. *A szállításokkal pedig nem késelekedhettünk, mert ha kicsit akadozott a be-*

érkezés, nyomban „finoman figyelmeztettek” bennünket — a legrosszabb szándékot tételezve fel rólunk. Így aztán még el sem kezdődött a nagy városépítés és mi máris alig győztük szusszal.

Egy alkalommal a helyszínre kellett mennünk, hogy választékonként adjuk át az anyagot. Egy hatalmas deszkahegy tárult elénk. Egyetlen kupacban minden a hegyén hátán!... Tessék ezt most választékonként átadni!... És nem volt pardon.

Ekkor még csak a lakóházak építéséhez készülődtek. Majd egy évre rá fogtak hozzá az öntödéhez. Hogy milyen izgalommal járt akkor főleg a pilótafa és állványfa megteremtése, helyesebben odateremtése megfelelő mennyiségben, szigorúan megkövetelt minőség szerint!

Súlyosbította faellátásunk helyzetét, hogy 1949-től az addig nagy mennyiségben importált jugoszláv fenyőfűrészáru behozatala teljesen megszűnt. A LIGNIMPEX nagy erőfeszítésekre kényszerült, hogy pótolja a kiesést. Újabb beszerzési forrás tekintetében természetesen, csak a szocialista országok jöhettek számításba. De ők sem voltak könnyű helyzetben. Náluk éppen úgy, mint nálunk, egyrészt az újjáépítés vett igénybe tetemes mennyiséget, másrészt pedig fontos nyersanyagok és ipari termékek importjának ellentételeire kötötték le fatermelésük tekintélyes hányadát. A LIGNIMPEX első sorban a román és a csehszlovák szállítások növelését szorgalmazta. De hamarosan kiderült, hogy ez a két ország képtelen a kiesésünk pótlására, mivel már korábban másfelé kötelezték el magukat. S amúgy is ők is nehézségekkel küzdöttek. Sok mindenben ugyanúgy szorította őket is a cipő, mint bennünket. Kénytelenek voltunk erről a forrásról lemondani, pedig részünkre ez lett volna kedvező.

Ilyen körülmények között végül is

a Szovjetuniótól kaptunk segítséget. A szovjet importtal teljesen pótolhattuk a mennyiségi kiesést. Egyedül nekik köszönhetjük, hogy faellátásunkban még átmenetileg sem állott elő súlyosabb anyagihiány.

A szovjet méretek, a minőség és a fafaj (borovi) elég nagy nehézséget okoztak, s ezért az átállás nem ment zökkenő nélkül. Ugyanis — bár ez köztudott, de mégsem érdektelen kitérni rá — a felszabadulás előtti időkben román, jugoszláv, osztrák és csehszlovák áruval látták el az országot. Főleg lucot importáltunk. Csak egészen kis mennyiségben került be jegenye (borovi) fenyőfűrészáru. Ezeknek az anyagoknak a hossz- és szélességi mérete, valamint a struktúrája is eltért a szovjet áruétól. A magyar felhasználó ipar ezt a régi méretű és szerkezetű anyagot igényelte, mert évtizedeken keresztül ahhoz szokott hozzá. Hasonlóan a szovjet fafaj se volt inyünkre, mivel azelőtt a lényegesen drágább borovit csak rangos épületek ajtóinak, ablakainak vagy a bányákban és vegyigyárakban egyes felszerelési és berendezési tárgyak elkészítéséhez használták. Főleg a boszniai borovi volt a keresett minőség.

Az ellátás összetételében bekövetkezett változásokat a felhasználók nagyrészt ellenszenvvel fogadták. S hogy kézzel foghatóvá tegyék ellenszenvük jogosságát, be akarták bizonyítani, hogy a szovjet fűrészáruból készült gyártmány rosszabb és gazdaságtalanabb. Bizony nem bántak kesztyűs kézzel az anyaggal. És sajnos, hosszú idő telt el addig, amíg ez a konzervatív szemléletből mesterkéltén szított izgalom eltűnt.

Számtalan példát sorolhatnék fel, hogy a hanyagságból, nemtörődömségből és nemegyszer amolyan „de azért is!” indulatból keletkezett pazarlás egyes esetekben szinte művészi színvonalú agyafúrtsággal nyert igazolást. Mindenesetre az egész népgazdaságra kihatóan nagyon sok hasznot hajthattott volna az az anyag, ami ezekben az időkben semmivé vált.

Ugyanakkor nálunk is voltak hibák. A FAÉRT diszpozíciós ellátása sehogyan sem akart működni. *Már-már teljes rövidzárlat előtt álltunk, amikor a TŰZÉP Főigazgatóság elhatározta, hogy kivesszi a FAÉRT kezéből ezt a tevékenységet, és a kebelén belül megalakítja a Diszpozíciós Főosztályt.*

Már a kezdet kezdetén láttuk, de nem hallgattak ránk, hogy ezzel az intézkedéssel csak odáig juthatunk, „ahol a part szakad”. Ugyanis ennek a csodatevésre kreált főosztálynak sem volt több lehetősége, mint a FAÉRT-nek az ilyen típusú ellátásra. Legfeljebb a munkája könnyült annyival, hogy a kis tételes eladásokkal nem kellett foglalkoznia.

Ez a kapkodás a mindjobban kiterelvényesedő zűrzavarban csak nehezítette és akadályozta az ellátás amúgy is roppant nehéz feladatát. Viszont — amint látni fogjuk — *arra nagyon jó volt, hogy egyre gyorsuló ütemben elvezessen a FÜRFA, illetve az ERDÉRT Vállalat létrehozásának gondolatához.*

Diszpozíció- fesztivál...

Ilyen előzmények és terhek mellett 1951. január 1-én kezdte el munkáját a Diszpozíciós Főosztály. Az eredetileg elgondolt feladatkörébe belevonták a tüzelőanyag, szén és tűzifa nagyfogyasztóinak ellátását is. S ez abból adódott, hogy e tevékenység részlege addig a TŰZÉP Főigazgatóság kebelén belül működött, mérhetetlenül sok nehézséggel. Ez az átszervezés most jó alkalmat nyújtott ahhoz, hogy a Főigazgatóság elegánsan, „közérdekből”, megszabaduljon tőle.

A Diszpozíciós Főosztály első számú kötelessége volt, hogy *a nagyfogyasztók, továbbá a FAÉRT és a TŰZÉP kiskereskedelmi vállalatok igényeit importból és hazai termelésből kielégítse. Azaz fenyő- és lombosfűrészárúval, pilótafavával, állványfavával, gömbrúddal, valamint tűzifával és szénrel ellássa őket.* Ezt diszpozíciók kibocsátásával (nem rendelkezvén telepekkal), közvetlen szállítások útján kellett lebonyolítani.

Még leírni is sok ezt a mindenféle anyagot, hát még mammut-tömegekben közvetlenül látni, és azzal a tudattal nézni rá, hogy annak minden darabját pontosan a maga helyére kell eljuttatni! Ijesztő feladat volt. Őszintén meg is ijedtünk tőle.

Talán fölösleges is rávilágítani, hogy

ezt a feladatot megoldani telepek nélkül, még a mai fejlettebb áruirányítás mellett is egyszerűen lehetetlen volna. Hát még akkor...!

A diszpozíciókat a legnagyobb körültekintéssel és pontossággal kiadták. Figyelembe vették a tervben megállapított mennyiséget, az igényelt választékokat, minőséget és méretet. Természetesen mindez megegyezett a LIGNIMPEX és a belföldi termelőüzemek diszponibilitásával. Tehát úgy látszott, hogy minden a legnagyobb rendben van. Rendben is volt — de csak papíron. Ám ez elég volt ahhoz, hogy mindenki, aki a munkáját jól végezte, üljön a babérjain. Nekem is elég volt erre!

A diszponálásra átadott tételt a nagyfogyasztók igényének megfelelő specifikáció szerint hívtuk le. Kihagytuk azonban a számításból, hogy azokat nem egy, hanem több fűrész szállítja. Következésképp, ami olyan szép elrendezetségekben feküdt előttünk a papíron, a valóságban teljes káoszt tükrözött. Mert hiszen hogyan is történhetett volna olyasmi, hogy a külföldi partner a a különböző fűrészreinek rész-anyagaiból kombinált vagonokat állítson össze tiszteletünkre, mert a mi diszponálásunk így kívánja!...

Persze erre csak akkor jöttünk rá, amikor hiába vártuk a címzettek visszajelentését, hogy pontosan beérkezett hozzájuk a lehívott anyag.

Ez a kifelejttett számítás semmivé tette minden addigi munkánkat. Újból át kellett az egészset dolgozni, és ennek alapján

a határállomáson kiválasztani a vagonokat, hogy a bennük érkezett specifikáció legalább körülbelül egyezzen az igényelttel. Persze sokszor már az is jó volt, ha hasonlított hozzá.

A LIGNIMPEX a határirányításoknál — hogy ebben az összevisszaságban mégis megvalósíthassunk valamit —, emberfeletti munkát végzett. Ezenkívül egyéb fájdalmaink is akadtak. Ha csak úgy csurrant-csöppent az áru, az volt baj. Ha zúdulás-szerűen érkezett — telepek nem lévén —, megoldhatatlan feladatok elé kerültünk. Ilyenkor — ha kellett nekik, ha nem — a FAÉRT- és TŰZÉP-telepekre, valamint a nagyigényű felhasználóknak szállítottunk. Sokszor Dunaújváros, illetve akkor még Sztálinváros segített ki bennünket. Ott már ugyanis megindult a kohó építkezése és így minden mennyiségben fogadtak faanyagot. Ezeknél az „elpasszolásoknál” azért arra vigyáztunk, hogy az értékesebb méretű és minőségű anyagot ne kótyavetyéljük el, mert szükségyszerű pótlásuk ismét csak gondot okozott volna.

Az ilyen zúduló árubeérkezés nagyon hasonlított az árvízhez; egyszerűen nem lehetett ellene védekezni. Sokszor még az előbbieken felsorolt „biztonsági gátjainkat” is átszakította.

Pedig csak ezután jött az igazi „vízözön”. Volt olyan eset is, amikor a Rákosrendező teherpályaudvaron több mint 200 vagon fenyőfűrészáru kényszerkirakását rendelte el a MÁV. Majdnem megbénult ennek az igen fontos pályaudvarnak a forgalma, mert hozzánemértő emberek egy éjszaka, mint a szalmát, kihányták. Utána a felelősségrevonás és magyarázkodás végtelen tortúra következett. Végül örülnünk kellett, hogy „szárazon” megúsztuk. Sajnos ez a nagyon kellemetlen helyzet többször is megismétlődött. Halálra azért nem ítélték senkit sem közülünk, mert végül is mindannyian itt vagyunk.

A vállalatok közben fűhöz-fához futkostak. *Építkezések, gyárak és üzemek leállásával fenyegettek. Feljelentettek bennünket mindenütt, ahol csak lehetett. Kaptunk mi apait-anyait, mindent, ami csak belefért.* Az egészben az volt a legbántóbb, hogy partnereinknek, egy-két túlzástól eltekintve, minden tekintetben igazuk volt. Lényeges hibát mi sem követtünk el és mégsem tudunk rajtuk segíteni. Rettenetes rossz érzés a tehetetlenség!

Akadtak azonban nagyon tanulságos, finoman kifejezve: „cseles” esetek is. Amikor valamely építkezésen vagy üzemben másfajta anyagihiány, vagy egyéb okok miatt nehézség állt elő (mert azért máshol is előfordult akkoriiban hiba!), egyszerűen fahiányra hivatkoztak. *Ez a ravasz és szellemes csel nagyszerűen bevált. Igazuk is volt, mert nem tudtuk megcáfolni. Ezt a trükköt többször is felhasználták ellenünk, az amúgy is megtépzott tekintélyünk még nagyobb kárára.* Viszont — minden bosszúságunk ellenére — pontosan ezek a támadások kényszerítettek bennünket, hogy tovább is, még intenzívebben keressük a kivezető utat ebből a kátyúból. Amikor egyes sürgős esetekben úgy látszott, hogy már-már a „drótkötél” is elszakad és nem bizonytalankodhattunk, mert mérhetetlen károk keletkeztek volna a faanyag elmaradásából, kényszerűségből (készletünk nem lévén) a FAÉRT- és TŰZÉP-telepek nagyon szerény készleteit csapoltuk le.

Ezek a „tűzoltás” szerepét betöltő gyorssegélyek természetesen csak nagyon felszínesen hatottak. A parázs tovább izzott alul!... Ebben az időben nagyon ránkillett a közmondás; „üres boltnak bolond a gazdája!”...

Persze mindezekről függetlenül, azért a felhasználókhöz is érkezett áru. Sajnos sokszor még ez sem okozott örömet, mert elég gyakran kifogásolták. Mégpedig a fentebb említett okokból: ismeretlen, szokatlan volt nekik a szovjet áru mérete, minősége. A borovit meg egyáltalán nem akarták elfogadni, mert azelőtt ennek a felhasználása hazánkban csak egy kisebb területre korlátozódott. Húzódózásuk vagy a kimondott ellenszenvük részben érthető volt, mert ennek az új anyagnak szabása, megmunkálása eltért az eddig használt anyagokétól. S így

nem egy üzemben az egész gyártástechnológiát át kellett alakítani. Természetesen ez átmenetileg a termelést is lelassította.

Sok szidást és szemrehányást kaptunk, mert sokan úgy gondolták, hogy ezt mi okoztuk ki. *Nem magyarázhattuk el mindenkinek, hogy ha a Szov-*

jetuniótól nem kapjuk ezt a gyors segítséget, akkor a faellátásunkban katasztrófa következett volna be.

Jól tudjuk, hogy a baj nem jár egyedül. Az élet is elégszer példázza, hogyha a hiba egyszer elkezdődik, utána már csak halmozódik és soha sem tudni, hol lesz a vége. Itt is pontosan így következett; nem tudtunk belőle kilábolni. Ebben a zúrzavarban elírás, helytelen irányítás, no meg nemegyszer a MÁV tévedései következtében az is előfordult, hogy az áru, amit Zalaegerszegre irányítottak, Nyíregyházára érkezett, amit Szegeden vártak, az Miskolcra ment.

Egyszóval: tótágast állt a faanyagellátás, amelyet az anyagpazarlás csak tetézett.

Mindezekon felül még sok vasúti kocsit vettünk feleslegesen igénybe. Ez pedig akkor sokkal nagyobb „bűn” volt, mint ma. Nemegyszer kaptunk figyelemztetést a MÁV-tól és kilátásba helyezték, hogy kocsii igényünket nem elégitik ki, ha kocsijaikat sétatautazásra, országjárásra használjuk. Hiába magyarázkodtunk, nem hitték el. Igaz, nehezen is érthették meg az olyan emberek, akik nem voltak benne. Millió bajunk, gondunk mellett még ilyenell is kellett az időnkett tölteni.

Végül és nem utolsó sorban nagyon költséges is volt ez a diszpozíciós játék (mert mai szemmel csak játéknak fogható fel), amiben én voltam az egyik játékmester. Bánt egy kicsit, hogy így történt, de nem szégyellem. És egyik résztvevőjének sincs oka a szégyenkezésre. Sikertelenségünk abból következett, hogy

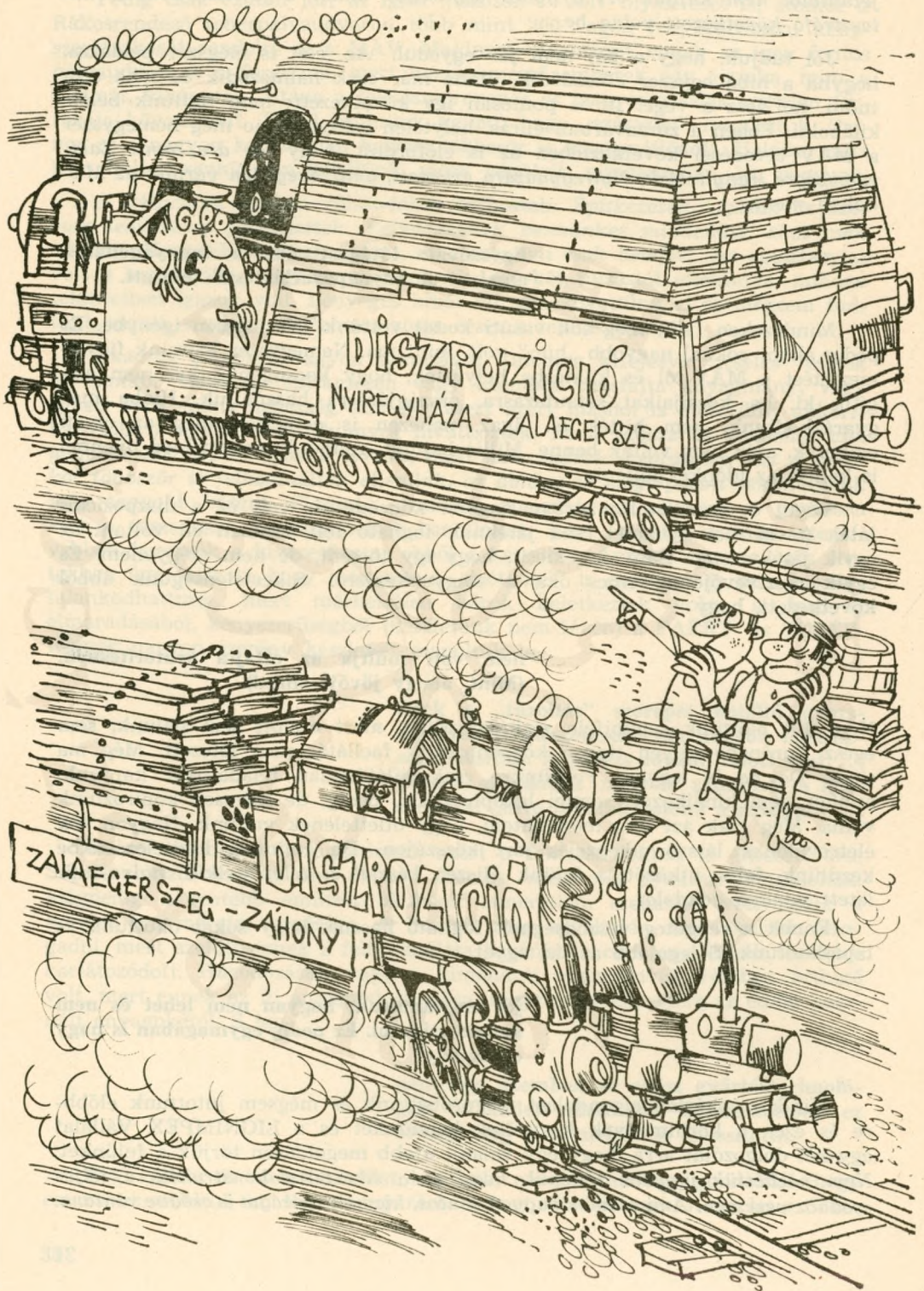
**nem volt múltja az effajta áruterítésnek.
(Mint, ahogy jövője sincs!)**

Nem állt előttünk semmiféle szakmai példa, mert ezelőtt sem nálunk, sem egész Európában ilyen típusú központosított faellátás nem létezett. Még ma sincs. De ne is legyen! Pechünkre csak kilátástalan feladatokat kaptunk, amihez nem kínálkozott semmi lekopírozható, pedig, de szívesen kopíroztunk volna. Még csak azt sem mondhatom, hogy ötlettelennak voltunk. Nagyon sok életrevalónak látszó elképzelés járt közszájon. De amint a kivitelezésükbe kezdtünk, falba ütközött a fejünk. Hiszen *készlet és telep nélkül: halva született minden gondolat.*

Ennek a rengeteg vesződségnek fogható haszna, hogy sokat okultunk és tapasztaltunk. S legalább azt az egyet

jól megtanultuk: hogyan nem lehet és nem szabad csinálni. Ez pedig egymagában is nagy eredmény!

Minden épkézláb elgondolást megpróbáltunk és mégsem jutottunk előbbre és ezek a körülmények készttettek bennünket és a LIGNIMPEX Vállalat egy-két dolgozóját arra, hogy egy valami újabb megoldáson törjük a fejünket. *Nem nézhettük ugyanis tétlenül, hogy ez a sikertelen konstrukció a teljes csődhöz vezessen. Ami számos nagyon fontos, kiemelt iparágat is csődbe rántana.*

Éreztük, hogy ez az állapot nem tarthat már sokáig. A felhasználók állandó és jogos kritikáját a TÚZÉP Főigazgatóság éppúgy megsokallta, mint a Belkereskedelmi Minisztérium. A folyamatos, sőt mondhatni állandó ellenőrzésük során megállapították, hogy a magunk részéről mindent elkövettünk. Nem rajtunk múlik, hanem a fennálló objektív tények következménye, miszerint képtelenek vagyunk megnyugtató ellátást biztosítani.

A kialakult helyzet tulajdonképpen az ő elgondolásuk és szervezésük *kézzelfogható kritikáját* jelentette. Persze nagyon kevesen hajlanak arra, hogy csak úgy egyszerűen tudomásul vegyék a sikertelenségüket, míg végre sok huza-vona után belátták a FAÉRT kis- és nagykereskedelmi tevékenységet egyesítő szerepének és a Diszpozíciós Főosztály féléves munkájának tarthatatlanságát.

Ekkor már az Országos Tervhivatal is foglalkozott a faellátás problémáival. Annak következtében, hogy a legkülönbözőbb vállalatok egyre nagyobb számban a fahiányra hivatkozással próbálták megmagyarázni a rossz bizonyítványukat, azaz, hogy miért is maradtak le a tervükkel. A Tervhivatal érdeklődése nemcsak alátámasztotta, de sürgette is a változás szükségességét. Így végre

1951. július 1-én a Gazdasági Főtanács utasítást adott a Belkereskedelmi Minisztériumnak a Fanagykereskedelmi és Készletező Vállalat megalapítására.

A pársoros rendelet semmiféle további instrukciót nem tartalmazott. A TÚZÉP Főigazgatóságnak, illetve a minisztériumnak kellett gondoskodni a szervezésről. Mindenben teljesen szabad kezet biztosítottak. Várták a javaslatot; még csak a vállalat nevét sem határozták meg.

Mindenki, aki csak az érdekkörbe tartozott, őszintén örült. Hiszen annyi sok kellemetlenséget éltünk át az utóbbi időben, hogy néha azt is kínos volt megmondani, hogy hol dolgozunk. Természetesen ez a magas intézkedés egyszerre nagy mozgolódást idézett elő az egész szakmában. Megindult az ilyenkor szokásos találgatás és helyezkedés. Mindenki tisztán látta, hogy ebből csak egy igen komoly vállalat kerekedhetik és ezért igyekeztek a közelébe férkőzni. Azt is tudta mindenki, hogy egy ilyen vállalathoz a Diszpozíciós Főosztály létszámát alaposan ki kell egészíteni; természetes, hogy fokozódott a felhajtás. Sok régi vidéki és budapesti szakember, akiről már nem is tudtunk, egymásután adtak életjelt magukról.

Béke poraira...

Diszpozíciós Főosztály: élt fél évet... Senki sem siratta, senki nem gyászolta. Olyan mélyre „temettük el”, hogy még emléke se maradjon... S íme most, két évtized múltán, újra előttünk áll lidérces nyomasztásával. Mert mi rángettük elő a mélyből.

Nem léphetünk át fölötte. Csak úgy krónikázhatunk becsülettel, ha róla sem hallgatunk. Így kívánja történetünk hitelessége. S végtére is: *miért menekülnénk az emléktől, amikor neki köszönhetjük, hogy egy új élet küszöbéhez érkeztünk, ami sok érdekes és örömteli eseményhez vezetett bennünket.*

Az új vállalat létrehozása önmagában is bátor, nagyon nagy előrelépést jelentett és nagyon komoly eredménnyel bíztatott. Az új szerkezet lényegének, az annyira óhajtott telepek és készletek megvalósításának azonban még csak a körvonalai sem látszódtak. Számoltunk vele, hogy a megvalósítás nem mehet sem könnyen, sem gyorsan. Hiszen abban az időben mindenekelőtt a nehézipar és más fontos iparágak beruházásait kellett előnyben részesíteni.

Ki merészelt volna arra gondolni, hogy a fatelepek létesítésének aránylag elég magas költségű beruházásaihoz a fedezetet meg lehet szerezni.

Arról nem is szólva, hogy a telepek működéséhez nélkülözhetetlen iparvágányok tekintetében a MÁV talán már erején felül is elkötelezte magát a fenti kiemelt beruházásokhoz.

Szóval alig-alig pislogott bennünk a remény. S épp ezért szinte bombasztikusan hatott ránk, amikor megtudtuk, hogy

az illetékesek sokkal nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a fának, mint ahogy mi gondoltuk; hiánytalanul akarják megvalósítani az új faellátási koncepciót!

Ezek után tele ambícióval fogtunk munkához. Most már nem lehetett előttünk akadály. A pesszimistákat (mert ilyenek is éltek közöttünk) egykettőre emelt főhöz segítettük. Mindenki előszedte a megmaradt energiátartalékát és lázasan tevékenykedtünk. Nem csinálhattunk nagy hókusz-pókuszt, mert az idő túlságosan sürgetett. Tisztában voltunk az akkori helyzettel, tudtuk, hogy

olyan megoldást kell találnunk, amely gyorsan és biztonságosan új alapokra helyezi az ország faellátását. (De úgy ám, hogy nem érvényesülhetnek a mindenféle felületes elgondolások!)

Nagyon sok embert érdekelt ez az izgalmas kérdés. Sokszor egészen kis beosztásúak is jöttek a maguk területéhez kapcsolódó tippel. Ezek az őszinte megnyilvánulások joggal bíztattak, hogy végre sikerül majd megtalálnunk a legjobb megoldáshoz vezető szervezési formát. Számtalan, különféle elgondolás került terítékre. S végül: hosszú, sokszor éjszakába nyúló hivatalos és magánértekezletek, viták közepette megszületett egy akkor túl merésznek, főleg költségesnek tűnő javaslat. Ez pontos részletességgel meghatározta a telepeken követendő szakmai és adminisztratív munkák minden fázisát, valamint kitért a teleszervezési munkákra. Továbbá az akkori importlehetőségek alapján megállapította, hogy a lebonyolításhoz minimálisan hat telepre van szükség.

A TŰZÉP Főigazgatóságon keresztül előterjesztve a Belkereskedelmi Minisztérium egyetértett a javaslattal. Közölték azonban, hogy a végleges döntést csak a minisztérium kollégiuma hivatott kimondani. Ezért felkérték a javaslattevőket, hogy készüljenek fel a kollégiumi értekezletre, hogy ott a felme-

rülő kérdésekre megfelelő magyarázattal szolgálhassanak. S ugyanott az új vállalat nevére is tegyenek majd előterjesztést. Továbbá készítsenek egy reális kalkulációt a szükséges beruházásokról, olyant, amely az Országos Tervhivatalnál tárgyalási alapul szolgálhat.

Az ügy hivatalos része ezzel átmenetileg lezárult. A szakmai forrongás viszont egyre csak növekedett. Még ekkor is akadtak kételkedők, akik nem hittek és nem bíztak abban, hogy a beruházásokhoz szükséges összeget megkapjuk. Túl soknak találták a hat telepet, a készletképzésről nem is szólva, egyszerűen képtelenségnek vélték, hogy a kibontakozás ebben a formában megvalósulhat. Sokan azt sem hitték, hogy *a hat telepet és a központot fel tudjuk majd tölteni megfelelő szakemberekkel*. Kétségtelenül, főleg ez utóbbin állt nagy bukott a sikerünk.

Az idő most végre bennünket igazolt! Most szerencsénk volt. „Ráhibáztunk!”...

Ahogy teltek múltak a napok, lassan lecsillapodtak a kedélyek. A kételkedők egy része meggyőződésből vagy opportunizmusból (ki tudja miért, nem is kutattuk) átállt a mi sorunkba. Mindenki látta, hogy felelősségteljes, komoly munka áll előttünk. Minden időt igyekeztünk kihasználni, az egyes elvi kérdéseket külön-külön tisztázni, hogy a megindulás időpontjában már minél kevesebb vita merüljön fel és minden energiánkat a gyakorlati munkára fordíthassuk.

Bármennyire is elmerültünk a lázas tevékenységben, tudatunkban akaratlanul is újból és újból megjelent az első csata kudarca, amely a legjobb gondolatokat is pillanatok alatt szétzilálta. Bizonytalanság lett úrrá az emberen, amelytől nem egykönnyen szabadulhatott. Sokszor már nem hittünk magunkban sem. Minduntalan a körülményeinket nézve, el-elfogyott a magabiztosságunk. Hogyan is biztosíthatnánk itt valaha is jól működő faellátást?

Különösen akkor merült fel ilyen gondolat, amikor egymásközt beszélgetve, a felszabadulás előtti fakereskedelmünk jól olajozott, „dörzsölt” gépezetét hoztuk szóba. A múlt hallatán az örök pesszimisták azonnal lecsaptak és kéjjel lovagolták meg a témát, hogy kedvünket szegjék.

— Hogy akarnak hat teleppel, meg negyven-ötven TÜZÉP—FAÉRT kócerájjal megbízható ellátást biztosítani, amikor ezt akkor ezer-ezerkétszáz rutinos fakereskedő csinálta!?!... Nem is szólva arról, hogy akkor a fűrészüzemek szállításai az igényeknek mindenben pontosan megfeleleltek!...

A maguk kishitűségének alátámasztására károgtak így. Leginkább idősebb emberek voltak, akik általában már nem tudnak lelkesedni semmi újért. Nem volt bennük rosszindulat, de azért benyomták a „tüskét”... Csak úgy, a maguk igazolására.

Derülátásunkat az is korlátozta, hogy

a felszabadulás után a felhasználók igényei és a forrásrelációk nagymértékben megváltoztak. Következésképpen a múltból hozott „fás” rutinunk egycsapásra szertefoszlott.

Lassan azonban megedződünk és egy kicsit megacélosodunk. Már semmit sem adtunk a pesszimista mende-mondákra. A magunk útját jártuk és a cél érdekében mindent elkövettünk. Egyre állhatatosabban hittünk a végső sikerben.

A felgyülemlett sokfajta elképzelés gondos tanulmányozását formális vitapartik követték. Így alakult ki a tárgyalási alapként elfogadott javaslat. Ennek a javaslatnak — amelyen a későbbiek során sem esett lényeges változtatás — a szülőatyja *Hajnal Ferenc* volt, a LIGNIMPEX akkori fenyőfűrészáru osztály vezetője, ma pedig az ERDÉRT osztályvezetője. (Milyen különös a sors kifürkészhetetlen játéka; ki hitte volna — bizonyára ő maga sem —, hogy a lepergett húsz év ilyen helycserét hoz számára.)

A javaslat születésénél *Szenes Endrével*, a LIGNIMPEX jelenlegi vezérigazgatójával együtt bábáskodtunk. Ő akkor még nagyon ifjú ember volt, de *konceptióival már akkor is sok rutinos szakemberen túltett*. A szóbanforgó javaslat úgyszólván minden kérdésre aprólékos részletességgel kitért. Mi a gömbfaféleségek forgalmazásával és készletezésével kapcsolatban, valamint egy-két belkereskedelmi kívánalom kiegészítésével szoltunk bele. Ettől persze nem lett sem jobb, sem rosszabb a javaslat. Főleg azon izgultunk valamenynyien, hogy a különböző fórumok ne kívánjanak olyan változtatásokat, amelyek esetleg további időhúzást vonnak maguk után. Ugrásra készen vártuk a döntést, hogy mielőbb megkezdhessük a gyakorlati munkát. Közben mindig fejünk felett lebegett Damoklesz kardja: vajon rendelkezésünkre bocsátják-e még ebben az évben a beruházáshoz szükséges összeget? Attól tartottunk, hogy ha a beruházás benyúlik a télbe, ismét hosszú időre leszünk tétlenségre kárhoztatva. Egyszóval: bőven kijutott az izgalomból!

Legelőször az Országos Tervhivatal akkori elnökhelyetteséhez került a javaslat. Ott egy aránylag kis létszámú és rövid lélegzetű értekezlet keretén belül, egy-két kérdésre kellett magyarázatot, illetve felvilágosítást adni. *Egyöntetűen mindenkinek tetszett az elgondolás és a leghatározottabban megállapították a vállalat létrehozásának szükségességét. Reálisnak és kivitelezhetőnek tartották. A javaslat dicséretet kapott. Ez volt az első siker!*

Mindenki nagy örömmel vette tudomásul és egyszerre bizakodásba csapott a hangulat. Hiszen jól tudtuk, hogy innen már

mint megvalósítható terv került a Tervhivatal elnökéhez, Vas Zoltán elvtárhoz.

Hosszú idő után ez volt az első pozitívum. Találgatások helyett fogható tény állt előttünk. Egyszerre azok is kezdtek hinni, akik eddig azt sem tudták, hogy melyik lábukra álljanak.

Derül a kollégium

Ezt követően nagyon hamar a Belkereskedelmi Minisztérium Kollégiuma tárgyalta a javaslatot. A kollégiumi ülésen Hajnal Ferencsel és a TŰZÉP Főigazgatóság vezetőjével mint meghívottak vettünk részt.

Ezen a népes kollégiumi ülésen, mint ilyenkor szokás, mindenki kérdezett, főleg egészen lényegtelen, aprólékos dolgokat. Először nem értettük a

sokszor naívnak tűnő érdeklődést. Egymásra bámulgattunk, hogy végül hova akarnak velük kilyukadni. Már-már megijedtünk, hogy addig cincálják ezt a semmitmondó vallatást, míg majd előkotornak valamit, ami nem tetszik és menten hazaküldenek, hogy dolgozzuk át. Kétkedésünket észrevették és nyomban tisztázták, hogy kizárólag a körütekintés vezeti őket érdeklődésükben. *Teljesen érthető volt a körütekintő megfontoltság, mert a résztvevők valamennyien ismerték a faellátás akkori, nem éppen rózsás helyzetét.* Ezért lelkiismeretesen, talán egy kicsit túlzottan is vigyáztak arra, nehogy az egész ügy csöbörből vödörbe kerüljön.

Természetes volt, hogy a körülmények és a felelősségérzet rányomták bélyegüket az értekezlet egész hangulatára. Még érthetőbb, ha megemlítjük, hogy a Kollégium tagjai között nem voltak szakemberek. A belkereskedelem, mint köztudott, teljesen más típusú — főleg közellátási igényeket kielégítő — cikkekkel foglalkozik, amelyek bizony kissé messze esnek a fától. Javaslatunk témáiból adódóan pedig számtalan olyan kérdés is felmerült, amely teljesen ismeretlen a belkereskedelemben: átminősítés, manipuláció, új választék (léc, faragottfa stb.) termelése. Éppen ezért mindent részletesen meg kellett magyarázni.

Főleg arra voltak kíváncsiak, hogy ezt a tevékenységet miért nem a fűrész- vagy más faipari üzem hajtja végre. Továbbá ennek az egész folyamatnak a kalkulációja, a magasabb érték termelésének elszámolása és mindennek fölött az ellenőrzés biztosítása érdekelte őket.

Meglepő izgalmat váltott ki az egyik kérdés, miszerint *a felhasznált és kitermelt anyagot az adminisztráció miképpen tudja majd követni, különös tekintettel arra, hogy mindez a telepeken fog történni.* Csupán egy kis epizód, de ez is jól sejtetheti, hogy mennyire kíváncsiskodtak mindenről. Erre is, mint a többi sok más kérdésre, egyszerű szakmai rutinválaszt adtunk. Mindegyiket elfogadták.

Ekkor már a vége felé tartottunk és érződött, hogy közelebb kerültünk egymáshoz. Csupán még két kérdés körül mélyült el a vita. Egyik a telepek földrajzi elhelyezése. Részletesen meg kellett indokolni minden telephely kijelölését, miközben újabb és újabb város- és helységnevek kerültek szóba. Ezen is túljutottunk. Már csak azt kifogásolták, hogy miért nem terveztünk telepet valahová a Dunántúl közepére is. *Szinte görcsösen ragaszkodtak ahhoz, hogy Veszprémben vagy a környékén létesítsünk telepet. Megmagyaráztuk, hogy Jugoszláviából nincs importunk, a kevés mennyiségű osztrák áru pedig mindenképpen Budapestre gravitál.*

A telepi kérdések végül az eredeti elgondolások alapján tisztázódtak.

A másik elég hosszú vita a telepek és a központ szakszeméllyezettel való ellátása körül alakult ki. Ez a téma abban az időben tényleg gondot jelentett. A régi tisztviselők egy része ugyanis elesett a háborúban. Másik részük pedig már elhelyezkedett különféle vállalatoknál és szerveknél, főleg faanyagbeszerzőként alkalmazták őket. Sokan új szakmát választottak.

Akkoriban még nem volt divat a munkaerő-vándorlás. Általában mindenki nehezen mozdult el a helyéről.

Mindenki úgy tudta, hogy régi fás tisztviselőkre nem nagyon lehet számítani, de ugyanakkor mi már több vidéki és budapesti jelentkezőt tartottunk nyilván. Akik korábban, csak barátilag közölték velünk, hogy jönnek, ha szükségünk lesz rájuk.

Ebben a kérdésben is megnyugtató választ adtunk, mert a Diszpozíciós Főosztály teljes létszámával, valamint a FAÉRT Vállalatnál felszabaduló dolgozók áthelyezésével és a jelentkezőkkel az induláshoz szükséges minimális létszám biztosítottnak látszott. Egyet is értettek ezzel és elfogadták. A borongós kezdet ellenére is simán bonyolódott ez a változatos és sokrétű kérdés és felelet, ha nem is olyan vidáman, mint a mai Kicsoda-Micsoda fejtörő. (Mondanom sem kell, akkor ezért egy fillért sem fizettek, nem úgy, mint most a TV. Lehet talán, hogy most utólag...?!)

Most már csak az új vállalat nevét kellett megmondanunk. Erre is választottunk, hogy:

„a keresztségben rövidítve a FÜRFA nevet kapta...” Egy pillanat alatt a Kollégium addig borús hangulatát derűltség váltotta fel.

Sőt, úgy tűnt, mintha a „Fű-fa virág...” című dal halk melódiáját is hallottuk volna. Nem értettük, hogy a név miért váltott ki ekkora derűltséget, mert legyünk őszinték: a KÖZÉRT, PIÉRT, ÁTEX és RÖLTEX igen sejtelmes rövidített vállalatneveket sem értelemben, sem nívóban nem rontotta a mi „FÜRFA”-nk. Megfértek szépen egymás mellett.

Éjjel tíz óra után ért véget a Kollégium és nyugodtan megállapíthattuk, hogy mindenki elégedetten távozott. Minden jó, ha jó a vége. Úgy éreztük, hogy igen komoly lépést tettünk előre. A nyugalom és az izgalom együttes érzete vett erőt rajtunk. Nyugalmat jelentett, hogy egy fórumon ismét szerencsésen túljutottunk, viszont izgalmat váltott ki bennünk, hogy a nagy körvonalakban már kialakult feladatok végrehajtásához mielőbb hozzáfoghasunk. Ezek az érzések már sokkal kellemesebbek voltak a hetekkel ezelőttiekénél. Utána még hármasban órákon át vitattuk a kifogyhatatlanul újra és újra felmerülő ötleteket és témákat, amelyekről akkor nem lehetett egykönnyen szabadulni.

Másnap reggel, amikor az irodában elterjedt a kollégiumi döntés híre, egymásután jöttek a kollégák, vállalatunk apraja-nagyja. Mindenki érdeklődött. Kérdésekkel záporoztak bennünket. Részleteket szerettek volna hallani, mindent meg akartak tudni. Mindegyikükön látszott az öröm és a lelkesedés.

Ezek az őszinte megnyilatkozások csak fokozták az erőt valamennyiünkben. Láttuk, hogy az elkövetkezendő munkánknak komoly, megbízható bázisa van.

Ez egymagában is nagyon sokat jelentett, különösen akkor, amikor egy teljesen új gépezetet kellett megindítanunk. Ilyenkor hibák, tévedések könnyen becsúszhatnak. S azokat csak a figyelmes, a munkával együtt élő dolgozók képesek elhárítani vagy korrigálni.

Feltették az „I”-re a pontot

Most már csak a végső döntést vártuk, mert mindaddig érdemben nem kezdtük el munkánkat, amíg a Tervhivatal az „I” betűre nem teszi fel a pontot. Amíg a telepek beruházásához szükséges összeget az OT nem biztosította, tétlenségre voltunk ítélve, mert hiszen még a telephelyek kijelölésével sem foglalkozhattunk. Számtalan feladat ilyen vagy olyan megoldása függött az összeg nagyságától. A telep legfontosabb felszerelése az iparvágány, mert enélkül használhatatlan. Viszont a hosszúsága, hogy milyen távolságról kell behozni, ez egymagában is nagyon sok pénzt emészthet fel. Nem volt közömbös számunkra a minél gyorsabb üzemeltetés sem. Tehát olyan telepekre volt szükségünk, ahol az iparvágány bevezetése aránylag rövid idő alatt megtörténhet. *Időrendben ez volt a legsürgősebb feladatunk, de egyelőre csak tükön ülünk, vártuk a boldogító igent!*

Csak alig néhány nap telt el, amikor Vas Zoltán elvtárs máris hivatott bennünket. Ez volt talán életem legrövidebb értekezlete. Jónak tartotta a javaslatot. Megkérdezte, hogy a szervezéshez megfelelőek-e az adott körülmények, mert nem látja könnyű feladatnak. Véleménye szerint nagyon sürgősen el kell kezdeni, hogy a faellátás helyzete is most már mielőbb rendeződjön, mert — mint mondta — az utóbbi időben mind gyakoribb volt a panasz ellenünk. Megnyugtatásunkra közölte, hogy ő tudja, hogy ezt az állapotot nem mi idéztük elő, de azért megjegyezte:

— *Talán maguk sem ügyeskedtek eléggé...*

Közben már a

kezében tartotta az aláírásával ellátott javaslatot, amelyen hatalmas betűkkel az volt csupán a vélemény: „JÓ!”

— *Napokon belül értekezletet hívok össze az érdekelt tárcák és hatóságok bevonásával... Részben a véleményükre vagyok kíváncsi. Részben... hátha felmerülnek még olyan szempontok, amilyenekre eddig nem gondoltunk.*

Egy pillanatra megdermedt bennünk a vér. Észrevette. Megértő mosoly suhant át az arcán:

— *Nem gondolok arra, hogy az értekezleten kialakulhat olyan vélemény, aminek alapján megváltoztatnám elhatározásomat.*

Most már mi is mosolyogtunk.

Pár nap múlva összeült ez az értekezlet. Öt minisztérium, a MÁV, a Bányászat és számos egyéb szerv megbízottai voltak jelen.

Kellemetlen zuhanyként hatott, hogy a jelenlevők tekintélyes része nem értett egyet a javaslattal. Hamarosan kiderült, hogy nemtetszésük nem is a javaslatnak szólt, hanem nekünk, a volt Diszpozíciós Főosztály embereinek. Nem volt hozzánk bizalmuk. Jogosan, mert hiszen az elmúlt időszakban — enyhén szólva — nem „brillíroztunk”. Viszont — s ez volt a bántó — *ezt az önhibánkon kívül támadt sikertelen közelmúltunkat egynéhányan nyerő adunak remélve, „mindent, ami belefér!” alapon jól kicifrázták és a legsötétebb színekbe öltöztették, mintegy tetemre hívva az egész értekezletet.*

Mi volt ennek a támadásnak a rugója?

Akik nem értettek egyet új vállalatunk létrehozásával (mert más egyéni

elképzelések megvalósításáért ágáltak), mindent elkövettek, hogy olyan hangukat keltsenek ellenünk, amely esetleg arra is elég erejű fergeteg lesz, hogy az egész javaslatot elsöpörje. Ezek annyira belemelegedtek az ostorozásunkba, hogy kifejezéseiket se válogatták meg.

A magas küldöttek között olyanok is akadtak, akik ezt a hirtelen támadt viharszelet a maguk egészen különjáratú vitorlásaiba szerették volna gyorsan befogni. Előálltak annak bizonygatásával, hogy az üdvözülés egyedüli útja a közvetlen ellátás. Azaz, ha

a felhasználók mind az importból, mind a hazai termelésből közvetlen ellátásban részesülnek.

(Íme, már akkor is volt ilyen törekvés. „Akkor is”, mivel húsz év múltán, nem is olyan régen, ismét találkoztunk vele. Hogy mennyire nélkülözte ez a realitást, azt már részben az előbbieken kifejtettem. Most csupán aláhúzom:

pontosan specifikált importszállítások, telepek és komolyan szortírozott készletek nélkül jóformán semmi esélye a közvetlen ellátásnak.

Nem elmélet, hanem gyakorlati tapasztalat szögezte le ezt a megállapítást. Mi már végigcsináltuk és a saját kárunkon tanultuk meg. A Diszpozíciós Főosztály ugyanilyen alapon akarta végrehajtani az ellátást. Méghozzá olyan kedvező helyzetben, hogy az egész import és az egész belföldi termelés fölött korlátlanul rendelkezett. Továbbá a nagy apparátusa mellett a LIGNIMPEX abszolút támogatását is élvezte. És még így sem sikerült. Igen, a Diszpozíciós Főosztályt kizárólagosan ez a közvetlen ellátási rendszer buktatta meg!

Sokan, akik ezzel a témával, ennek a rendszernek célravezetőségével foglalkoztak vagy esetleg még ma is foglalkoznak, elfelejtik, hogy a fa annyira különleges, mondhatnám exkluzív áruféleség, amelynek a kezeléséhez, forgalmazásához nem lehet, de nem is szabad más árut még csak hasonlítani sem.)

Az elnöklő Vas Zoltán személyében egy rendületlen tengerészkapitány nézett szembe a viharral parancsnoki hídjáról. Egy arcizma se rándult. Türelmesen hallgatott, hiszen véleményekre volt kíváncsi. Mikor az utolsó mennykő is lecsapott, nekünk intett, hogy nyilatkozzunk.

Mondanom sem kell, nehéz feladat előtt álltunk. Egy ilyen jól irányzott nehéztüzérségi ösztűz után, ami eddig ránk zúdult, kispuskával visszalőni, nem sok kilátással biztatott. Viszont az előbbi egyoldalú közelharcban annyiszor hágtak a tyúkszemünkre, hogy harcikedvért nekünk se kellett a szomszédba mennünk. A javaslat ellen felhozott érvekre sorra megadtuk a megfelelő választ. Mégpedig a legmeztelenebb tárgyilagossággal és annyira higgadtan, hogy általános megdöbbenést keltettünk, ami síri csönd formájában jelentkezett.

Megvilágítottuk, hogy az ellátás zavartalanságát éppen az új vállalat telep-hálózata és leendő készletei biztosítják. Kifejtettük gyakorlati elképvezéseinket és azokat a lehetőségeket, amelyekkel a vállalat működése révén számolhatunk.

Ezzel befejeztük és a csodálkozásnak adtuk át magunkat, mert meg kellett állapítanunk, hogy az előbbi vihar amolyan kis ártatlan nyári zivatar volt csupán. Következésképpen amolyan „*hát én ezt nem is tudtam!... hát én ezt nem is gondoltam!*” hanglegjtéssel meakulpák *nyilatkoztatták ki, hogy bizony nem a hanyagságunkból vagy hozzá nem értő „műkedvelésünk” állott elő a faellátási zavar. A lehetetlen körülmények okozták.*

Többen is citálták a „*lehetetlen körülményeket*”, de jól lemérhettük: csak most kezdik felfogni, hogy valójában milyen eseményeket is foglal magában ez a gyűjtő kifejezés. Most, a mi tájékoztatásaink alapján. Minél többen emelkedtek szólásra, annál élesebben rajzolódott ki előttünk, hogy még azok közül is sokan, akikkel kapcsolatban álltunk, nem ismerték azokat az akadályokat, amelyekkel nekünk állandó küzdelmet kellett folytatnunk.

A fő viharkeltők persze röstelltek a többséggel együtt visszavonulni. Továbbra is vitatkoztak, de már csak egymás között; abbahagyták a mi támadásunkat.

Az értekezlet a javaslat elfogadásával ért véget. Ez volt az egyik eredménye. A másik pedig, hogy sokak véleménye kedvezően megváltozott velünk szemben.

Vas Zoltán elvtárs 1951. szeptember 25-én közölte, hogy a telepek beruházásához 6 millió forintot kap a vállalat és

az 1951. október 1-én 0 óra 1 perctől beérkező összes faanyag már a FÜRFA tulajdona; függetlenül attól, hogy ki a címzettje. Gondoskodjunk tehát az átvételéről.

Az anyag fogadásának megszervezéséhez *mindössze hat nap állt rendelkezésünkre.* Hihetetlenül rövid idő. Ennek ellenére sikeresen végrehajtottuk.

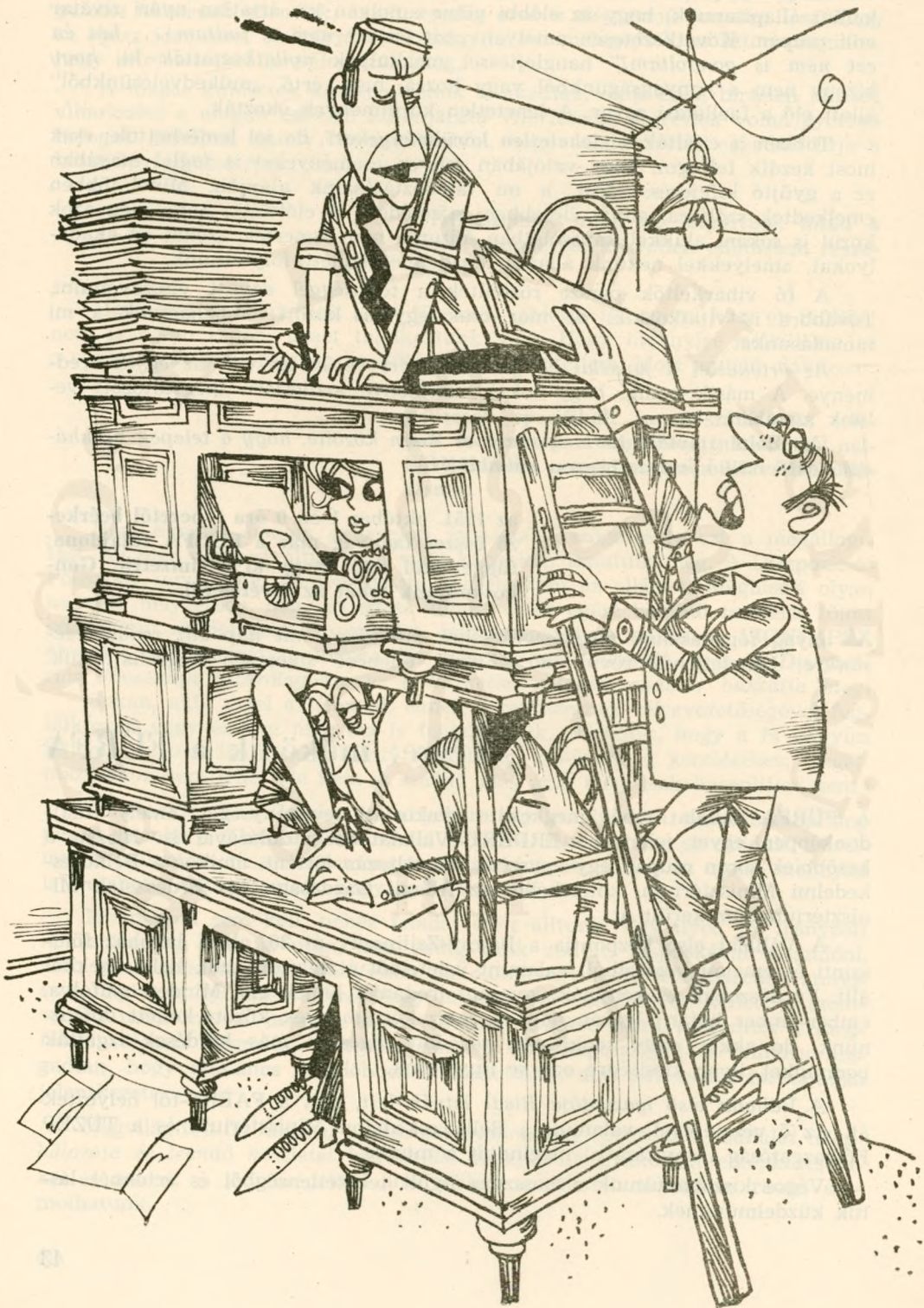
Végre: működik a FÜRFA

A FÜRFA Vállalat tehát megkezdte gyakorlati tevékenységét, amely tulajdonképpen egyet jelent az ERDÉRT Vállalat megindulásával is. Hiszen a későbbiek során csupán egy egyszerű névváltozás történt, amikor a Belkereskedelmi Minisztérium, kötelékéből az Állami Gazdaságok és Erdészetek Minisztériumához került át.

A Vállalat első központja a Bajcsy-Zsilinszky út 20. alatti lakóház földszinti és emeleti lakásaiból, valamint üzleteiből átalakított szűk helyiségekből állt. Fürdőszobák és konyhák egyaránt irodának léptek elő. Minden zsúfolva, ember-ember hátán! Igazán nagyon rossz körülmények között kellett dolgoznunk, de akkor ezzel senki sem törődött. Egészen más kérdések izgattak bennünket, ilyen kicsiségre oda se figyeltünk.

A Vállalat első igazgatója Riedl István lett, akit a FAÉRT-től helyeztek át. Az ő vezetésével, valamint a Belkereskedelmi Minisztérium és a TŰZÉP Főigazgatóság irányításával megindult a munka.

Végre kiszabadultunk a hosszúra nyúlt tehetetlenségből és értelmét látuk küzdelmünknek.

Mindenki a fedélzeten... tele buzgalommal, bizakodással és tervekkel. Az újat alkotás varázsa megsokszorozta az akaraterőt és a fantáziát!

Talán így jellemezhetem leghívebben azt a lelkes csoportot, amelyik nekilátott a szervezés nehéz, de igen érdekes munkájához. Az eredeti javaslat már meghatározta, hogy Miskolcon, Debrecenben, Szolnokon és Békéscsábán vagy közvetlen környékén, továbbá a Duna mentén (uszálykirakásra alkalmas területen) kell telepet létesíteni.

Munkaprogramunkat előre kidolgoztuk. Minden csoport készenlétben állt és tökéletesen ismerte a feladatát. Olyan rutinos szakemberek voltak, akik minden helyzetben feltalálják magukat, ha valamilyen előre nem látható zavar áll elő. Minden eshetőségre felkészültünk, nehogy a startnál meglepetés érjen bennünket, mert a kezdeti sikertelenség nyomasztóan hatott volna további munkánkra. Tudomásul vette mindenki, hogy a szervezés kezdeti stádiumában a munkaidő 24 óráig tart és egymás között maguk osztották be, hogy ki mikor pihenjen. *Nagyon sokat vártunk és reméltünk a kezdettől, de nem is csalódtunk benne.*

A határozatot követő éjszaka már minden határállomásra irányítókat küldtünk ki, hogy a MÁV-val és a vámőrséggel a kapcsolatot vegyék fel. Tisztázzanak minden kérdést, hogy a megindulás időpontjában az irányítást semmi se akadályozza. Megfelelő mennyiségű és mindenfajta specifikációt tartalmazó diszpozíciót vittek magukkal, mert fogalmunk sem volt arról, hogy az egyes határállomásokra milyen anyag érkezik. A diszpozíciók természetesen a nagyfelhasználók tranzit-igényét is magukban foglalták. Telefonon keresztül tartottuk az érintkezést, mert

az ideiglenes telepek címét még mi sem ismertük. Egyetlen saját címünk volt: Budapest—Soroksári úti telep, melyet a FAÉRT-től kaptunk örökségbe.

A határirányítók kiküldésével egyidejűleg a kijelölt városokban az ideiglenes telephelyek keresését is megkezdtük. *Miskolcon*, két gyár közé beékelve, a régi MTE futballpálya mögött, a Sajó-parton szereztünk egy területet. Az iparvágány rajtunk kívül még három üzemet is kiszolgált. Kocsiútja nem volt, joidőben csak a vízparton lehetett ügyel-bajjal közlekedni. Egy kimustrált emeletes csónakházat kaptunk irodának. Ezt a betonkolosszust egyáltalán nem lehetett kifűteni, így ősztől egészen tavaszig csak nagykabátban dolgozhattak benne. Képtelenség volt itt más megoldást találnunk, mert a tanács még ezt is csak nagy könyörgésre utalta ki. Miskolc iparosítása ekkor igen nagy fejlődésnek indult és ezen kívül nem volt szabad iparvágányos terület. Csak ideiglenesen kaptuk meg ezt is, és már alig várták, hogy szedjük a sátorfánkat.

Debrecenben a tanács a Vásárteret bocsátotta rendelkezésünkre. Ettől függetlenül hetenként kétszer itt tartották meg az állatvásárt. Ilyenkor — miután nem volt elkerítve — a fatelepi munka és a vásár zsidobongó forgataga teljesen egybeolvadt. Olyan keveredés volt itt néha, hogy a saját embereinket se találhattuk meg. A vásáriróda helyiségeiben dolgozott az adminisztrá-

ciónk, ahol számtalan, kabarétréfának is beillő eset játszódott le. Az iparvágányt rajtunk kívül öt-hat szerv és üzem is használta, így naponta többször igénybe vették tolatásra, amely nagyon hátráltatta a ki- és berakó munkákat.

Szolnokon a kórházzal szemközti kertekalján egy gödörben dolgoztunk. A papírgyári iparvágányt használtuk. Esős időben sokszor térdig vízben álltak a rakodómunkásaink, ezért az anyagot állandóan nagy távolságokra kellett elhordani. A területe is olyan kicsi volt, hogy számtalan esetben a szomszédok kertjében raktuk le a deszkát. Így csak minimális forgalmat bonyolíthattak le. Az iroda is ebben a szegényes, sivár környezetben talált helyet, pici alapterületen, egy nagyon elhanyagolt vályogviskó képében. Úgy festett, mint egy rossz cigányputri. Mindezt a szükség teremtette, mivel abban az időben Szolnokon alig-alig akadt egy-két iparvágány. Nagyon örültünk, hogy ezt is megkaphattuk.

Minden tekintetben legjobban a *békéscsabai* ideiglenes telepünk sikerült. A MÁV egyik raktárépületét béreltük ki. Nem volt ugyan nagy, de szükség szerint bővíthettük. A talaja nagyszerűen kemény lévén, *itt építették fel az első FÜRFA-máglyákat, melyeket valamennyien csodálattal bámultunk.*

Két évtized távlatából semmiképp sem érzékeltethetem azt az örömet és boldogságot, amelyet az ilyen, ma már jelentéktelennek látszó eredmények bennünk kiváltottak. Mindenesetre mi akkor ezekben szinte csodát láttunk!

Annyi sok fiaskó után végre örülni is tudtunk. Persze ide tartozik az is, hogy itt olyan szakgárda kezdte el a munkát, amelyet bármelyik telepünk ma is örömmel elfogadna. Az iroda a telephez közel, de már a városban, nagyon jó körülmények között volt elhelyezve. Itt végre minden stimmelt és ráadásul még szerencsénk is volt. Pedig erre a telepre fordítottuk a legkevesebb gondot, mert csak átmeneti megoldásnak tekintettük.

Duna menti ideiglenes telepet nem is kerestünk, mert a Soroksári úti telepünk a soroksári Duna-ág mellett feküdt és az uszályban érkező árut itt kirakhattuk. Nagyobb mennyiség beérkezésekor a csepeli Szabadkikötőt vetjük igénybe.

A teleszervezés elengedhetetlen velejárója, legfontosabb tartozéka, hogy a fizikai, szak- és adminisztratív dolgozókat azonnal, de legalább folyamatosan munkába tudjuk állítani. Minden helyen megkezdtük a dolgozók azonnali felvételét s így emiatt sehol sem következett be fennakadás. A központi küldöttek addig tartózkodtak minden telepen, amíg a helybeliek közül egy-két személyt be nem tanítottak a munkájukra. Még a fizikai dolgozóknak is megmutatták a ki- és berakás fogásait, egyes fortélyait, megtanították őket a rakatok betakarására, az anyag megóvására. Minden telepen aránylag elég gyorsan elsajátították mind a szakmai, mind az adminisztratív munkát. Még kezdetben is alig-alig követtek el komolyabb hibákat. Sőt a létszámok feltöltése sem okozott különösebb gondot, mert minden telepen helybeliek voltak a vezetők, akik általában minden területen széleskörű ismeretekkel rendelkeztek. A hatóságoknál is mindenhol támogatásban részesültek.

Ma már csak Bíró Lajos az egyetlen olyan telepvezető, aki az első naptól ugyanott és ugyanabban a beosztásban dolgozik. Ehhez csak őszintén gratulálhatunk! Idekívánkozik Kővári Béla gépkocsivezető megemlézése is, aki ugyancsak a legelső naptól nálunk dolgozik. A szervezés időszakában éjjel-nappal űzte, hajszolta egyetlen rozoga gépkocsinkat. Esőben, sárban, zokszó nélkül egymás után, szinte sorozatban javította a defekteket, de becsületére legyen mondva, végül mindig a célba ért. Csak egy téli éjszakán fordult elő, hogy Debrecenből jövet, a szolnoki sorompó előtt már nem volt mivel megjavítani a nem tudom hányadik defektünket s így gyalog kullogtunk a „mezt-lábas” kocsit után Szolnokig.

Az ilyen és a többi hasonló, áldozatkész dolgozóknak köszönhetjük, hogy azt a nagyon nehéz időszakot sikerrel vészeltük át. Hogy a telepekkel kapcsolatban kitűzött célunkat elértük, annak volt köszönhető elsősorban, hogy az ideiglenes telephelyek kijelölésénél mindenekelőtt

**az iparvágány használatát helyeztük előtérbe.
Október 1-től így zavartalanul fogadhattuk a
beérkező faanyagot!**

„Vak vezet világtalant...”

A telepen ezek után olyan állapotokat kellett teremtenünk, hogy a kiszállításokat is mielőbb megindíthassuk. Kihelyezett osztályozókkal minősítettünk, akik közben a helybelieket oktatták, hogy minden telepnek legyenek saját osztályozói. Elég hosszú ideig tartott, míg azt a sok figyelmet és nagy gyakorlatot igénylő mesterséget úgy-ahogy elsajátították. Sokáig várni nem tudtunk. Így hamarosan kénytelenek voltunk — megfelelő ellenőrzés mellett — önálló munkára szorítani őket, amely végül is jó hatással volt a fejlődésükre. Természetes, hogy sok gyengén osztályozott vagon ment ki ekkor a telepekről.

de végre szállítottunk és ez mindennél fontosabb volt!

Igaz, hogy ezeknek a rakományoknak még nagyon „szegényes fazonjuk” volt. Semmiképp sem hasonlítottak a mostani szállítmányainkhoz. Kedvező diszpozíció esetén még a csúsztatásnak (azaz a kirakás nélküli továbbításnak) is szemet hunytunk, hogy gyorsítsuk a kiszállítást s így helyet biztosíthassunk az újabb beérkezéseknek. Minden telepünkön helyhiánnyal küzdöttünk, ezért a formaságok és a kötöttségek alól sokszor mi magunk kerestünk kibúvókat, hogy a startnál ne támadjon semmiféle fennakadás.

Lassan kialakult egy kezdetleges és egyelőre csak átmeneti szakmai rend. A beérkezés és kiszállítás forgalmát, ennek adminisztrációját, az anyag kezelését, betakarását és megóvását minden telep azonos módon hajtotta végre. Megálltak már a saját lábukon, de csak nagyon bizonytalanul lépdettek és közben-közben még a földre is lehuppantak. Nagyon sok területen a TŰZÉP Főigazgatósággal együtt mi is gyermekcipőben jártunk. Csak kevés hasznát vehettük itt a szakmai rutinunknak, mert ennek a munkának nem volt semmiféle tradíciója. S bizony,

**néha úgy látszott, hogy „vak vezet világta-
lant” ...**

Éppen ezért nem akartunk magunknak nehézséget okozni, nem kerestük a kákán a csomót, mert úgyis tudtuk, hogy csak csomó van. Igyekeztünk könnyedén, a napos oldalról nézni a feladatainkat, de még így sem lehetett egyszerűen, simán végigmenni ezen az úton. Az akadályok sokszor mint az istennyila vágódtak elénk és amikor elértünk egy-egy útelágazáshoz, ahol választanunk kellett, hogy most merre haladjunk, néha bizony a rosszabbik útra tértünk. *Szerencsénkre egyszer sem estünk szakadékba és nem kerültünk olyan kátyúba sem, ahonnan ép bőrrel ne másztunk volna ki.*

Sokat loholtunk addig és fujtattunk, mint egy versenyló, amíg végre elértük — *ha egy kicsit bandzsa szemmel néztük* —, hogy

**a telepek kezdtek már fatelepehhez hasonlítani.
Ez mindenért kárpótolt bennünket.**

Egy-egy ilyen apróbb eredmény is annyira fellelkesített valamennyiünket, hogy azonnal elfelejtettük a sok vesződtséget és sikertelenséget. Megsokszorozta ambícióinkat, amelyre nagy szükségünk is volt, hiszen mindennek még csak a kezdeténél tartottunk.

Elültettük a csemetéket!

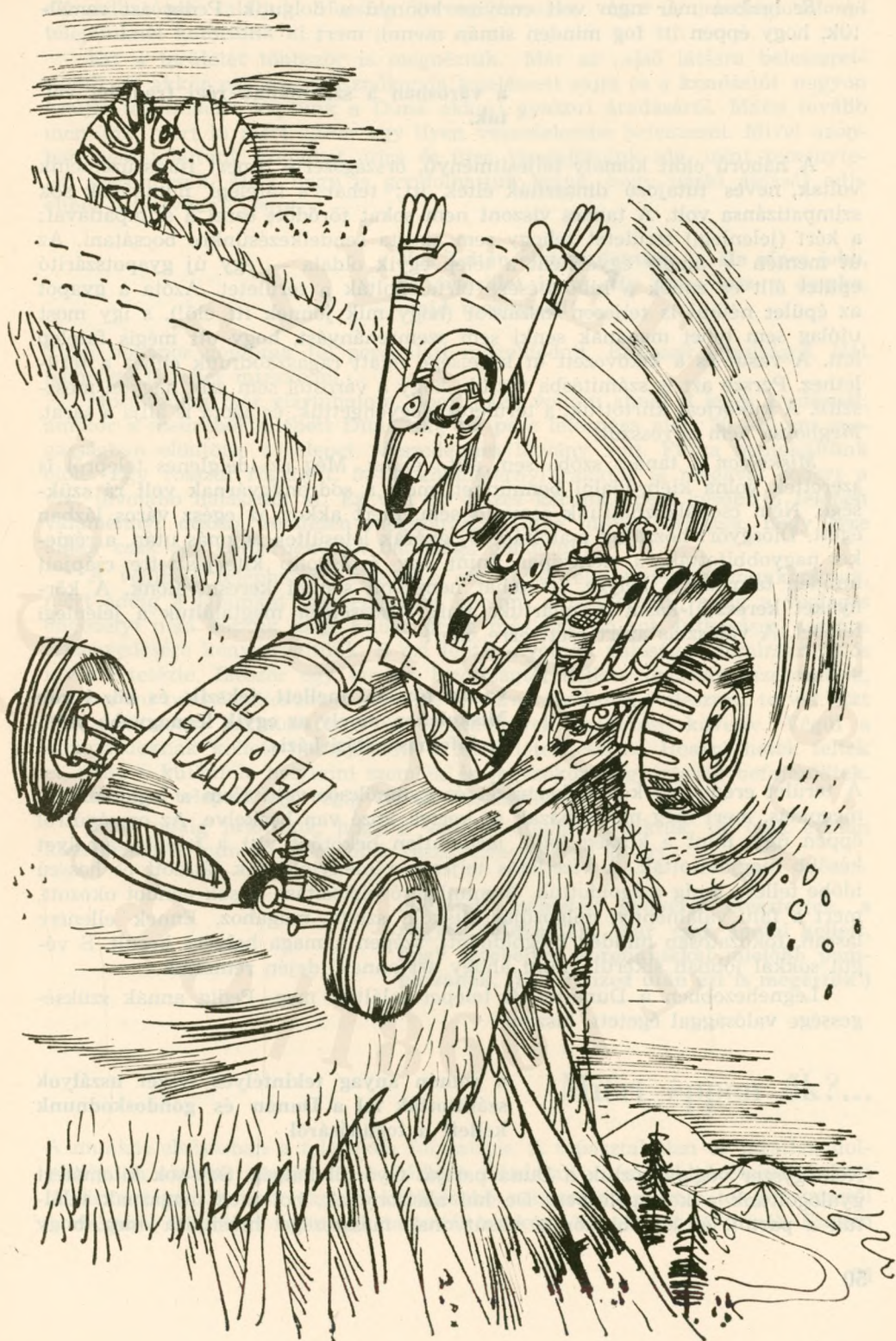
Az ideiglenes telepek beindításával majdnem egyidejűleg a végleges telep-
helyek kereséséhez is hozzáláttunk. Nem ment ez olyan egyszerűen, mint ahogy
elképzeltük. Nem, mert mindegyiknél többféle szempontra kellett tekintettel
lennünk. *Kötvé voltunk a vasút és a közút közelségéhez, a terület nagyságá-
hoz, simaságához, egyenletességéhez és nem utolsó sorban a beruházás nagysá-
gához, mert csak igen szerény anyagi keretek között mozoghattunk.*

Legelőször Debrecenben sikerült megtalálnunk. A városi és járási tanács
részéről komoly támogatást kaptunk. A városnak akkor a mainál kevesebb
nagyüzeme, a járásnak pedig munkaerő-feleslege volt. Érdekükben állt, hogy
ott telepedjünk le.

Több területet ajánlottak fel. Végül a jelenlegit találtuk legalkalmasabb-
nak, mert aránylag közel fekszik a város lakott területéhez és

**mind a vasút, mind az országút közvetlen
mellette húzódik. Ez beruházási szempontból
kedvezett nekünk.**

Nagysága az akkori igényeknek megfelelt, de láttunk lehetőséget a szükség
szerinti bővítésre is. Villamossal is jól megközelíthető. A vidéki dolgozók egy
részének pedig szintén előnyös vasúti közlekedés kínálkozik. A debreceni
megoldást azért is mondhattuk szerencsésnek, mert a városban nyomban több
régii fás tisztviselő jelentkezett belépésre. A megindulásnál éreztük ennek igazi
jelentőségét.

Szolnokon már nem volt ennyire könnyű a dolgunk. Pedig azt reméltük, hogy éppen itt fog minden simán menni, mert

a városban a szakmának régi tradíciói voltak.

A háború előtt komoly teljesítményű, országsherte ismert fűrészüzemeink voltak, neves tutajozó dinasztiaiák éltek itt; tehát a fatelepi munkának sok szimpatizánsa volt. A tanács viszont nem sokat törődött ezzel a szimpátiával; a kért (jelenlegi) területet sehogy sem akarta rendelkezésünkre bocsátani. Az út mentén — amely egyébként a telep egyik oldala — egy új gyapotszárító épület állt és ennek a kibővítésére tartalékolták a területet. Azóta a gyapot az épület nélkül is teljesen kiszáradt (hogy mik jönnek itt elő!), s így most utólag sem tehet magának senki sem szemrehányást, hogy ott mégis fatelep lett. A vasút és a kikövezett út közelsége miatt ragaszkodtunk ehhez a területhez. Persze azt is számításba vettük, hogy a várostól sem esik nagyon messzire. A kukoricát kiirtottuk, a területet elegyengettük, és azóta is állja a sarat. Még hozzá nem is rosszul!

Miskolcon a tanács szóba sem állt velünk. Még az ideiglenes telepről is szerettek volna kiebrudalni bennünket, mert a sodronygyárnak volt rá szükség. Nem csodálkozhattunk semmin sem, mert akkor az egész város lázban égett. Diósgyőrt hozzájuk csatolták. Új gyárak létesültek egymás után, a régiakat nagyobbították, a nehézipar, mint egy óriáspolip kiterjesztette csápjait minden talpalatnyi helyre. Itt tehát nem volt semmi keresnivalónk. A környéket keresztül-kasul összejártuk, amíg *Alsózsoltán* megtaláltuk a jelenlegi telepet. A választás azért esett erre, mert

vasúti fővonal mellett fekszik és közel van Miskolchoz, amely az egyik legnagyobb vidéki fafelhasználási bázis.

A terület eredetileg konyhakertészet és gyümölcsös volt. Nem a legideálisabb megoldás, mert még ma is házak és kertek közé van beékelve. Az országútról éppen úgy, mint a község felől, járhatatlan bekötőút vitt a telepig, amelyet később megjavítottak. A vízellátás teljesen reménytelennek látszott és hosszú időbe telt, amíg megoldottuk. A munkaerő biztosítása is sok gondot okozott, mert a falu valamennyi dolgozóját Miskolc szívtá magához. Ennek ellenére lassan, fokozatosan minden megoldódott, szépen a maga helyére került. S végül sokkal jobban sikerült, mint ahogy azt annak idején reméltük.

Legnehezebben a Duna-menti telepet találtuk meg. Pedig annak szükségessége valósággal égetett, hiszen

a román anyag tekintélyes részét uszályok szállították fel a Dunán és gondoskodnunk kellett a fogadásáról.

Nemegyszer végigautóztuk a Duna partját Győrtől Paksig. Sok-sok kilométert gyalogoltunk a keresgélésben. De hol alacsonynak, hol meg magasnak találtuk a partot, és legtöbbször a vasútvonal messzesége hiúsította meg, hogy

elfogadhatónak találjuk. Hosszas keresgélés után végre a jelenlegi *adonyi* telepünkönél kötöttünk ki.

Ezt a területet többször is megnéztük. Már az „első látásra beleszeretünk”, de akkor egy nagy disznókonda legelészett rajta és a kondástól nagyon lesújtó információt kaptunk a Duna akkori gyakori áradásáról. Máris tovább mentünk, mert ki mert akkor egy ilyen veszedelembe belemenni. Mivel azonban nem találtunk különbet, újra és újra visszajöttünk ide, mint reménytelen szerelmesek. Mert hogy is gondolhattuk volna, hogy bárki áldását adja ehhez a frigyehez? Végre

Vas Zoltán elvtárs döntött: — Ha nincs jobb, az árterület is jó. Ha vizes lesz a deszka, majd megszárad!...

Több hónapos gondunk fél perc alatt megoldódott. Roppant tanulságos. Hát igen, így is lehet intézkedni.

Most utólag már elárulhatom, hogy jelen voltam annál a jeges áradásnál, amikor a medrétől kilépett Duna alig tíz perc leforgása alatt 30—50 cm magasságban előtötte a telepet. Veszedelmes látvány volt. Futva menekültünk előle. Egy rosszul rögzített, 5—6 köbméternyi rakatot is magával sodort a víz; távolabb halászták ki. Ez volt az összes kárunk, mert később a telepen valamennyi deszka rendesen megszáradt. (Ugye milyen érdekes, hogy erre akkor csak egy embernek volt bátorsága gondolni.)

A végleges telephelyek kijelölése csak első felét tették ki munkánknak, mert addig a lábunkat sem engedték betenni a területekre, amíg a végleges engedélyt nem kaptuk meg. Ehhez pedig még nagyon sok futkosásra, tortúra elszenvedésére kényszerültünk. S ezt lépten-nyomon valóságos adminisztrációs invázió tetézte. Először egy tanácsi bizottságtól kellett igazolást szereznünk, hogy a mi odatelepeülésünk nem sérti a város rendezési-fejlesztési tervét. Ezt a kisajátítások, kártalanítások és telekkönyvek rendezése követte. Végül a szomszédoknak kellett hozzájárulni a telep létesítéséhez. Hosszú hetek teltek el, amíg a különféle helyszíni szemlék és jegyzőkönyv-gyártások befejeződtek. Ezt minden telepnél így végig kellett küszködnünk.

Ezzel odáig jutottunk, hogy a vállalat alapjait leraktuk, de csak ezután következett a munka nehezebbik része. Lényegében az így

elültetett csemeték gyökeret eresztettek, a rügyek kifakadtak, már csak ápolni kellett, hogy terebélyes koronájukkal mielőbb pompázzanak. (Két évtized után ezt is megértük!)

Miért éppen ők?...

A munkát elsősorban a telepeken folytattuk. A tapasztalatlan és járatlan dolgozókat a szakma alapjaival, a vállalat feladataival és célkitűzéseivel kellett megismertetni. Ez nem okozott különösebb nehézséget, mert a telepek vezetői és dolgozói maguk is fontosnak tartották szakmai ismereteik bővítését. Ezeken

az oktatásokon, amelyek eleinte inkább csak beszélgetések voltak, sok általános jellegű kérdés is felmerült. Többek között majd mindenütt szóvá tették, hogy *miért éppen Debrecent, Szolnokot, Alsószolcát meg Adonyt választottuk ki első telephelyeinkül Budapesten kívül.*

Nagyon érdekes, hogy ugyanez a kérdés a mai, fiatalabb dolgozóztársainkban is fel-felötlik.

Érthető, hiszen sem az alapítólevelünk szövege, sem a térkép nem adhatja ennek magyarázatát.

Nos, feleljek a mai fiataljainknak úgy, ahogy annak idején feleltünk az újdonsült telepi dolgozóinknak:

két igen fontos szempont határozta meg a vállalat telepeinek földrajzi kijelölését. Mégpedig először is figyelembe kellett vennünk a nekünk exportáló országok szállítási gravitációját. Azután a beáramlási útvonalaknak megfelelő határállomások közelében egy-egy olyan várost kellett keresnünk, amelyek és környékének komolyabb a faigénye.

Adonyi telepünk létesítésénél mindenekelőtt *a szállítás módja döntött.* Nem hagyhattuk figyelmen kívül, hogy akkor Romániából nagy mennyiségű anyag *uszályban* érkezett hozzánk. Ez indokolta, hogy valahol a Duna partján létesítsünk telepet. S mint már az előbbieken is szó esett róla, jobb híjján az adonyi partot választottuk, ahol a kellemetlen nedvességet az iparvágány közelségének kellemes lehetősége ellensúlyozta. S azért volt annyira izgalmas, hogy mindenáron megteremtsük a parti fogadótelepet, mert elsőszámú érdekünk fűződött hozzá, hogy *minél nagyobb mennyiségű uszályárut biztosíthassunk.*

Az uszályban érkezett fűrészáru ugyanis szárazabb volt és minőségileg is jobb, mint a vagonban befutó faanyag.

Persze, ha már ezt így aláhúztam, illik az okát is adni.

Nos, a vízi szállításra szánt szelvényárut a berakás előtt gondosan ki kell szárítani, mert ha kicsit is nedves, az uszályban (akár folyamon, akár tengeren) megpenészedik.

A románok *elsősorban nyugati exportjukhoz* tervezték meg vízi szállításukat. Ezért a Fekete-tenger partján fekvő Galac kikötőjében építették ki feladóállomásukat. Itt *a különös gondossággal termelt és manipulált fűrészárújukat, az exportigények kívánta osztályozás után, nagyon precízen bemáglyázták. Ilyenformán ez az áru feltétlenül jobb minőségű és lényegesen szárazabb volt, mint amit nem nyugati exportra és nem vízi szállításra termeltek.*

Mivel a magyarországi exportjukban a dunai szállítás mutatkozott részükre is leggazdaságosabbnak, rákényszerültek, hogy ebből a prima exportanyagból elégtensenek ki bennünket.

Bár egyszer-kétszer előfordult, hogy uszály ide, uszály oda, nekünk mégsem ebből az anyagból küldtek. Mindannyiszor nagyon ráfizettek, mert mire a szállítmány hozzánk érkezett, a hajókamrákban csupán penésztől összeragadt deszkát találtunk; természetes, hogy nem voltunk hajlandók átvenni.

A LIGNIMPEX-szel közösen mennyiségi szempontokból is forszíroztuk a vízi szállítást. Tudniillik, *egy-egy vonta három-négy uszályval érkezett, amelyek mindegyike 600—800, sőt gyakran 1000—1200 köbméter fűrészárut hozott.* Vagyis egyszerre jutottunk nagy tömegekhez.

Néha azonban ezzel a lelkes tömegimádatunkkal igen kellemetlenül átes-tünk a ló túlsó oldalára. Mert, annak ellenére, hogy Adonyon kívül Buda-pesten a Soroksári úti telepünket és Csepelen a Szabadkikötő egyik területét is igénybe vettük az uszályáru fogadásához, a vonták olyan gyors ütemben követték egymást, hogy kezdtünk fulladozni a zúdulástól. Ilyenkor, amolyan vészszzelep megnyitásaként Sztálinvároshoz, illetve Bajához irányítottuk a hajókat. Persze, nélkülözve a megfelelő gyakorlatot, minden idegen helyen s főleg a vidéken végzett kirakások igen drága mulatságot jelentettek. És rettenete-sen hajszás munkát, mert állandóan sietnünk kellett; a MAHART könyörtelenül tetemes „dangubát” (uszály-álláspénzt) inkasszált minden késedelemért.

A vízi szállításnak — a felsorolt előnyeivel szemben — hátránya is volt: *túl sokat foglalt le a telepi területekből,* aminek mi állandóan szűkiben voltunk. Ugyanis az átvételig együtt kellett tartanunk az árut. Ha pedig netán kifogá-solás is közbejött, jó időre megbénult a telep forgalma, hiszen a rendezése majd mindig hetekig is elhúzódott. Az ilyen esetek alaposan fejtetőre állítot-ták terveinket. Ennek ellenére a jó minőségű áruért, azt hiszem szívesen visel-nénk ilyen nehézségeket. (Bár a mai adonyi telepünk felkészültsége mellett be se következnek ilyesmi.)

Természetesen összességében a vasúti szállítás volt a nagyobb. De — hogy közelebbi fogalmunk lehessen róla — abban az időben, amikor is főleg román és csehszlovák, kisebb mértékben lengyel és osztrák importra számíthattunk csupán,

a fenyőfűrészáru mennyisége még a felét sem tette ki a mainak.

A vasúton Biharkeresztes és Lökösháza határállomásokon belépő román árut egyaránt kedvezően továbbíthattuk Szolnokra és Budapestre. Biharke-resztesről Debrecen ellátását is biztosíthattuk.

A csehszlovák és lengyel fűrészáru Hidasnémetin és Bánrévén keresztül Alsózsoltára, Szob és Somoskőújfalu határállomásokról pedig Budapestre gra-vitált. Ugyanúgy a Hegyeshalmon beérkező osztrák szállítmányok legegylene-sőbb útjának célállomása csak Budapest lehetett.

Tehát az akkori importhelyzet következmé-nye volt, hogy miért éppen Debrecenben, Szolokon, Alsózsoltán, Adonyban és Buda-pesten jelöltük ki az első telephelyeinket.

A telepek építése

A ma már kicsinek tűnő telepi területeket akkor nemcsak a fenyőfűrészáru lényegesen kisebb mennyisége, hanem az is indokolta, hogy telepeinknek *gömbfaféleséggel* egyáltalán nem kellett számolniuk. A fűrészgömbfát a fűrész-

üzemekhez, az állvány- és pilótafát, valamint a gömbrúd tekintélyes mennyiségét az építőipari vállalatoknak és más nagy-felhasználókhoz közvetlenül — határirányítással — szállítottuk. A vezetékoszlopot pedig a MÁV-fatelítő kapta. Nem mondom, a határon néha a MÁV is bizony összecseréberélte a vagonokat, de ezeket a ribilliókat sikerült mindig gyorsan rendbehozniuk.

Abban az időben sem mi, sem más szakma hosszabb távra nem tervezhetett. Nem, mert nagyon sok „ad hoc” intézkedés vágta el útját az esetleges távlati elképzelések megvalósításának. Hogy ez mennyire így volt: a szemünk előtt játszódott le néhány eset, amikor egyesek a saját útján túlfűtött léghőrt teremtettek és felcsigázták az érdeklődést az elkövetkezendő nagy produkcióra. S aztán nem történt semmi. Ezek a túl magabiztos emberek rendszerint nem számoltak az adott körülményekkel. Teátrális csinnadrattával nagy beemelegítést és izommutogatást rendeztek, majd látványos nekiszaladás után kénytelenek voltak átbújni a mérce alatt. *Mi — ha akartuk volna, akkor sem mutogathattuk „izmainkat”, mert tele aggodalommal csak arra koncentráltunk, hogy a kapott hat milliócskából sikerüljön igazán elindulnunk.*

1952 elején kezdtük meg a debreceni, valamivel később a szolnoki, majd utána az alsószolcai, még ma is működő, tehát végleges telepek építését. Az adonyi telep végleges kialakítására csak jóval egy év után kerülhetett sor. (Addig is azonban — lényeges segítségünkre — teljes kapacitással üzemeltetjük a már említett uszálykirakások miatt.)

Forgalmunk biztos bázisaként egyedül a budapesti, Soroksári úti telepünk jöhetett számításba. Szerény körülmények között, aránylag nagyon kis terület állt rendelkezésükre és mégis minden feladatot megoldottak. Még akkor sem szabadkoztak további vagonok fogadásától, amikor már dugig megteltek és közben még uszályt is raktak ki. Ők mindig megértették: a határon zúdulásban jelentkező anyag országos érdekből is szükségessé teszi, hogy erőinket túlfeszítve dolgozzunk. A helyzethez rugalmasan alkalmazkodva, igénybe vették az előttük húzódó közterületet; formálisan az utcán és a szomszédok területén dolgoztak. Ez a telep mintha csak gumiból lett volna: szinte a végtelenségig nyúlt, és csodálatosképpen soha nem „szakadt el”. Azaz ebből a mesterséges kibővítésből nem támadt kellemetlenségük sem a hatóságokkal, sem pedig a szomszédokkal. Mindezt saját hatáskörükben intézték, soha nem kérték tőlünk segítséget hozzá.

Amikor fontos igényeket feltétlenül és sürgősen ki kellett elégítenünk és már-már azt hittük, hogy minden kötél szakad, akkor a „Szivaros” (így becézték a telepvezetőt a mindig szájában lógó szivarról) biztosan kíségetett bennünket, honnan, honnan nem, de valahonnan elővarázsolta az anyagot.

Számtalan, akkor még nagyon bizarrnak ható kőszá ötletünket próbáltuk ki náluk a telepen; az ő segítségükkel mindegyik sikert hozott.

Megdöbbentően értelmes és egyben lelkiismeretes munkájuk magyarázata: *kiváló fizikai gárda és mellette tapasztalt, minden hájjal megkent, rutinos szakemberek dolgoztak a telepen, olyan vérbeli fások, akik ott ki se nyújtózkodhattak teljes nagyságukban.*

A telepeken beindult építkezés nem folyt olyan egyszerűen és simán, mint ahogy azt a mai vállalati teljesítményeinknél tapasztalhatjuk. Senki sem akadt

közöttünk, aki értett volna ehhez, s így majd minden téren az építővállalat akarata érvényesült. Most utólag persze jól látjuk, hogy milyen jelentéktelen hibákon, ügyetlenségen vagy tévedésen csúszott ki kezünkől az irányítás. Akkor azonban, amolyan „*vak szerelemben*” mit sem törődünk azzal, hogy „*hogyan*”, csak teljesüljenek vágyaink minél gyorsabban!... Az építők, amíg az idő engedte, elfogadható ütemben dolgoztak, de hamar beköszöntött a tél és akkor majdnem minden munkájukat abbahagyták.

Ez a tél különösen hosszúnak tűnt. Minden megdermedt. Az építkezés nagyon vontatottan vagy sehoggy sem ment előre. A tető alá hozott épületek belső munkáival piszmogtak; a kőművesek többet álltak a kokszkályhák mellett, mint a malteros ládáknál. Nap-nap után hiába csellegentünk körülöttük abban a hiszembben, hogy a jelenlétünk majd serénykedésre ösztökéli őket; „*ránk se rántottak.*” S aztán magunk is beláttuk, hogy az idő nem alkalmas erre a munkára.

Beláttuk, de nem nyugodtunk bele. Nem volt türelmünk a várakozáshoz. Ünsholásunkra megpróbálkoztak a teleprendezeéssel, a talajjegyengetéssel, de a fagyos föld csikorgott. S így jogosan — bár a legnagyobb fájdalmunkra — végleg beszüntették a munkát.

Ragyogott a fa méltósága

A telepi munkán is érződött a tél hatása. A kevés gyakorlattal rendelkező telepi dolgozóknak nem volt ínyére a hideg, havas idő. Megfelelő melegedőhelyiségek nem voltak s így az elgémbereedett kezükkel ahelyett, hogy megmarkolták volna, csak tapogatták a deszkát. Lesújtó képet mutatott ez a tétlenség, mert az ősz folyamán már minden telepen mozgalmas élet, aránylag folyamatos munka alakult ki. Tartottunk tőle, hogy ennek a ritmusnak megszakadása miatt mindent előről kell majd kezdeni tavasszal. Egyszóval:

téli álmunkat aludtuk; csigalassúság uralkodott el minden külső munkán.

Ezt az időt használtuk ki, hogy most már minden telepre átmenetileg olyan technológiát dolgozzunk ki, ami a helyi adottságoknak megfelel és a körülményekhez alkalmazkodik. Mert Miskolcon merőben más volt a helyzet, mint a debreceni vásártéren és ennek értelmében az eredetin kisebb—nagyobb változtatásokat eszközöltünk. Továbbá az eddigi tapasztalatok alapján megszerkesztettük az áruátvételhez és kiszállításhoz szükséges nyomtatványokat. Összhangba hoztuk a külső és belső munkákat, s ezek sima folyamatát bztosítottuk. Leraktuk az áruforgalmi adminisztráció alapjait. A telepi instruktorokkal minden kérdést gondosan megvitatunk, az elég sokszor előfordult bizonytalanságokat eloszlattuk. *Felkészültünk a tavaszra!*

Végre eljutottunk odáig, hogy a fafelhasználás tekintetében számottevő tárcák anyaggyaldázkodóival és a vállalatok műszaki vezetőivel az igényeik méreteit és minőségét tisztázhattuk. Közvetlen eszmecserében tártuk fel előttük valóságos és vélt lehetőségeinket. S aztán közösen igyekeztünk az érdekeket összeegyeztetni. Ezeken a tárgyalásokon nemegyszer meglepő felfedezésre jutottunk. Többek között, hogy *jelentős vállalatok egyszerűen nem tudják, mi-*

szerint a részükre legjobban megfelelő méretű és minőségű anyag a telepeinken általában rendelkezésükre áll. S ezért rendelnek már hosszú idő óta lényegesen gazdaságtalanabb méreteket!...

Ugyanígy, amikor mi is megismertük, hogy a különböző vállalatok miféle termékeket állítanak elő, rá kellett ébrednünk: *túlságosan sablonos volt az eddigi szállításunk. Hiszen az egyes cikkek előállításához sokkal célravezetőbb anyagokat is szállíthatunk, ami mind nekünk, mind a felhasználóknak, s így végső fokon a népgazdaságnak is sokkal gazdaságosabb.*

Mindezekkel kölcsönösen tisztában kellett volna lennünk már az induláskor. Hogy csak ilyen későn „lett világosság”, az részben az izgalmas kibontakozást kísérő kapkodásnak volt következménye. Részben pedig abból adódott, hogy többségükben a szakmához nem értő, teljesen tájékozatlan vállalati anyagbeszerzőket nem érdekelték ezek a kérdések. Így nem véletlen, hogy *már a kezdetben is ott sikerült teljesen kielégítő ellátást biztosítanunk, ahol a különböző szervek és vállalatok régi szakemberekre bízta a velünk való kapcsolatot.*

Mindenesetre ezek a megbeszélések igen gyümölcsöző hatást gyakoroltak fejlődésünkre. Mint üzletfelek mindketten sokat tanultunk egymástól. S ami talán még ennél is fontosabb volt: *közelebb kerültünk egymáshoz.*

Mondanom sem kell, hogy külkereskedelmi partnerünk, ahogy kezdettől fogva mellettünk állt, ebben az időszakban is szorosan mellénk zárkózott, s a fent körvonalazott „felfedezések” szülte újabb és újabb problémáinkban *következetesen önzetlen segítőtárs volt.*

A LIGNIMPEX valamennyi problémánkat a magáénak is tekintette. Velünk együtt izgultak-szurkoltak, hogy a körülményekhez képest a lehető legjobb ellátást biztosíthassuk.

Nekik se volt könnyű a helyzetük, mert a lehetőségeiket vagy inkább: az eredményes segítségnyújtásukat sokféle kötöttség korlátozta. Mégis, az önzetlen együttműködésünk, a szívós egyetakarásunk — ha gyakran csak lassan, fokozatosan, de — mindig meghozta az eredményeket.

A két vállalat között már ebben az időben meggyökerezett az az egészséges kapcsolat, amit legtalálósabban *véd- és dacsövetségnek* nevezhetek. S ez a későbbiek folyamán mindkét vállalat munkáját, fejlődését igen kedvezően befolyásolta. Számítalan közös elképzelés sikeres kivitelezése fémjelezte ezt az üzletbarátságot.

Náluk is előfordult egyes külföldi üzletkötések alkalmával, hogy specifikáció, vagy szállítási határidő tekintetében nem tudták elérni a belföldi kívánásokat. Ilyen esetekben pedig mi vállaltuk magunkra, hogy ettől függetlenül biztosítani fogjuk a belföldi ellátás zavartalanságát.

Egy ilyen fontos és exkluzív nyersanyag, mint a fának zavartalan kül- és belkereskedelmi forgalmazása el sem képzelhető a két bonyolító vállalat abszolút és őszinte együttműködése nélkül. Szerencsére, *ennek ma már a mi vonatkozásunkban két évtizedes tradíciója van; így a kapcsolataink terén csak pozitív továbbfejlődésre számíthatunk.*

A belső és külső szakmai kérdések megvitatása és a legsürgősebb forgalmazási átrendezések után minden energiánkkal az építkezéseket próbáltuk

meggyorsítani. Égetően sürgetett a végleges telepek beindítása. Hiszen csak azután számíthattunk az ellátás kedvező fordulatára.

Annak ellenére, hogy köztudott volt, miszerint még mindig csak ideiglenes telepeken kényszerültünk dolgozni, a kisebb ellátási zavaroknál is csak úgy záporozott ránk a sok szemrehányás! „*Meddig várjunk még? Már megvan a nagykereskedelmi vállalat és mégsem megy?!*” ... Ez volt a mottója a sokfajta türelmetlenségnek, amire nem győztük a magyarázkodást. Rákapsoltunk hát az építkezések szorgalmazására.

Igen ám, de — ahogy már korábban jeleztem — nem egykönnyen boldogultunk az építési vállalatokkal. Sehogy sem voltak hajlandók a befejezés végleges határidejében megállapodni. Hiába bonyolódtunk bele egész tárgyalássorozatokba, ahol harcba vetettük rábeszélő készségünk teljes arzenálját, főlegnyesen lezserek maradtak. Helyzeti fölényüket kihasználva, olyan magas lóhátról beszéltek velünk, mintha az egész építkezést csak szivességből vállalták volna el. Végül kibújt a szög a zsákból, amikor közölték, hogy ezt a munkát egy másik vállalatnak kívánják átadni, mert tavasszal egy olyan nagy építkezésbe fognak, ahol minden épkezláb emberükre és minden felszerelésükre szükségük van.

Bár nagyon kilátástalan helyzetbe kerültünk, nem hátráltunk. Szigorúan ragaszkodtunk az építkezés és a talajjegyvetési munkák legsürgősebb befejezéséhez. Falra hányt borsó; mintha nem is érdekelné őket! Végül azonban mégis csak sikerült megtörni bosszantó macacsságukat. Egy amolyan „huszár-vágással”, egy nagyon egyszerű, de várakozáson felüli hatású hirtelen támadt ötlettel: *prémiumként felajánlottuk nekik, hogy felemeljük a faanyagkontingensüket.*

Egy pillanatig szinte megkövülten néztek ránk. Aztán, mint a vércsék csaptak le ajánlatunkra. Egyszerre udvarias, szolgálatkész partnerekké váltak. Egycsapásra mintha teljesen kicserélődtek volna. Nem lehetett rájuk ismerni, mert most már ők jöttek olyan, részünkre kedvező javaslatokkal, amelyekre mi nem is gondoltunk. Ó, *hogy miért nem ezzel kezdtük azt a rengeteg időtrábló, meddő tárgyalást?!* Dehát van úgy, hogy az ember nem látja meg a fától az erdőt. S az is igaz, hogy mi csak ebből a nem várt hatásból döbrentünk rá, hogy

akkor milyen magasan is ragyogott a fa méltósága!

A ma szemüvegén át szemlélődő mosolyoghat: „*Lám ezek se mentek a szomszédba egy kis „kéz kezet mosért’ ...*”

Bár akkor ez még nem vált annyira „divatos ügyletté” mint ma, még abban az időben is megbocsátható volt. Igaz, hogy akkor az OT roppant szigorúan vette és ellenőrizte is a kiutalások pontos betartását (a negyedévenkénti egy-két köbméteres túszállításokat is le kellett vonni a következő negyedévben), no de azért az ilyen csalafinta színezetű ösztönzésért még akkor sem járt akasztás. Különösen azért sem, mert ezzel valóban egészséges termelésre sűrítettük a nekünk dolgozó építési vállalatot. Másrészt az a *többletanyag, amit ilyenformán nekik biztosítottunk, a mi munkánkat növelte: nekünk kellett megszerezniük anélkül, hogy azzal bárkit is megrövidítettünk volna.*

Végre eljött a várva várt tavasz, vagy talán csak még télutó. Az építke-

zést minden nógatás nélkül folytatták és komolyan érződött „prémiumunk” hatása; a munkák szemmel láthatóan haladtak. Ez olyan nagy örömet váltott ki mindannyiunktól, mint ma, amikor élüzem kitüntetését kap a vállalat.

Szép, mint egy tündéralom...

Mindenki a fedélzeten. Teljes bevetéssel dolgoztak az épületeken, iparvágányokon és a tereprendezen. Nem hallottunk többé nehézségekről. Senki sem fintorgott előttünk ilyen meg olyan kifogásokkal. Hajtották a munkát; az építésvezetőktől a maltert hordó leányokig mindenki. Most magunk is jobban láttuk, mennyire nagyszabású ez a többirányú építkezésünk, s hogy még elég hosszú idő szükséges a teljes befejezéshez.

Az egyes telepek készenléti állapota eltért egymástól, mert nem egy időben kezdtek a munkához mindegyik telepen. *Debrecenben* állt legjobban. Itt aránylag együtt haladt az építkezés az iparvágány bevezetésével, csak a tereprendezési munkák tolódtak kissé hátrább, a kisvasút és a vízvezeték lefektetése miatt. *Szolnokon* legelőször az iparvágányt fektették le és az építkezést kezdték később. *Alsószolcán* az épületek és az iparvágány elkészítése után elég sokáig tartott a tereprendezés. Hosszú ideig bajlódtak az utakkal, mert a sáros föld rengeteg salakot és sódert nyelt el.

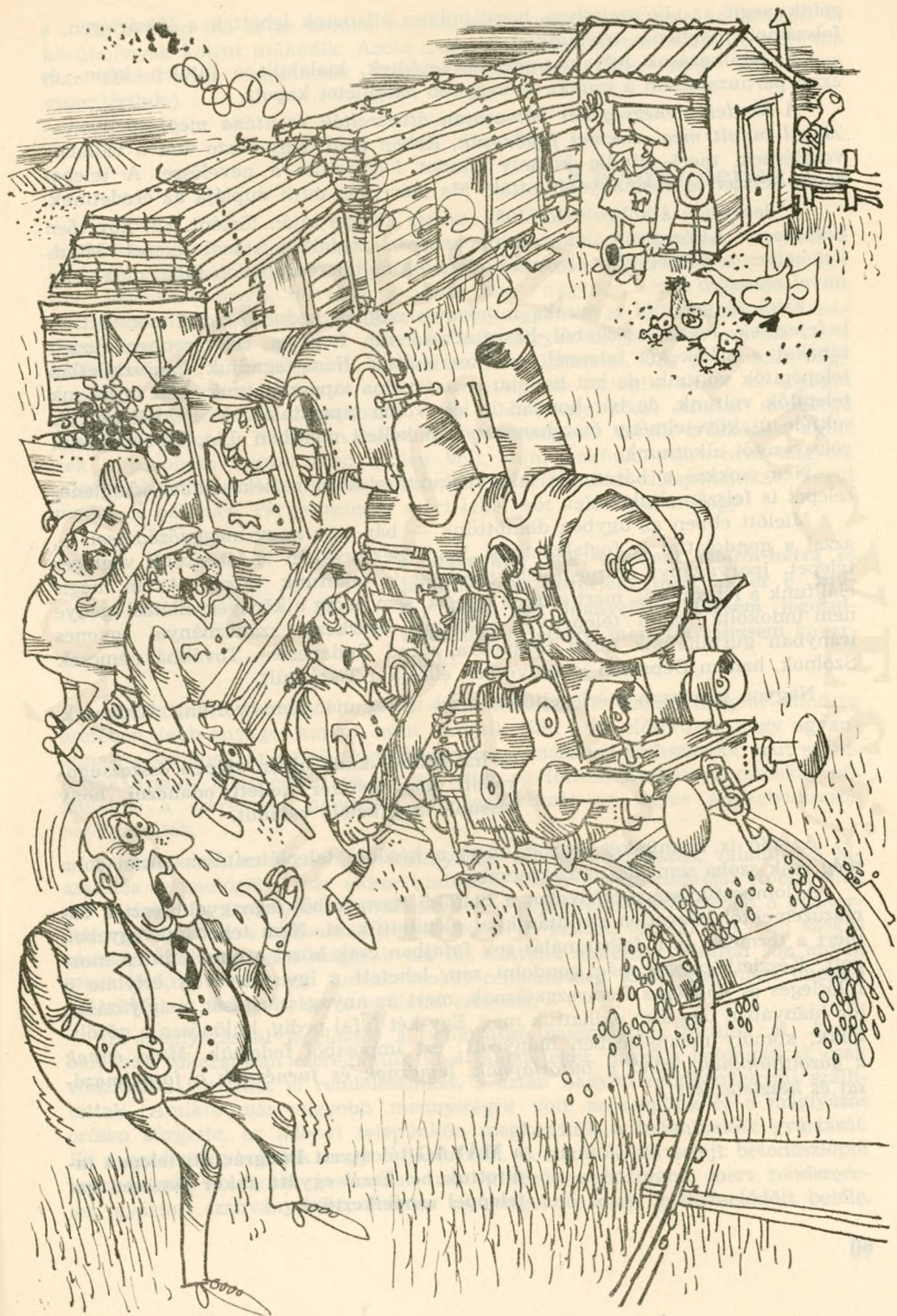
Az építési vállalattal megállapodtunk, hogy nem várjuk ki a teljes készenlétet, hanem, ha valamelyik létesítmény-rész használható állapotba kerül, nyomban elfoglaljuk. Nem örültek ennek a kívánságunknak, de látva szorult helyzetünket, hozzájárultak. Bizonyos fékezést jelentett ez részükre, mert a legfigyelmesebb alkalmazkodásunk mellett is sok tekintetben hátráltattuk munkájukat.

Ennek a megállapodásnak alapján legelőször a jelenlegi debreceni telepet vettük birtokba. Messze állt még ugyan a készről, de a Vásártéren már tartahatatlan volt a helyzetünk. Így valamennyi dolgozónk szívesen települt át. Tulajdonképpen csak az épületek és a MÁV iparvágány készült el, de úgy véltük: itt már nyugodtabb körülmények között bonyolíthatjuk le a forgalmat.

Valamennyien izgatottan vártuk azt a pillanatot, amikor végre a saját telepünkre beérkezik a legelső vasúti szerelvény. Ünnepeyes felavatásra készültünk. Az első, próbaképpen küldött mozdony óvatosan dőcögött, de mi már ezt is robogásnak láttuk. Végül a még laza talaj lesüllyedt alatta és az öreg gőzös kicsit megbillent.

Ma talán sokkot kapnánk a hirtelen ijedtségtől, de akkor valósággal tisztelgésnek fogtuk fel, mint a repülőgépek billegését, és: olyan ünnepeyes és olyan szép volt, mint egy tündéralom!...

A telep teljes egészében feldúlt csatatér benyomását keltette, mert a vízvezeték és a kisvasúti sínhálózat lefektetése még javában folyt. A talajjegyvetési munkákat is akkor végezték. Nem volt ritka látvány, hogy a deszkát kifuvarozó lovaskocsik kerékagyig süllyedtek le a puha talajban. Hogy ilyen körülmények között is szívesebben végezték itt munkájukat debreceni dolgo-

zóink, segít az elképzelésben, hogy milyen állapotok lehettek a Vásártéren, a felszámolt ideiglenes telepünkön.

A beruházások folyamatosan rendeződtek, kialakult a fatelep képe, és ezzel párhuzamosan a munka is nagyobb lendületet kapott.

A kezdeti nehézségeket hamarosan átvészelték és utána meglepő gyorsasággal indult meg szakmai fejlődésük. Ebben igen nagy része volt a vállalatvezetésnek, mert mindig komoly gondot fordítottak a nevelésre. A telepet azóta kétszer is megnagyobbították. Ma már több mint duplája az eredetinek.

A debreceni átköltözködés 1952. tavasz közepe táján történt. Ezt követően hamarosan Alsózsoltán, majd Szolnokon is elfoglaltuk a mai telepet. Mindkét helyen a debrecenihez hasonló állapotok voltak, Szolnokon talán még valamivel rosszabb is.

Ettől függetlenül a munka mindenütt nagyon kedvező fordulatot vett. A befejezések fokozatosságából hasznunkra vált, hogy a Debrecenben észlelt hibákat a másik két telepnél már korrigáltuk. Nem tagadjuk: tapasztalatlan telepépítők voltunk, de hát honnan is lett volna tapasztalatunk. Mai fejjel sok telepítők voltunk, de hát honnan is lett volna tapasztalatunk. Példák nélkül, sokféle új követelmény összehangolásával kellett merőben újat, de feltétlenül célravezetőt alkotnunk.

Nem sokkal a három új telep beindítása után a békéscsabai ideiglenes telepet is felszámoltuk.

Mielőtt ebben az ügyben döntöttünk — bár nem nagy meggyőződéssel —, azzal a gondolattal is foglalkoztunk, hogy Békéscsabán is létesítünk végleges telepet. Iparvágányt és megfelelő területet is találtunk hozzá. Aztán mégis elálltunk a létesítéstől, mert sem az import, sem pedig a környék ellátási igénye nem indokolta azt a telepet. A lökösházi beérkezés szállítmányai egyenes irányban gurulhatnak mind Szolnokra, mind Budapestre. Továbbá nemcsak Szolnok, hanem Debrecen is kedvezően ellátja a Tiszántúlt.

Nagyon gondosan mérlegeltünk, mert akkor már nem voltunk Krózusok.

A hat milliócskánk olyan szépen összezsugorodott, hogy kétszer kellett odanézni, hogy lássunk még belőle valamit.

Az idő is bennünket igazolt, mert a későbbi teleplétesítések során soha még csak szóba sem került Békéscsaba.

A lombosfűrészáru-igényeket a belföldi termelésből legnagyobb részt a fűrészüzemekről közvetlen szállításokkal elégítettük ki. Nem tehattunk egyebet, mert a termelés és a felhasználás sok fajtában csak közel azonos szinten mozgott. Készletképzésre még gondolni sem lehetett s így nem volt értelme a fölösleges és költséges fuvarozgatásnak, mert az anyag szárítását, máglyázását, idő hiányában úgy sem oldhattuk meg. Egy-két fajta pedig, különösen a gőzöltbűkk, komoly mennyiségben hiányzott; ezt importból fedeztük. *Mind ennek a gőzöltbűkknek, mind a bútorlapnak, lemeznek és furnérnak a forgalmazását és készletezését*

a MÁVAG-tól átvett Pongrác úti telepen indítottuk be. Ezzel együtt akkor összesen hat teleppel rendelkezünk.

Ez a telep ma is az eredeti helyén, de természetesen más adottságok és körülmények között működik. Azóta nagy változások történtek itt is, mert ma már több telep foglalkozik lombosfűrészáruval. (Erre még időrendben visszatérünk.)

Keverőtelepek!?!...

A javaslat „*keverőtelepek*”-nek titulálta a létesítendő telepeinket. Ugyanis a négy-öt országból beérkező fenyőfűrészáru méretben és minőségben, fafajban (luc, jegenye, borovi), de főleg struktúrában nagyban eltért egymástól. Ez természetes. Sőt még az is természetes, hogy ugyanabban az országban, de más tájegységen termelt anyag is merőben más. Egyes elképzelések szerint ezt a különbözőséget a mi telepeink lesznek hivatva eltüntetni. Úgy gondolták, hogy amikor a magyar szabványok szerinti átosztályozás történik, akkor az anyagot úgy kell összekeverni, összehozni, hogy abból egy közel azonos minőségű anyag kerüljön ki. Ez ugyan szakmai képtelenség, de voltak erősködők, akiknek a paroliján eggyel több csillag volt, mint nekünk, ezért nem nagyon vitatkozhattunk, hanem tényekkel igazoltuk tarthatatlan álláspontjukat. Végül maguk is belátták. Természetesen azért lehet, sőt valószínű, is hogy

a telepeken sok mindent előről-hátra és jobbról-balra kevertek, mert akkor e „műfaj” nem volt hiánycikk. Mégsem jogosultunk erre a jelzőre, mert fát sohasem keverünk!

Viszont az is fennállt, hogy az egyik felhasználó, azonos magyar minőség esetében, jobb anyagot kapott, mint a másik. Sőt, az is előfordult, hogy ugyanannak a vevőnek az egyik telepről román, a másiktól csehszlovák árut szállítottak azonos minőségben és ez sem volt egyforma. Ezeket az eseteket némelykor a szerencsés helyzetek, de legtöbbször az ügyes anyagbeszerzők befolyásolták.

A telepeken az áruátvétel, osztályozás, tárolás, máglyázás, valamint a kiszállítás technológiája már akkor kialakult. *Csekély változtatással elvben még ma is úgy van érvényben. Természetesen a gépesítés következtében a gyakorlati munka nagyon kedvezően megváltozott.* A kezdeti időszakban, régi szokás szerint, a rakatok és a máglyák alá fát raktunk alátétnek. Ezáltal sok anyag ment tönkre, mivel nem tudtuk azokat rendszeresen kicserélni, mert importból ritkán és akkor is kevés épületfa érkezett.

A máglyázásnál legelőször a betontuskó használatára tértünk át. Azonban csak fokozatosan cserélhettük ki a faalátéteket, mivel a betongyarak csak vonakodva fogadták el rendeléseinket, s aztán nagyon rendszertelenül szállítottak. Amikor már nagyobb mennyiségre volt szükségünk és a máglyázás erősen sürgette, az adonyi telepünkön megkezdtük a betontuskók gyártását. Ez a kezdeményezésünk nagyon jól bevált. A rakatok alá selejt betonoszlopot használtunk, amelynek beszerzése nem ütközött nehézségbe, mert rendszeresen gyártott szabványméret volt és — elegendő selejt is termelődött belőle.

Kezdetben rendkívül kicsi készletekkel rendelkezünk; így a máglyázásra jutó mennyiség is minimális volt; mondhatni semmi!

**Az első években a fűrészáru-készletek a mai-
nak legfeljebb csak 4—5⁰/₀-át tették ki.**

Gyakorlatilag tehát szárazanyag-ellátásról még csak beszélni sem lehetett. Előfordultak olyan esetek is, amikor egy-két napja bemáglyázott anyagot voltunk kénytelenek lebontani, mert a rendkívül égető szükség parancsolt. Ilyen és még ilyenebb esetek miatt

**igen nehéz dolguk volt a telepi diszponen-
seknek és a külső tisztviselőknek egyaránt.**

A kis készletek mellett az egyenlőtlen beérkezés — a kevés éppen úgy, mint a sok — csak fokozta a gondot és az ideges hangulatot. Tele voltak a legkülönfélébb méretre és minőségre vonatkozó diszpozíciókkal, mégsem tudtak szállítani, mert rendszerint éppen az hiányzott, amire türelmetlenül vártak. Ilyenkor a nagyon sürgető vállalatokkal telefonálgatásba kezdtek. Szerencse, hogy rendszerint sikerült megállapodniuk más méretek szállítására.

Igazán csak az volt bosszantó, amikor ott állt az anyag, de csupán szemmel közelíthették meg, mert annyira be volt szorítva, vagy éppen kifogásolás miatt nem nyúlhattak hozzá. Abban az időben a kifogásolások nagyon hasonlítottak a vásári alkudozáshoz. A külföldi szállítók szándékosan húzták az időt. Különösen a románok megbízottja — aki állandóan Budapesten tartózkodott —, gyakorolta nagy előszeretettel ezt a módszert. Abban reménykedett, hogy anyaghiány miatt a telep úgylis rákényszerül a kifogásolt áru átvételére. Sokszor bevált a számítása. Nyert!

A vállalatok már nem is reklamáltak, ha mennyiségi igényüket valamennyire ütemesen kielégítettük. Ha ehhez még a méretek is némiképp megfeleltek, akkor már-már elégedettek is voltak. A megrendelő vállalat megbízottja számtalanszor kiment a telepre sürgetni a szállítást. Előfordult, hogy nem volt a diszpozícióban megadott méretű és minőségű anyag. Nem lármáztak, egyszerűen rámutattak a rakatokra, amelyeknek semmi közük se volt az eredetileg igényelthez és kérték a berakását. Ilyen a helyzet, amikor anyaghiány van. Természetesen az effajta „nagyvonalú” intézkedések csupán lát-szatra nagyszerűek, mert kikerülhetetlenül anyagpazarláshoz és egyéb kelle-metlen következményekhez vezetnek.

Mint száz évvel ezelőtt...

Telepeink akkori felszerelése még csak össze sem hasonlítható a maival. S a kezdetleges állapotokból nagyon nehezen tudtunk kibillenni. Az az igazság, hogy a telepek beindításakor *eszünkbe se jutott, hogy megváltoztassuk a tradíciós fatelepi munkát*. Hiszen annak is örültünk, amikor ezt a — ma már primitívnek tűnő — módszert dolgozóink betanulták. Nem foglalkoztunk újabb, korszerűbb módszerek kidolgozásával, mert akkor még nem állt mögöttünk semmiféle tapasztalat és pénzzel sem rendelkezünk, ami esetleg erre inspirálhatott volna. A gondolataink másfelé kószáltak. A telepszervezésre fordítottuk jóformán minden időnket.

Létkérdésnek tartottuk a telepek mielőbbi üzemelését. Ahogy akkor megítéltük: ezen áll vagy bukik a Vállalat!

Abban az időben nem volt beruházó részlegünk. Még csak egy olyan dolgozónk se akadt, aki legalább konyított volna valamit az építkezéshez vagy a különféle műszaki témákhoz. Nekünk kellett spekulálnunk, tervezgetnünk. S aztán ha valami hasznosnak ígérkező dolgot sikerült kiötlönnünk, mehettünk keresni egy kivitelező vállalatot, mert saját hatáskörünkben a legegyszerűbb munkákat sem tudtuk elvégezni.

Később ezeket a gondokat fokozatosan levették vállunkról a telepvezetők. Ők érezték legjobban, a saját bőrükön közvetlenül, a felmerülő hiányosságokat. Szintúgy ők látták legtisztábban, hogy mivel könnyíthető, gyorsítható a munka. Így számtalan célravezető vagy éppen a közepébe találó megoldást ötlöttek ki. Kezdeményező javaslataik rendszerint a telepi instruktorokon keresztül jutottak el hozzánk.

Az instruktoroknak, ezeknek a lelkes szakembereknek nagy érdemeik vannak a telepek fejlődésében. Hangtalan és iratlan verseny bontakozott ki közöttük, mert mindegyik a maga telepével túl akart tenni a másik telepén. Ebből az egészséges ösztönzésből sok, igazán életrevaló elképzelés származott.

Nagy szükség is volt akkor minden épkezláb kezdeményezésre, mert nagyon mostoha körülmények között kényszerült dolgozni minden emberünk. Azoknak a szerveknek, akiktől segítséget vártunk, az volt a legfőbb gondjuk, hogy *elkészültek-e már a kerítéseink!* (Mintha az az egyszerű drótkerítés valami különleges vagyonsbiztonságot jelentene.) Ezenkívül rendkívüli érdeklődést tanúsítottak a „*Dohányozni tilos!*”, „*Tűzveszélyes!*” és hasonló figyelmeztető táblák kirakása iránt. *Azt viszont soha nem firtatták, hogy feladataink ellátásához kielégítők-e a körülményeink.* Hogy a sok nehéz munkán miképpen enyhíthetnének. Egyszóval *volt patrónusunk; csak éppen nem éreztük a segítő kezét.*

Később már rájöttünk e lelenc forma gyámolítás okára, amikor az egyik minisztériumtól a másikhoz röpdöstünk olyan gyorsasággal, hogy még fészekrakásra sem futotta az időnkéből. Ők tudták, de mi nem, hogy csak *vándormadarak vagyunk*; ezért nem áldoztak ránk sok időt.

Nemcsak ezek a körülmények, hanem az agyonhajsolt építkezés aránylag gyors befejezése, szűkös anyagi lehetőségeink és nem utolsósorban a mi beruházási tapasztalatlanságunk, mind befolyással voltak a telepek felszerelésére és berendezésére.

Mindenekelőtt a forgalom lebonyolításához legszükségesebbeket tartottuk szem előtt. A MÁV-iparvágányon kívül kisvasúti sínhálózatot létesítettünk minden telepen, hogy a szállítások mellett a belső anyagmozgatást is megoldjuk. Kezdetben egyik telepen sem tudtuk a tervezett sínhálózatot teljesen kiépíteni és elegendő csillekocsink sem volt, mert ezeket már akkor nem gyártották. *Az egész országot felkutattuk és a használaton kívül helyezett síneket és kocsikat mindenholnan összeszedtük. Míg azonban ezzel elkészültünk, addig dolgozónk sok-sok kilométeren keresztül a hátukon cipelték a deszkát.*

Szociális körülményeinkkel se nagyon dicsekedhettünk. *Mindenből csak a legminimálisabb jutott.* Munkásszállás 10–14 főre, egyszerű tusolómosdó,

egy nagyobb szoba nagyságú étkező és 4–5 kisebb méretű irodahelyiség; ez volt minden.

A gépi felszerelésnek semmi nyoma.

A gépet a kisvasúti kocsi, speizer, vállzsák, csúszófák, felhordó-trepnik és hasonló „mű- emlékek” helyettesítették.

Ezek „üzemeltetéséhez” természetesen emberi erőre volt szükség. Hú, de mekkorára! Voltak dolgozóink, akik szinte erőművészetté fejlesztették ezt a ropant nehéz munkát. Egy alkalommal a Soroksári úti telepen a szemem láttára az egyik brigádvezető, aki a vállalatnál ma már magas beosztásban dolgozik, fogadásból egy 22x25-ös 6 méteres, teljesen nyers gerendát vitt el a hátán a kijelölt helyre. Természetesen megnyerte a fogadást. Utána lemérték a gerendát: 230 kilót nyomott! *Mi ez, ha nem erőművészet? Sokszorosan több annál!* Ennek a munkának mégsem az erő az egyedüli tényezője. Legalább akkora ügyesség és egyensúlyérzék is szükséges hozzá, mert enélkül nem boldogulhat ott senki. A brigádok munkáját igen lényegbevágóan a feladó-adogató gyakorlatla befolyásolja, mert mindjárt a feladásnál ő határozta meg az anyag helyes egyensúlypontját. Ennek gyors és pontos végrehajtása nagy lendületet adott az egész brigádnak. Így értek el jelentős eredményeket. *Sürgős vagy sok munka esetén az uszályokból ki, vagy a vagonba fel, olyan nehezen egyensúlyozható „cuccokat” zsonglőröket meghazudtoló ügyességgel vittek a hátukon, néha még futólépésben is, hogy annak láttán az embernek a lélegzete is elállt. Ezt a kegyetlenül nehéz munkát a vállalat névtelen katonái végezték.*

Nem is tudom máshoz hasonlítani őket, mint a Pál utcai fiúk Nemecekjéhez. E történet leg-szerényebb közkatonájának nagyságát maradéktalanul tudták érzékeltetni azzal, hogy csupa nagybetűvel írták a nevét. Ugyanígy ezeknek a mi hőseinknek a nevét is csak nagybetűkkel szabad beírunk vállalatunk történetébe.

De az irodákban sem volt külön a helyzet: az összeadástól a köbözésig mindent gépek nélkül végeztek;

éppen úgy, mint egy évszázaddal ezelőtt.

Amíg a gyermekcipőből kinőttünk...

Debreceni végleges telepünk kijelölt területe meglehetősen kicsi volt. A közép- en állt gémeskút, kacsauasztató-gödör meg egy rozzant vályogviskó még jobban leszűkítették. Reméltük, hogy a körülötte levő szőlő és gyümölcsös kisa- játításával megnagyobbíthatjuk. Ezt a gondolatot azonban a tanács nem helyeselte. El is álltunk rögtön tőle. Így is, ennek a kis területnek is nagyon örültünk, mert kedvezően feküdt a vasútvonal és az országút mellett. És *első területszerzeményünk volt!*

Mikor igazgatónk, *Riedl István* először meglátta, meglepetésében összecsapta kezét:

— *Talán egy futballpályát is terveztetek ide?!...*

Ez az őszinte csodálkozás híven tükrözte vállalatunk gyermekkorát. *Nagy volt, nagyon nagy* a kicsi...

S aztán évek múltán mi is felnőttünk és annyira kicsinek találtuk debreceni telepünket, hogy kétszer is megnagyítottuk. Ma már háromszorosa az eredetinek.

Ezenkívül több telepünket is bővítettük néhányszor. Sőt, időközben, a szükségnek megfelelően az első telepekhez képest mammutnagyságú telepeket is létesítettünk.

Első igazgatónk szemlélete alapján joggal feltételezhető, hogy

akkori vezetőségünkben csak amolyan „komolyan nem is hiszem” ábrándként élt a Vállalat nagyobb arányú kibontakozásának körvonala. S arra senki se gondolt (hiszen mi is biztatta volna erre a gondolatra), hogy anynyi megpróbáltatás után, húsz év múltán ilyen naggyá fejlődik.

Kezdetben a fejlesztéshez, az elképzelések megvalósításához egyszerűen nem futotta az időből. A rohanó élet nap-nap után újabb és újabb — akkor még roppant bonyolultnak tűnő feladatot, gondot vetett felszínre. Ezek megoldása felemésztett minden energiát. Ha mindehhez még hozzávesszük, hogy a kezdet kezdetén a fizikai dolgozók, osztályozók éppen olyan gyakorlatlanok voltak, mint a szakmai és adminisztratív dolgozók nagy része, akkor nem szükséges nagy fantázia annak megállapítására, hogy milyen nehéz, buktatókkal telítődött úton kellett haladnunk. *Igazán csak az látja, aki velünk együtt végigjött ezen az úton, hogy milyen zűrzavaros mélységből emelkedett fel a Vállalat idáig.*

Ezek ma már csak a múlt emlékei. Mégis érdemes volt visszapillantani, bár nagyon nehéz az akkori állapotokról megbízható, átfogó képet adni. Nehéz azért is, mert egy ilyen rövid megemlékezés kerete nem elegendő a számtalan eset és körülmény felsorolására. Egy helyzetkép valós ábrázolásához ezenfelül még nagyon sok, aprólékos mozzanatot is fel kellene tárnunk, mert csak így formálódhatna egészszé.

Filmet kellett volna erről készíteni, mert igazán csak az egyes jelenetekből és epizódokból láthatnánk: „*hogy is volt csak akkor?!*”... Dehát az akkori körülmények között, *még jóra való kézfűrésziünk se volt a telepeken.* Nem csoda, ha éppen a filmkészítés egyikünknek se jutott eszébe. Sajnos, sokszor még ennél fontosabb sem.

Pedig akadtak kimondottan filmre kíváncsi kedves és egyben hajmeresztő jelenetek. Ma a TV vagy a MAFILM feltétlenül filmre venné, ha másért nem, hogy figyelmeztessen vele.

Ilyen jelenetekkel szolgált többek közt az adonyi ideiglenes telepünk, amely a MAHART személy- és teherkikötőjének rakterületén működött. A hajóra várakozó utasok a deszkarakatok tetején az elemozsiájukat fogyasztva csevegtek, nézelődtek; mindezt a legtermészetesebbnek tartották. Körülöttük az apróságok szintén a rakatok között viháncolva, körbe-körbe futkosva fo-

gócskázta. Ilyen vidámvásári jelenetek ismétlődtek meg naponta, miközben a vagonok ki- és berakása, az anyag osztályozása és máglyázása is folyt. *Dolgozóink remegve figyelték, hogy egy-egy rakat mikor dől a játszadozó gyerekekre.* Nem tehetek semmit, hiába tessékelték el őket, újból visszajöttek. A terület nem a mienk, hanem a MAHART-é volt.

Persze ebben a nagyon gondterhelt időszakban igazi vidám élmények is adódtak. A kemény, küzdelmes munka sok derüt is fakasztott.

Lányok az asztal tetején...

Egy kimustrált autóbusz és mellette éktelenkedő nagy csúnya sátor — ami még abba a környezetbe sem illett bele — volt a szolnoki telep első irodahelyisége. Ezt a körülményt még csak nagy hősiességgel eltűrték a dolgozók. De egy szép reggelen arra ébredtek, hogy az egerek nagy szakszerűséggel összerágták és szétzilálták a konszignációkat. A felfedezés pillanatában az ott dolgozó „kislányok” ijedtségükben a székek és az asztalok tetejére repültek. Összeszorított, de remegő lábakkal, a szoknyájukat erősen leszorítva (úgy látszott, hogy csak a szoknyájukat féltették!) várták a külső segítséget. Az egereket a férfiak elpusztították. A konszignációkat pedig mint valami őskori leletet, mozaikszerűen összerakosgatták. Amelyek megsemmisültek, azokat fejből rekonstruálták; „aki nem hiszi, számolja utána” alapon. Semmi baj sem származott ebből, hiszen az egereket megbüntették.

Egy üzletfelünk részére telepeinken fenyőfűrészárut tároltunk. A szakszerű tárolás mellett a tűzvédelemről is tartoztunk gondoskodni. Az alsószolcai telepen az igénynek megfelelő anyag rendelkezésre állt. A telepnek jól képzett és szépen felszerelt tűzoltósága is volt. Amikor a valódi, profi tűzoltóparancsnokkal az élen hozzáláttak a gyakorlatozáshoz, a csillogó-villogó csákokkal ragyogóan néztek ki. A gyakorlatokat kitűnően hajtották végre, de csak szárazon, mert — *víz nem volt a telepen.* Sajnos, abban az időben a *fűrők* egészen másféle fűrással voltak elfoglalva, így a vízfűrészhez nem maradt kapacitásuk. Reméltük, hogy hamarosan mégis lesz vízünk, ezért kényszerhelyzetben bemáglyáztuk az anyagot.

Megbízónk szokásos ellenőrzést tartott, de Alsószolcán akkor volt először. Mindent rendben talált és aláírta a jegyzőkönyvet. Utána nagy érdeklődéssel, szinte élvezettel nézte tűzoltóink pattogó ritmusban, látványos ceremóniákkal végrehajtott gyakorlatát. Drukkoltunk, de a víz felől nem érdeklődött. Már Debrecen felé jártunk vele, amikor megkérdezte:

— Mondd és vizet honnan kap a telep?

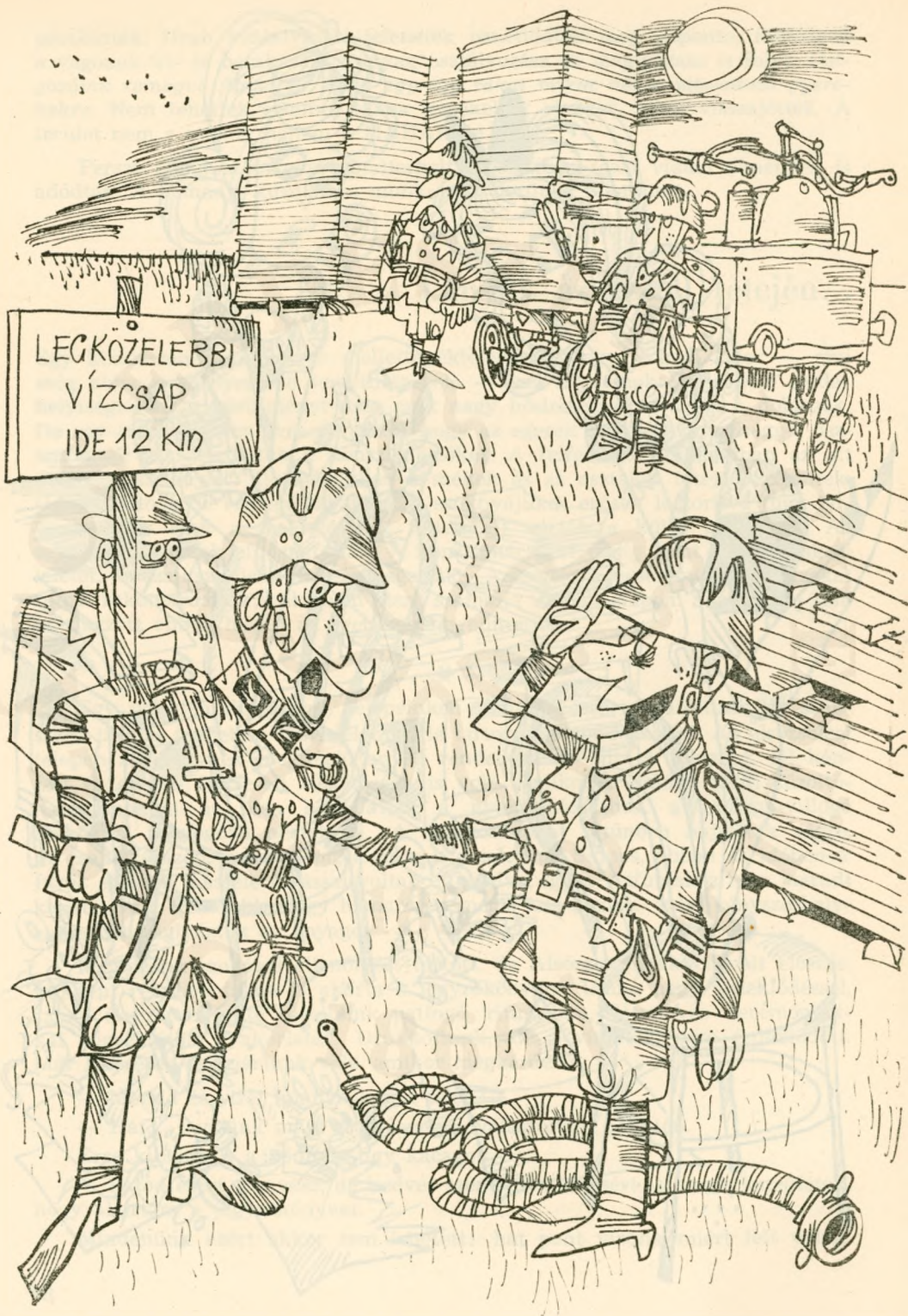
— Hát, ... vízünk majd csak lesz! — válaszoltam őszintén.

Erre kicsordult a könnye, úgy kacagott.

— Látod ezért a ravasz, de kedves szemfényvesztésért is megérdemeltétek, hogy aláírtam a jegyzőkönyvet.

Mindenünk azért akkor sem lehetett: hát pont vízünk miért lett volna.

Marhavásár a fatelepen...

A Vásártéren volt az ideiglenes telepünk Debrecenben. Hetenként rendszeresen ott tartották a marhavásárt. A téren szétszórtan tároltuk a fenyőfűrész-árut, kisebb-nagyobb rakatokban, máglyákban. S mivel az eladók, vevők, kuppecok, mozgóárusok, tiltott italmérők hada és a felhajtott állatok előzőnlöttek mindent, *országos vásár zszibongó forgataga, kedves hangulata szötte át fatelepünket.*

Az eladók különös előszeretettel a kisebb rakatokra telepedtek le és kötéllel kezükben tartották a jószágot. Idősebb bácsik, nénik a deszka tetején ettek, ittak. Némelyik hallgatag civis a pipa mellől egyet-egyet odasercintett a deszkára. Ezt meglátta a marha és az is a deszkára tette névjegyét. Persze ettől a deszka nem lett se jobb, se rosszabb, csak piszkosabb.

Mint ilyenkor szokás, kellemes, mámoros hangulatban folyt az alkudozás. A tenyérbecsapdosás meg a vele járó összes ceremónia. Az is előfordult, hogy az alku vége felé, mikor már-már meg is egyeztek, az emelkedett hangulatú kupec megkérdezte az eladó bácsikától, hogy:

— Leginkább ugyl, ... ez a kupac deszka is benne van az alkuba'?!...

Az irodánk a Vásártér úgynevezett passzus-irodájában és a mérlegházban volt. Amikor egy-egy „üzletkötés” megtörtént, akkor a jószág passzusát az új tulajdonos nevére át kellett iratni. A jókedvű üzletfelek rendszerint a mi irodánkba nyitottak be és csak nehezen értették meg, hogy nálunk csupán csúsztatott vagonok konzignációját írják át, a passzust pedig a szemközi ajtó mögött.

(A beérkezett szállítmány kirakás nélküli továbbítását nevezték „csúsztatásnak”. Ez csak egyike volt az akkori telepi cselekednek. A gyors szállítás érdekében ezeknek szemet hunytunk, mert „a szükség törvényt bont” akkor különösen aktuális volt.)

Mindezeket az „apróságokat” fegyelmezett szenvtelenséggel kellett végignéznünk; nem szólhattunk, mert csak megtűrték voltunk. A város szívességéből engedte a Vásártér, az irodahelyiségek és az iparvágány használatát.

Debrecenben történt meg a kezdetben, hogy a FÜRFA-telep dolgozói az *Arany Bika nagytermében kabaréelőadást rendeztek.* Amikor ezt meghallottuk, nem akartunk hinni a fülünknek, mert sokféle „társadalmi munkát” lehetett volna kieszelni, ami akkor hozzánk sokkal közelebb állt, mint éppen a kabaré.

Nagy plakátok hirdették az előadást. A debreceniek, akkor még nem ismerték a FÜRFA nevet, így az előcsarnokban szép számban megjelent érdeklődők csak találgatták, hogy miféle társaság húzódik meg a vicces név mögött. A nagyterem zsúfolásig megtelt, de nem a dallamosan zengő nevünk csábítására, hanem, mert *néhai Latabár Kálmán* és számos fővárosi művész is fellépett. Az előadás nagy sikerrel zárult. Természetesen a FÜRFA is sikert aratott, de akkor még csak a kabaré rendezésében. A szereplők között a telep is képviselve volt — a konferanszié személyében, aki akkor tisztviselőként

működött a telepen, ma pedig a Fővárosi Cirkusz Vállalat propagandafőnöke. Így utólag ma már jobban érthető, hogy miképpen is sikerült az a kiváló rendezés és szervezés. Bár a telepen ment volna minden úgy, mint a kabaréban, pedig akkor az sem állt olyan messze ettől a műfajtól.

Balsors, balszerencse...

1952 tavaszán nagy izgalommal számoltuk a napokat, amelyek még elválasztották debreceni részlegünket az átköltözéstől — a Vásártérről az új telepre. Mindannyian azon drukkoltunk, hogy ez a bevonulás zavartalan legyen. S akkor

hirtelen meghalt Riedl István igazgatónk. Ő is nagyon várta a debreceni végleges telep felavatását, de azt a napot már nem érthette meg.

Halálát a sok munka, s főleg a vele járó izgalom siettette.

Utódjául, ideiglenes megbízással *Németh Lajost*, a személyzeti osztály vezetőjét nevezték ki.

Ilyen volt a mi szerencsénk; nem termett maradéktalan öröm számunkra. Az a vezető dőlt ki sorainkból, akivel mindig zavartalan volt az együttműködésünk és akivel az előre kidolgozott további programban is teljesen egyetérttünk. A szabad utat jelző zöld fény csakhamar vibrálni kezdett, amikor a szükségmegoldásként kinevezett utód átvette a vezetést. Sajnos távol állt a szakmától és mindent — ha jó szándékkal is — a káderpolitika szemléletén keresztül nézett. Állandóan a dolgok mögött keresett, kutatott valamit, de hogy mit — ki tudja. Titokzatos magatartásával alaposan megtörte a munka lendületét; jó időbe telt, míg felengedett a merevségünk.

Alig kerültünk ismét a rendes kerékvágásba, amikor teljesen váratlanul bejelentették, hogy *búcsút kell vennünk a Belkereskedelmi Minisztériumtól és természetesen a TŰZÉP Főigazgatóságtól is.*

Egyszerre eszünkbe jutott: többször is céloztunk arra, hogy soha sem éreztünk részükről olyan támogatást, mint amit joggal remélhattünk... **Ennek** következménye ez a szélnék eresztés?... Ám az is lehet, hogy elfogultak voltunk és merő féltékenységből láttuk, miszerint a FAÉRT, de főleg a TŰZÉP vállalatokkal többet foglalkoznak, jobban ajnározzák őket. Hiúságunkban is sértve éreztük magunkat, mert csak a második vagy a harmadik sorba állítottak...

Szóval bármint is volt, amikor eljött a válás ideje, szívesen maradtunk volna. Már megszoktuk őket, ők meg kezdtek megismerni bennünket! S amiért legjobban nem tetszett: a nem egész másfél év alatt túl sok volt nekünk ez a belső mozgás, meg a gyorsan egymást követő változás. Persze nem tehattünk ellene semmit, s így megint a munkánk sínylette meg. Ennyi mindenféle-fajta zaklatottságtól még egy öreg, jól meggedzett vállalat is megrokkant volna.

Mennyből az angyal...

Szinte egyik napról a másikra, hirtelen nagy ívben a Könnyűipari Minisztériumhoz helyezték a FÜRFA-t. A meglepetéstől hamarjában nem is tudtuk, mihez kezdjünk, mert hosszú napok teltek el, amíg új fölöttesünkkel megismerkedtünk. Bemutatkozásunkkor elég kurtán elintézték bennünket. Pattogó, katonás megjegyzéseikkel tudomásunkra hozták, hogy ők a főnökeink és ők dirigálnak. Kénytelenek voltunk arra gondolni, hogy valami rossz információ alapján valamiféle „fenegyereknek” vagyunk beállítva előttük, akikkel csak így lehet bánni. Pedig igazán jámbor halandók voltunk. Annyira, hogy erről az első megbeszélésről szinte letaglózottan távoztunk.

Utána megint elég hosszú időbe került, amíg a vállalatot is bemutathattuk.

Elejétől végig elmondtuk történetünket, de úgy látszott, túl száraz volt a mesénk; nem fogták fel helyzetünk lényegét. Mi viszont könnyen leolvastuk unott arcukról, hogy egy csöppet sem lelkesednek értünk. Hamar megtudtuk ennek okát: nehézségeik kellős közepén nyakig ültek a bajban, teljesen más irányú gondokkal küszködtek, s így mi bizony terhet jelentettünk. Annyira, hogy

sokszor majdnem ki is mondták; „pont csak ti hiányoztatok még nekünk!” ...

Annak ellenére, hogy a szakma közismert személyeivel volt dolgunk, akik remekül értették mesterségüket, ebben a helyzetben nem is kívánhattuk, hogy egy röpké tájékozódás után már ismerjék is a vállalatot. Megértsék ügyesbajos problémáinkat, azokban segítsenek és általában átvegyék, magukénak tekintsék az irányítást.

Erre még hosszú ideig várhattunk. Olyan hosszan, hogy végül — mint látni fogjuk — már nem is futotta erre az időből.

Azért is ment olyan nehezen ez a barátkozás, mert akkor a bútóriparon kívül az egyéb faipar mellett, a fűrészüzemek, láda- és lemezgyárak is a könnyűiparhoz tartoztak. Csupa olyan üzem, amelyekben kivétel nélkül csak elavult, ócska gépek voltak. Mert a volt tulajdonosaik a háború alatt, meg közvetlen utána — az utolsó konjunkturális lehetőségeiket kihasználva, formálisan kizsigerezték őket. Ugyanakkor a bútorzat iránt hihetetlenül megnőtt az igény. A lakosság otthoni bútorokat, a vállalatok, intézmények irodabútorokat sürgettek. Az illetékesek az igények ellen nem mertek vétót emelni. Inkább hittek abban, hogy csodákat is művelhetnek. Ebbe a hibába estek bele a mi újdonsült fölötteseink is. Az üzemekre olyan terveket erőltettek, amelyeket nemcsak a fent említett agyonhajszolt gépek, hanem az anyag- és helyhiány miatt is képtelenség volt végrehajtani. Ezek a bajok természetesen bumerángxént csapódtak vissza a minisztériumhoz. Rendezni kellett őket. A szakadatlan rendezés pedig minden idejüket és szakmai szemléletüket leköötötte.

Úgy gondolom, ezek a körülmények megmagyarázzák nyomasztó kapcsolatunkat, amelyet az is nehezített, hogy rajtunk kívül nem volt más kereskedelmi vállalatuk. Szóval, alaposan kilógtunk a zsákból. Teljesen mások voltak a gondjaink, mint az iparnak. S ha véletlenül akadtak is azonos témáink, azokat sem nézhettük az ipar szemszögéből, mint ahogy ők sem idomulhattak a mi szemléletünkhöz. *Egyszerűen nem tudtak velünk mit kezdeni, mert*

nem voltak felkészülve az átvételünkre. Részükre is túl hirtelen jött ez a kényszerkapcsolat.

Hosszú ideig jóformán nem is volt gazdánk. Ha valamit akartunk: egyik helyről a másikra küldözgettek. Egyesek — amikor odamentünk — azt sem tudták ki fia-borja vagyunk, meglepetten kérdezték:

— Hát maguk is hozzánk tartoznak?...

Ilyenkor már tudtuk, hogy ott sincs keresnivalónk. Pedig mindenütt rugalmasan izegtünk-mozogtunk, sőt még dörgölődtünk is. Mindenáron kerestük azt a helyet vagy személyt, ahonnan valami anyagi támogatást kaphatna a vállalat, mert az is jól jött volna. Hiába minden, az úr asztalát nem találtuk meg. Nem dicsekvésképpen: *egy megveszekedett vasat sem tudtunk szerezni*. Végül nyíltan megmondták, hogy minden pénz az iparnak kell, és mi még túl fiatalok vagyunk ahhoz, hogy ilyen igényeink legyenek.

Sem időnk, sem idegünk nem volt tovább a könyökléshez. Azok, akik megértettek volna bennünket, nyíltan megmondták: egyelőre ne számítsunk rájuk, mert kevesen vannak és így képtelenek velünk is foglalkozni. Viszont arra kértek, hogy tartsuk szem előtt a könnyűipar ellátását, mert azzal rajtuk segítünk. Természetesen eleget tettünk ennek. Ez már akkor sem ütközött különösebb nehézségünkbe, hiszen nem álltunk már olyan rosszul; a lábunk sem remegett már annyira. Kezdtünk magunkhoz térni és talpra állni. Minden erőfeszítésünket

az ellátás zavartalanságának biztosítására összpontosítottuk.

Szerény eredményeket is értünk el. Nem jöttünk már olyan könnyen zavarba, amikor egy-egy fontos tételt sürgősen ki kellett adnunk. A MÁV-átvevők sem jöttek üres kézzel haza a telepekről, ez pedig már biztató jelenségnek számított, mert nem voltak könnyű emberek.

Sokan nem remélték, hogy aránylag ilyen rövid idő alatt idáig eljutunk. Bevallom: kezdetben mi sem mertünk erre gondolni, mert nem hittük, hogy a telepek ilyen szépen bejönnek a munkába. Annak az emberi magatartásnak, amelyről korábban megemlékeztünk, már kezdett látszata is lenni, és sok minden ebből fakadt.

Tévedés lenne azt hinni, hogy mindez a mi varázslatos munkánk eredménye. Nem! Nagy jóakarattal legfeljebb azt mondhatjuk, hogy „*is*”. Mert ahogy mindenhez, úgy egy ilyen nagyobb munkához meg különösen *szerencse is szükséges*. S azzal sem álltunk hadilábon! Nemegyszer a legnagyobb bajaink, gondjaink közepette

„mennyből az angyal”... meg a LIGNIMPEX benyomott olyan szerencsés vagonokat, amely- ről még csak álmodni sem mertünk.

Akkor sokszor jaj de ránk illett ez a mondás: „*Itt szép lehetsz, de okos nem!*”. De ki is lehetett volna akkor okos? Most utólag sem kell tagadnunk: bizony sokszor a véletlenek, meg az előbbieik segítettek. No, meg sok igazság rejlik abban a mondásban is: „*ha egyszer egy üzlet megindul!*”... Hát ez is megindulhatott és egy-egy sikerünknel még szemtelenebb is voltunk: féltéglá-

val vertük a mellünket. Így kifelé talán többet is mutattunk, mint amennyi bennünk volt. Ez már akkor sem jelentett hátrányt!

Ezeknek az eredményecskéknak (mert még nem voltak igaziak) a szakmában nem örült mindenki. Az örök pesszimisták, az ellendrukkerek szentül meg voltak győződve, hogy ebbe is beletörik a bicskánk. Régimódi gondolkodással sehogy sem tudták elképzelni, hogy az egész ország igényét a telepekről képesek leszünk ellátni. De nem tapsoltak azok sem, akik annakidején a javaslat ellen foglaltak állást. Így akarva, akaratlanul irigyeink is akadtak, de *akinek irigyei nincsenek, mi öröme lehet annak*. Mindenesetre ez így jobb volt, mintha sajnáltak volna bennünket.

A telepeken a beruházások még az év végére sem fejeződtek be teljesen. Mint ilyenkor szokás, az apróbb hibák javítgatásával voltak elfoglalva. Ez azonban már nem zavart bennünket, mert a telepek elfogadható körülmények között dolgoztak és ami még ennél is fontosabb, munkájukra már lehetett számítani. Kissé körülményesen, de megbízhatóan vették át a beérkező árut és mind kevesebb hibaszázalékkal végezték a kiszállítást.

Ekkor már úgy-ahogy, kialakult a vállalat körvonala és normalizálódott az élet. A zavaros dolgok leülepedtek, tisztábban láttuk útunk folytatását és már kezdtünk abban is bizakodni, hogy előbb-utóbb majd csak megkapjuk a szükséges támogatást is. Eljárásaink során sokszor tapasztaltuk, hogy a közületek, intézmények előtt még ismeretlen a vállalat. Összetévesztettek bennünket a FAÉRT-tel, ezért nemegyszer magyarázkodnunk kellett. Néha bizony egészen egyszerű kérdésekben is nehezen boldogultunk. Ilyenkor éreztük csak, hogy mennyire hiányzik a támogatás (ami pedig már nem is sokáig váratott magára).

Új vezetés — új élet

A könnyűiparral sem tartott sokáig a házasságunk. Alig háromnegyed év után, 1953. január 1-vel ismét gazdát cseréltünk. Másfél év alatt immár harmadszor. A könnyűiparral nem éltünk nagy szerelemben, mert végig a kispadon ültünk, mint a tartalék, akire nincs szükség. S úgy nézett ki, hogy még hosszútávon sem remélhetünk tőlük túl sokat. Mégis ez az újabb vándorlás sem volt ránk jó hatással. Gondolhattunk volna arra is, hogy ez rejtett magában előnyöket, de az ember ezekben az esetekben általában bizalmatlan.

Az ilyen komoly változás, még az egyén életében is kisebb-nagyobb zavart idéz elő. Először még az íróasztal is furcsának tűnik, és időbe telik, amíg új környezetét, körülményét megszokja és beleilleszkedik a munka ritmusába. S közben, szinte értelmetlenül, sok minden megtámadja az egyensúlyérzékét; főleg az első időkben — minden ok nélkül — labilisnak érzi a helyzetét. Egy vállalat életében mindez hatványozottabban érvényesül. A zavar és a bizonytalanság sokrétűbb s így nehezebb mindent megszokni és talpraállni.

Ilyen érzelmek közepette a hír hallatára az egyik szemünk sírt, a másik nevetett. Nem tudtuk, hogy most bosszankodjunk vagy örüljünk. Sok időnk nem volt a gondolkodásra, mert az események gyorsan peregtek. *A vállalat az Állami Gazdaságok és Erdészetek Minisztériumához, az ÁGEM-hez került, amely rövid idő után a Földművelésügyi Minisztériumba olvadt.*

Ekkor az Országos Erdészeti Főigazgatóság, az OEF lett a főhatóságunk.

Ebben a változás-sorozatban, csak a főhatóság nevében történt változás, a személyek, akik a vállalattal foglalkoztak, ugyanazok maradtak. Így ez egyáltalán nem jelentett nehézséget számunkra. Különösen azért sem, mert hozzáértő, segítőkész szakemberek voltak, akiknek többségük még ma is foglalkozik velünk.

A Főigazgatóság hathatós támogatása és segítése a vállalat fejlődésében hamarosan érezhető volt. Ennek láttán akaratlanul is felmerült bennünk az a gondolat, hogy vajon mit is jelenthetett volna számunkra, ha a kezdet kezdetén, ilyen vagy legalább hasonló körülményeink lettek volna. Sok kellemetlen percet, üresjáratot takaríthattunk volna meg. Akkor sok minden más-képpen történik és bizonyára nem is itt tartanánk. *A hovatartozás alapvető szervezési hibájára döbrentünk rá; hogy akkor nem jutott senkinek sem eszébe, miszerint a vállalat a fűrész- és a faiparral egymásrataltsági viszonyban van, s így az erdőgazdaságokkal együtt közös irányítás alá kívánkozik! Nem konkurrenssek, hanem partnerek!* Ez a kései felismerés, ha előbb következik be, mennyi mindent egymagában is megoldott volna!

Az is igaz viszont, hogy a vállalat alapításának idején, még más szelek fújtak. Minden tárca a maga jelentőségének kidomborítására igyekezett maga alá kaparni minden gyárat, üzemet és vállalatot, amit csak bele tudott magyarázni a szakma körébe. Mi sem bújhattunk el a bozót sűrűjébe, hogy onnan lessük ki a legjobb „nagybácsit”, mert ez a döntés úgy sem ránk tartozott. De még úgy sem szólhattunk volna, mert szerelmes fajdkakas módjára csak dürrögtünk, nem láttuk, nem hallottuk meg azt sem, ami mellettünk történt. A gyászos emlékü Diszpozíciós Főosztálytól való szabadulásunk öröme mákonyos kábulatba ringatott bennünket.

A belkereskedelemhez kerültünk, mert mindegy volt, hogy egy vállalat savanyúcukrot, pertlit, gépet vagy fűrészárut árusított — oda tartozott. Talán ez még nem is lett volna olyan baj, de mindent egy kalap alá vettek és a fűrészáruval kapcsolatos kérdéseket ugyanúgy bírálták el, mint az élesztőtét. (Noha van közöttük némi különbség!) Egy uniformist húztak mindnyájunkra, nem volt kivétel. Ma már természetesen ezen a téren is megváltozott a helyzet és értelemszerű csoportosításban minden a maga helyére kerül.

Ezek az akkori állapotok még inkább kidomborítják: milyen sokat jelentett, hogy *az OEF kebelén belül szoros kapcsolatot teremthettünk valameny-nyi fűrészüzemmel, lemez-, bútortalap- és ládagyárral, valamint nem utolsó-sorban az erdőgazdaságokkal.* Jelentős szerepet játszik az is, hogy itt már módunkban állt velük szabályszerűen, kétkapura játszani, pártatlan bíró közreműködésével. A tusakodás közben elkövetett szabálytalanságokat,

egymás között felmerülő vitákat „házon belül” összhangba hozták és az érdekeknek megfelelően igazságosan döntöttek.

Határozott bázist éreztünk magunk mögött. Ez igen nagy biztonságot nyújtott és hozzájárult egy nyugodt légkör kialakulásához, amely a munkának lendületet adott. Mindezekon felül az sem volt közömbös, hogy a hazai fatermelés és faipar kellős közepébe kerültünk, ami sok tekintetben megvál-

toztatta szakmai szemléletünket. Rájöttünk ugyanis, hogy az egyes ellátási nehézségeinket velük karöltve sokkal könnyebben megoldhatjuk. Határozott segítséget, támogatást éreztünk minden oldalról és természetesen hasonló gesztust tanúsítottunk mi is. Közbe-közbe azért adódtak kellemetlen szituációk is, amikor nem „csokolóztunk”, de ezek — a kétkapus játék szabályai szerint — rendre elintéződtek.

Ezekhez az időkhöz kapcsolódik a telepek korszerűsítési tervének kibontakozása. Továbbá, hogy az OEF támogatásával végrehajthattuk nagyarányú beruházásainkat, amelyeknek nemcsak szemtanúi, hanem ma már élvezői is vagyunk. Közel két évtized alatt alaposan megismerték a vállalatot és a mind erőteljesebben

fokozódó érdeklődésük következményeként azóta is egyre csak jobb és megértőbb az együttműködés.

(Eddig sem igen ragaszkodtunk az időbeli sorrendiséghez. Ezután még inkább arra törekszünk, hogy az egyes fázisok értelemszerű összefogásával minél átfogóbb képet nyújtsunk a történetekről. Az utóbbi évek minden eseményére azért sem térünk ki, mivel azok már legtöbbször szemé láttára folytak le s így általában ismertek.)

Becézve: ERDÉRT

Amikor az ÁGEM-hez, illetve az Országos Erdészeti Főigazgatósághoz kerülünk, ezzel majdnem egy időben *Fehér Sándor* igazgató, később vezérigazgató vette át a vállalat vezetését.

Kivételes képességű vezető egyéniség volt. Közvetlenségével és dinamikájával magával ragadta a vállalatot.

Az irányításban és a vezetésben beállott változásokkal együtt a vállalat neve is megváltozott. Bár a FÜRFA sem hozott szégyent magával, sőt vállalatunk — utólag mindenki által nagyrabecsült — igazán hősi időszakának volt szívünkhöz nőtt cégére, mégis az elmúltak közé kellett sorolnunk. Az új környezet, helyesebben az az új szerkezet, amelynek tagjává váltunk, a helyzetünknek megfelelőbb, jobban kifejezőbb vállalati nevet diktált: *Erdőgazdasági és Faipari Értékesítő és Készletező Vállalat*. E hosszú név hallatára talán sokan nem is tudják, hogy emögött az ERDÉRT húzódik meg, mert csak e becenév van forgalomban, országosan így ismerik.

A szűk és alkalmatlan Bajcsy-Zsilinszky úti szükségirodából a Földművelésügyi Minisztérium Kossuth téri épületébe költözött a központ, amely addigra létszámban is valamivel megnövekedett, s így az előző helyen már teljesen tarthatatlan volt a helyzete. A kényelmes és tágas helyiségekben, minden osztály, elkülönítve, kifogástalan munkakörülmények közé került. Az addig összesűfolt zajos szobákhoz szokott dolgozók munkakedve itt egyszerre megválto-

zott. Frissebb levegő áramlott! Ezek a kedvező változások határozottan egy új élet kezdetét jelentették.

Ebben az időben már a telepeken is kiegyensúlyozott munka folyt; a pár éves gyakorlat érezte hatását. Ritkán fordultak elő ellátási zavarok. S azok legtöbbjét, ha nehézségek árán is, de saját erőnkől elrendeztük. Határozottan láthatta bárki, hogy az új konstrukció beváltotta a hozzá fűzött reményeket. S ez volt a legnagyobb eredményünk!

Átmeneti nehézségek akkor jelentkeztek, amikor az egyre növekvő forgalom mellett a relációban is nagy változás következett be. Amikor már

döntően a Szovjetunióból érkezett a legtöbb fenyőfűrészáru.

S ugyanakkor a jugoszlávokkal is újból felvettük a kereskedelmi kapcsolatokat, azaz onnan is megindultak a szállítások.

A nagyarányú beérkezés a telepeken mindinkább nehéz helyzetet teremtett. A szovjet áru összetételénél fogva terület- és munkaigényesebb, mint amilyenek az eddigiéek voltak. Lassabban ment a kezelése és az osztályozása is, mert még nem ismerték az anyagot. Hosszabb ideig tartott, amíg egy-egy vagon helye felszabadult és ezért az áru átvétele és kiszállítása egyaránt akadózott. Néha egy-egy telepen napokra leállt a kiszállítás, mert az anyag rendes előkészítésére egyszerűen nem volt elegendő hely. *Az eredeti öt fenyőfűrészáru telepünk már nem volt elégséges. Újabbak létesítését és a régiéket megnagyobbítását határoztuk el.*

A beérkezéssel és a lerakodóhelyek, telepek keresésével versenyt futottunk. Nem volt egyszerű ez a feladat, mert az iparvágányos területeket már régen elfoglalták az egész országban. Helyzetünket az is nehezítette, hogy nekünk nem akárhol, hanem Budapesten vagy környékén és a Nagykanizsa—Budapest vasúti főútvonal mellett kellett valahol a terület. Addig is, amíg telepekre vadásztunk, átmenetileg úgynevezett külső bonyolítással hidaltuk át zavarunkat; ez kínálkozott az egyetlen kézenfekvő megoldásnak. Nagy felhasználókhöz közvetlenül a határról irányítottuk a vagonokat. Az ő helyszínükön osztályoztuk ki a magyar szabványra, ami után az odautazott tisztviselőink szabályszerűen átadták nekik az anyagot. Ez az ötlet akkor aranyat ért, mert az ellátással keletlen helyzetbe kerültünk volna.

Legelőször Budapesten kerestünk területet, mert az itteni ellátás okozta a legtöbb gondot. A Soroksári úti telep annyira kicsi volt, hogy onnan jóformán csak injekciókat adhattunk. Megnagyobbításáról szó sem lehetett, a körülötte lévő területeket már régen más vállalatok vették igénybe. A fővárosi gyárak, üzemek, vállalatok telhetetlen zsákként lenyeltek minden anyagot, ezért valamennyi telep, főleg fuvar, vagonkirakási és -berakási költségek ellenére is kénytelen volt közreműködni az ellátásában. A telep kitűnő fizikai és szakgárdája sokkal nagyobb feladatok megoldására is képes volt és ezért is mindenképpen budapesti telep megoldást kellett keresnünk.

Iparvágányos szabad területről még álmodni sem mertünk, ezért szerencsénk volt, amikor a Közlekedésügyi Minisztériummal sikerült megállapodnunk. Ők, miután a Metró-építkezés átmenetileg szünetelt, a Dunaharaszti úti tübingtelepük egy részét segítségképpen átengedték. Két pár iparvágány és egy szépen felépített iroda azonnal rendelkezésünkre állt, a talaj pedig kifogástalan volt. Ráadásul még nagyszerűen be is volt kerítve. Ez akkor egy lottó-fő-

nyereménynél is többet ért, mert azonnal megkezdhattuk a munkát. *Először a Soroksári úti telep kiegészítőjeként működött, majd később önálló teleppé lépett elő.*

Ez már enyhítette, de még mindig nem oldotta meg a budapesti gondokat.

Ezzel majdnem egy időben, egyrészt a Murakeresztúron beérkező jugoszláv áru fogadására, másrészt Nyugat- és Dél-Dunántúl ellátásának racionális megoldására létesítettük a balatonszentgyörgyi telepet. Először Nagykanizsán a MÁV-rakodó közvetlen szomszédságában kiegészítő telepet állítottunk fel. Mivel azonban nem volt terjeszkedési lehetőségünk, Nagykanizsáról Budapest felé haladva, minden állomáson kerestük az iparvágányt. Végül Balatonszentgyörgyön találtuk meg. A MÁV saját használatára tartotta, itt végezték a mozdonyak salakozását és szerelését. A zombékos-mocsaras terület feltöltése és két barakk felépítése után már üzemelt is a vállalat hetedik fűrészáru telepe. Később területét kétszer is megnagyobbították, közben korszerűen kiépítették és felszerelték; azóta is kifogástalan körülmények között működik.

E két nagy kapacitású telep átmenetileg ugyan kiegészített bennünket, de további elgondolásaink végrehajtását az 1956-os ellenforradalmi események egyelőre derékba törték. Különösebb megrázkódtatás nélkül azt is átvészeltük, mert szerencsénkre *Fehér Sándor igazgató végig kezében tartotta a gyeplőt.* A telepeken is általában nyugalom uralkodott, melynek eredményeképpen készleteink teljes egészében megmaradtak, amellyel telepvezetőink komoly érdemeket szereztek. Jelentéktelen személyi változtatások után, aránylag rövid idő alatt, ismét a rendes kerékvágásba kerültünk. Ezek mind csak alátámasztották a vállalat egységét és jó vezetését.

Az eseményeket követően *dr. Balassa Gyula* miniszterhelyettes vette át az OEF irányítását, aki

a vállalat jelentőségét felismerve, komoly erkölcsi és anyagi támogatásban részesített bennünket.

Számtalan meglevő beruházásunk az ő hathatós közreműködésével jött létre, mert érdekelte a vállalat sorsa, alakulása. Az OEF-től áthelyezte *Speer Norbertet, akinek személyében Fehér Sándor nagyszerű segítőtársra talált.* Speer Norbert mint főmérnök és az igazgató helyettese kezdte el tevékenységét. Nagy rutinjával és szakértelmével már akkor is sokat kezdeményezett.

Keveset mondanánk csak azzal, hogy ebben az időben került először napirendre a roppant nehéz telepi fizikai munka könnyítése, gépesítésének kérdése, a telepi technológia megváltoztatása. Sokrétű és alapos előkészítéssel kidolgozták a famegmunkálás, faipari tevékenység lehetőségeit. Általában minden ötlet támogatásra talált, az új a régivel szemben, a korszerű az elmaradott ellenében. Mindent összevéve egy új perspektíva kapuit tárták fel, amellyel előbbre vitték a vállalatot, s ami a legfontosabb: úgy vitték előre, hogy világos volt a cél és a hozzá vezető út is.

A tervek és elképzelések realizálása, természetesen nem mehetett máról holnapra. Évekig tartott, amíg a mai állapotok kialakultak. Csak lépésről lépésre

hajthatták végre a változtatásokat. Részben, mert rengeteg pénz volt hozzájuk szükséges. Részben hosszú időigényeik miatt.

Speer elvtárs nem egy akkori tervének kivitelezését vagy továbbfejlesztését később már mint vállalatunk vezérigazgatója irányította és irányítja ma is.

Tulajdonképpen *ettől az időtől számíthatjuk a vállalat nagyarányú fejlődését.* Persze ezzel a rövidke mondattal nem fejezhető ki, de még csak nem is körvonalazható mindaz, ami abban az időben történt. Nem is szándékom megfűjni a harsonákat, mert vallom és állítom, hogy kiváló partnereinken kívül az események szerencsés fordulatainak is komoly szerepük volt eredményeink megérlelődésében.

Derült égből villámcsapás!

A két újabb telep létrehozásával úgy érződött, hogy elhárítottuk a legnagyobb nehézségeinket. A forgalom folyamatos lebonyolításából kifogtuk a fékező erőket. Rengeteg energiánk pazarolódott el erre; a sok szaladgálás, munka és idegeskedés alaposan kikezdte idegzetünket, de ez az eredmény mindent megért. Most már nyugodtabb légkörben foglalkozhattunk a telepek szakmai munkájának megjavításával, az importszállítások különböző kérdéseinek rendezésével, valamint a tervbevett gépesítés bevezetésének gondosabb megalapozásával.

Ez a munka már szinte felüdülést jelentett. Különösen, amikor a telepeken komoly szakmai előrehaladást tapasztaltunk. Lekerültek a színről a lazáló, álldogáló emberek; az egyenletes munkatempó nem engedte meg a kiesést. Mindenkinél állandóan volt tennivalója. A szervezettség egyre jobban bontakozott. S már-már ott tartottunk, hogy a sok fáradtsággal, gonddal összefabrikált gépezetünk végre egységesen egészet mutathat. Valóságos fiatalítószerként hatott ez az állapot; mindenkinél buzgott az örömteli munkakedv. S akkor — mintha „az istenek megirigyelték volna!”:

a derült égből lecsapott a villám!

Újabb feladatként meg kellett kezdenünk a falusifa és a fenyőgömbfa telepi forgalmazását, valamint manipulálását is!

Mindkét választék igen komoly mennyiséget jelentett, de különösen a manipuláció miatt volt szükségünk nagy területekre.

Pillanatok alatt ismét kinőttük mellényünket. Oda a nyugalmunk. Kezdettük előlről a loholást, a telepek keresését, kutatását. Ez még az előbbieknél is fárasztóbb, idegtépőbb munkát jelentett, mert máris sarkunkban voltak a vagonok; nem lehetett nem rohanni!

Szerencsénkre *segítséget kaptunk a Szabolcs-Szatmár, Borsod-Abaúj-Zemplén és Szolnok megyei erdőigazgatóságoktól;* saját telepeiken albérlésben elváltatták a fenyőgömbfa kirakását és manipulálását. Ezzel pillanatnyi egérutat nyertünk. Ezután gyors egymásutánban még két megoldást találtunk, s így a falusifa

lerakására is lehetőséget teremtettünk. Pedig nagyon tartottunk tőle, hogy itt valahol kútba esünk és vége a már ismét bimbózó tekintélyünknek.

A kétegyházi telep teljesen kézenfekvő volt, csak éppen nem kiabált, hogy itt vagyok! Hosszabb ideje a szolnoki telep kiségitőjeként dolgozott, de az utóbbi időben nem is foglalkoztatták nagyon. Most önállósítottuk és kizárólagos profilja a falusifa lett. A MÁV-állomással szemközti területet használták. Ennek nagyságával ugyan nem dicsekedhettünk, mégis komoly mennyiséget tudott fogadni. Embereink ügyesen mozogtak; szükség esetén az állomás másik oldalát is igénybe vették. S nemegyszer a nyílt pályán is kirakodtak. Mindig számíthattunk rájuk, ami mentsvárat jelentett szorongatottságunkban. (A telepet azóta megnagyobbították, de most már lombos- és fenyőfűrészáruval foglalkozik).

Budapesten az Északi teherpályaudvar területét béreltük ki. Azóta is itt működik vállalatunk 10. számú telepe. Hosszú iparvágányán azonnal megkezdhattük a falusifa forgalmazását. Így javarészt elhárítottuk a legaggasztóbb nehézségeket. A 10. sz. telepen igen mostoha körülmények között kezdtek el a munkát; még egy irodahelyiségük sem volt.

Időközben fenyőgömbfával, papírfával és lombosgömbfával szélesedett a forgalmuk. Ma már jobbak a körülményeik, de közel sem annyira kielégítőek, mint a többi telepé, mert a területet még ma is csak béreljük a MÁV-tól.

Ugyanekkor *még egy területet fedeztünk fel: Pestlőrincen a mai 11-es telep helyét.* A terület rendezése, felépítése hosszabb időt vett igénybe, ezért csak később kezdhetette el a falusifa manipulációját. Mindössze két évig foglalkozott kizárólagosan falusifával. Fokozatosan a fenyőfűrészáru lett a profilja. Miután a Budapesti Fűrészeknek átadtuk a Soroksári úti telepet, azt a gárdát telepítettük át. Ma is ők bonyolítják le a legnagyobb fenyőfűrészáru forgalmat.

Ez utóbbi telepünk történetéhez tartozik —, hogy egy kicsit vidámabb dolgokról is beszéljünk: — amikor az egyik telepvezetői értekezletről, Szolnokról hazafelé tartottunk, a Ferihegyi repülőtér közelében valami műszaki hiba miatt hirtelen megállt az autóbuszunk. Gidres-gödrös szemét- és salaklerakodó tárult elénk. Amolyan bombázással agyonvert csatatér, csak a lövészárkok maradványai hiányoztak. *Speer Norbert*, akkor még főmérnökünk, hadvezéri mozdulattal rámutatott:

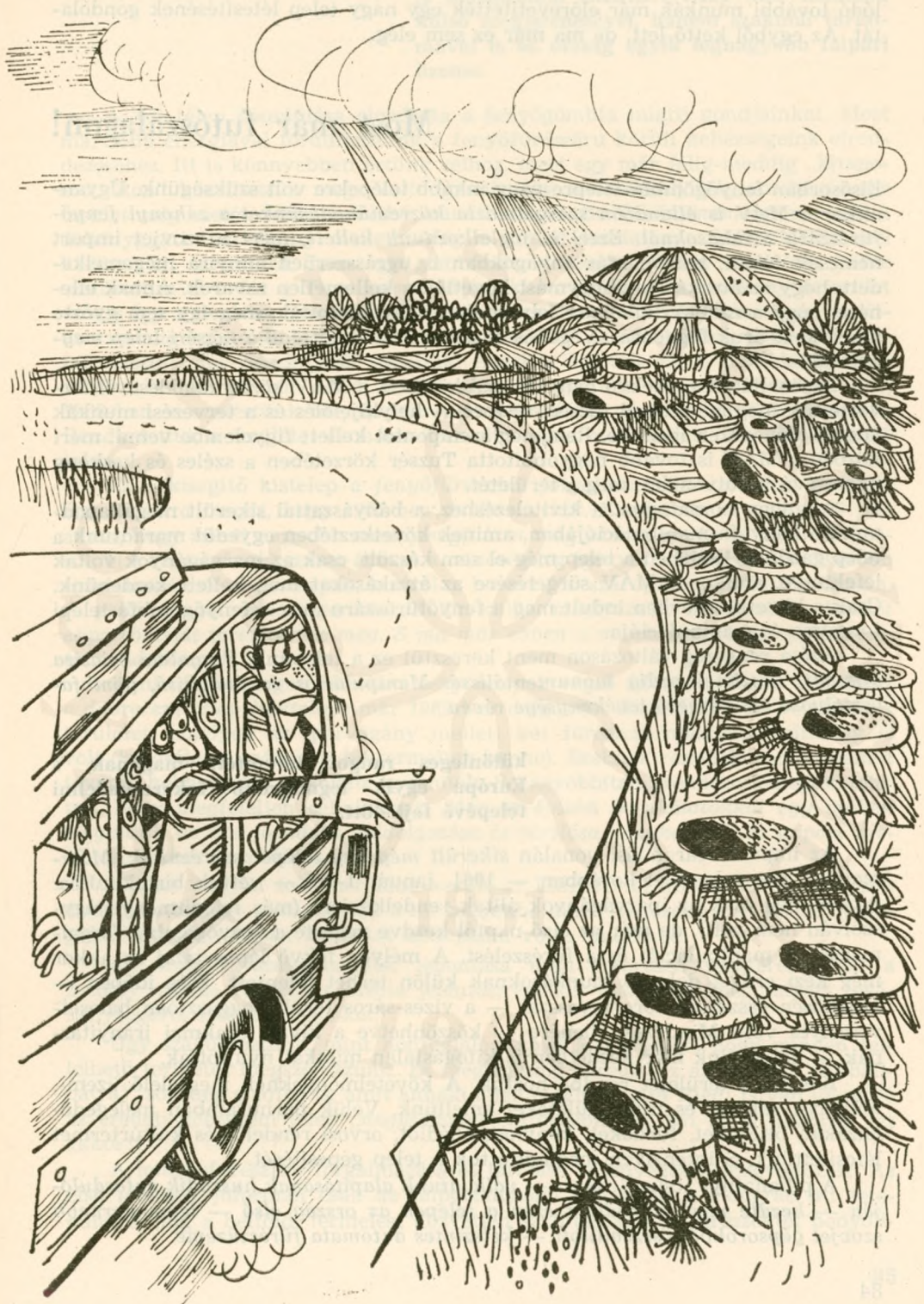
— *Látjátok, ez lesz a legújabb telepünk!...*

Kételedő nevetés fogadta a kijelentést. Mindenki azt hitte, hogy csak viccnek szánta, mert annyira lehetetlennek látszott. (Bizisten pontosan így történt!)

Igaza lett! S most kérdezem: ez mind csak tiszta véletlen lett volna?

Már magam sem tudok ezeken a ráhibázásokon eligazodni. Itt van mindjárt a falusifa esete. Először begyulladtunk, mert — ismerve az akkori helyzetet — nem hittük, hogy még csak ideiglenes lerakodókat is találhatunk. S aztán: szinte egyik napról a másikra az ölünkbe hullott Kétegyháza meg a 10-es telep, ahol azonnal megkezdhattuk a kirakodást. Mindkettőt csak szükségmegoldásnak szántuk és íme: ma is jól működő telepek. Sőt az időközben felmerült egyéb problémáinkat is minden nehézség nélkül megoldották. *Ez bölcs előrelátás volt? Nem! Őszintén valljuk be: szerencse!*

Az erdőgazdaságoknál a fenyőgömbfa bonyolítását természetesen csak átmenetinek tekinthettük, mert az egyre fokozódó mennyiség és a hozzá kapcsol-

lódó további munkák már előrevetítették egy nagy telep létesítésének gondolatát. Az egyből kettő lett, de ma már ez sem elég.

Most már futószalagon!

Elsősorban fenyőgömbfa-telepre vagy inkább telepekre volt szükségünk. Ugyanakkor *a MÁV is állandóan szorgalmazta közreműködésünket a záhonyi fenyőfűrészáru átrakásoknál. Ezzel is foglalkoznunk kellett, mert a szovjet import nemcsak fában, hanem más anyagokban is ugrásszerűen annyira megemelkedett, hogy az átrakásoknál egymást követték a kellemetlen zavarok. Annak ellenére, hogy a záhonyi állomást folytonosan nagyobbították, még így sem győzte a beérkező áruk fogadását. Végül is ez a helyzet döntötte el a tuzséri telep megépítését.*

Az önellátásra törekvő bányászattal közösen, a MÁV közreműködésével tervezettük meg a jelenlegi tuzséri telepet. A helykijelölés és a tervezési munkák hosszú időt vettek igénybe. Rengeteg szempontot kellett figyelembe venni, mert közben a MÁV is tovább nagyobbította Tuzsér körzetében a széles és keskeny nyomtávú vasútvonalát, meg a területét.

Alighogy hozzáfogtak a kivitelezéshez, a bányászattal sikerült megállapodnunk a bányafa manipulációjában, aminek következtében egyedül maradtunk a telep gazdája. 1961-ben a telep még el sem készült, csak az iparvágányok voltak lefektetve, amikor a MÁV sürgetésére az átrakásokat meg kellett kezdenünk. Csak a következő évben indult meg a fenyőfűrészáru meg a fenyőgömbfa telepi forgalma és manipulációja.

Azóta rengeteg változáson ment keresztül ez a telepünk. *Forgalma óriásira duzzadt, készletei pedig monumentálissá. Manipulációs és átalakító, gömbfaosztályozó és -kérgező tevékenysége révén*

különleges rangot teremtett magának, s Európa egyik legnagyobb fakereskedelmi telepévé fejlődött.

Az import beáramlási vonalán *sikerült még egy telepet szereznünk, Mátészalkán.* Ezt valamivel korábban — 1961. január 1-vel — vettük birtokunkba. Akkor még csak az iparvágányok álltak rendelkezésre (más felépítménye úgy szólnán nem volt), de már az első naptól kezdve végezte a fenyőgömbfa-forgalmazást, a manipulációt és a fűrészelést. A mélyen fekvő lápos talaj az akkor még kézi erővel dolgozó munkásoknak külön terhet jelentett. Esős időben — különösen ősszel és kora tavasszal — a vizes-sáros terület aggasztóan balesetveszélyes volt. Mindezek ellenére — köszönhetően a kiváló szakmai irányításnak — dolgozóink már kezdetben is kifogástalan munkát nyújtottak.

Később a területet rendbe hoztuk. A követelményeknek megfelelő üzem-, műhely-, raktár- és irodaépületeket emeltünk. Velük párhuzamban melegegőházakat, öltözőket, fürdőket, konyhát, ebédlőt, orvosi rendelőt és kultúrtermet létesítettünk. S intenzíven megindítottuk a telep gépesítését.

A pillanatnyi „csúcs”: *most — vállalatunk alapításának huszadik évfordulóján — kezdte meg működését ezen a telepen az ország első — legmodernebb szovjet gépsorokból összeállított — kétszintes automata fűrészüzeme.*

A mátészalkai ERDÉRT-telep már nemcsak külső megjelenésével, hanem szakmai tartalmával is az ország egyik legnagyobb faipari üzeme.

A két telep beindulása eloszlatta a fenyőgömbfa miatti gondjainkat. Most már több energiával fordulhattunk a fenyőfűrészáru körüli nehézségeink elrendezéséhez. Itt is könnyebben értünk célhoz, mert egy már félig-meddig „kitaposott úton” közelítettük meg. Volt ugyanis egy tartalékhelyünk, amelyre nagy területínség esetén többé kevésbé számíthattunk. Ez *Vásárosnaményben* volt, a dohánygyári iparvágány mellett. Még a kezdet kezdetén a LIGNIMPEX-szel közösen itt tartottunk fenn egy gömbfatároló telepet. Innen tutajokba kötve szállítottuk el a fát a Tisza menti fűrészekhez. Sajnos, túl érzékeny árterület volt, s így a rendszeres áradások elűztek innen bennünket. Felszámoltuk, de titkon mindig számoltunk vele, mert hiszen csak idő és pénzkérdés, hogy a területet vízszint alól vízszint fölé emeljük. Azért is ápoltuk ezt a gondolatot, mert sehol a láthatáron nem akadt versenytárs, aki épp oda kíváncszott volna. Nos, 1963-ban visszatértünk ide, de már nem gömbfával, hanem fenyőfűrészáruval. Rendbetettük a területet és máris üzemelt *mint a mátészalkai telepünk kisegítő telepe*.

Ez a kisegítő kistelep *a fenyőfűrészáru forgalmazásában néhány év alatt úgy kiforrtá magát, hogy 1967-ben önállósítottuk*. Kezdetben az volt a fő feladata, hogy minél nagyobb mennyiségű árut máglyázzon be, hogy innen láthassuk el kifogástalanul száraz áruval a minőségileg igényes felhasználókat. Később specializálódott a munkájuk, kizárólag borovi fűrészáru, főleg palló fogadására. A pallóanyagot szélességenként külön-külön máglyázzák be. *Ezzel a készlet exportbázisát teremtettk meg. S ma már ebben a munkában alapos gyakorlattal rendelkeznek*.

A szinte futószalagon létesített fenyőtelepek végső állomása *Józsa* volt. *Mint a debreceni telep fióktelepe* már 1965-ben dolgozott. Az EMÉRT-től vettük át a területet, amelyen az iparvágány mellett két fűrészcsarnokszerű építmény is volt (kezdetleges módon ládát termeltek benne). Ezeknek rendbehozatala mellett további helyiségeket is kellett építenünk. S nagyobbítani, rendezni az egész telepet, hogy megfeleljen céljainknak. *Már az építési munkálatokkal egy időben megindult az áru fogadása, feldolgozása és tárolása. Megkezdték az export zár-léc termelését és a ládagyártást*.

Eleinte nagyon sok energiába került az EMÉRT-től átvett fizikai dolgozók átállítása. Sehogy sem akartak a mi sorunkba állni. Nehezebb volt velük boldogulni, mintha teljesen kezdőket állítottunk volna munkába.

Az örökölt fatákolmányok lebontása után sikeresen megteremtették a komoly munka feltételeit. Azóta jelentős, értékes telepünk, főleg faipari tevékenységével szerez érdemeket.

Úgy száguldoztunk, mint honfoglaló Árpád a paripáján, hogy minden feltehető területet megszerezzünk. És még mindig elkelve az az egy-két „futballpálya”, sőt még stadion is, amit annakidején megboldogult Riedl István igazgató az eredeti debreceni telep „*nagyságánál*” kifogásolt. De hát ki is tudhatta ezt akkor!?

A lombosfűrészáru forgalmazása és tárolása is lényegesen megváltozott. Az első időkben jóformán csak az importanyagot vittük be a Pongrác úti telepünkre, míg a belföldi termelést közvetlen szállításokkal a fűrészektől bonyolí-

tottuk le. 1958 őszén a 11-es fenyőfűrészáru-telepünk szomszédságában, *Pestlőrincen létrehoztuk a 9-es lombosfűrészáru-telepünket*. Szükségtelen a terület részletes körülírása, mert mindennél többet mond a terület bejáratánál éktelenkedett tábla:

„Hatóságilag engedélyezett szemétkerakodó hely”.

Ennek a helyére került: *„Az ERDÉRT Vállalat 9. számú telepe”*. Ezekután mit lehet még mondani? Nagyon sokat! Csupa olyan tény, amelyek kézzelfoghatóan rávilágítanak arra a töretlen küzdelemre, amit a vállalat megalakulása óta az ellátás megjavításáért kifejtett és még ma is kifejt.

Eleinte még vörös salakot is bányásztak az új 9-es telepen a budapesti sportpályák részére (nagyobb elismerést és dicséretet kaptak, mint az üzemek, gyárak kiszolgálásáért). Ezek az idők már réges-régen elmúltak. Viszont *a telep vezetői és dolgozói azóta várakozáson felül beváltották a telephez fűzött reményeket*.

Nem telt bele hosszú idő, s már ez a nagy kapacitású telep sem tudott megbirkózni a lombosfűrészáru-forgalommal. A nehézség felszámolására *a Hárosi Falemezművektől átvettük a jelenlegi Asztalos Sándor utcai 6-os telepünket*, ahol a máglyatér kialakítása után megkezdtük a lombosfűrészáru forgalmazását és tárolását. A régi raktárhelyiségeket furnír, bútorlap és lemezféleségek tárolására használták fel. A teleppel együtt átvett gépek és szárítókamrák üzembe állításával bútoralkatrészek leszállását kezdték el lombosfűrészáruból.

Közben a fővárosi Kényérgyár részére a telep egyharmadát igénybe vették; kénytelenek voltunk a lombosfűrészáru-forgalmat csökkenteni.

A nagymértékben emelkedő leszállás mellett ugyanitt kezdtük meg *új vállalati találmányunknak, a REFA-lapoknak* kísérleti gyártását. Így helyhiány következtében fel kellett számolni a furnír, bútorlap és lemezrészleget. A rossz állapotú épületek kijávítása és átalakítása után most már

teljes kapacitással üzemel a bútoralkatrészek leszállása és elkezdődött a REFA-lapok gyártása.

A bútorlap- és lemezforgalom zavartalan lebonyolítása érdekében *Pestlőrincen egy nagy alapterületű, modern felszerelésű raktárt építettünk fel*, amelyet a Pongrác úti 8-as telepünk irányít.

Az új gazdaságirányítás bevezetésével *a fővárosban a lakosság közvetlen ellátására, furnír, lemez és bútorlap kiseladási boltot nyitottunk*. S miután ez az elgondolás nagyszerűen bevált és a lakosság kimondottan örül neki, megkezdtük egy egész bolthálózat kiépítését Budapesten és az ország különböző városaiban.

A teletszervezés kétévtizedes folyamata ezzel ugyan véget ért, de nem fejeződött be, mert igényeinket nem elégíthettük ki teljesen. A húszéves jubileumkor is még mindig talephiánnyal küszködünk.

A sok tanulságos és érdekes epizód, küzdelem és izgalom mellett természetesen örömben is részesültünk. S vidám fordulatok tették színessé és változatosá e munkát. Ezért is jó volt megegyeszer végiggondolni. Noha még most sem érkezünk el a célig. A cél még messze van! Beláthatatlan perspektívák állnak a vállalat előtt. Lehet, hogy má

az 50 éves jubileum alkalmával is csak mint történelmi műemléket tartják majd számon a ma felglóriázott egy-két telepet.

Utánpótlás-dosszié

Ehhez a korszakhoz tartozik még a vállalat egyik legjelentősebb, tartalmában is kiváló szakmai elgondolásának végrehajtása: *az utánpótlás nevelése, a gyakor-nokok képzése.*

Többször tettünk már említést, hogy — miután a régi szakemberek egy része meghalt, kiöregedett vagy a felszabadulást követően más szakmában helyezkedett el — szakemberekkel már kezdetben sem voltunk bőségesen ellátva. Utána a vállalat folyamatos nagyobbodása, az egymás után létesült telepek mindinkább nehéz helyzet elé állítottak bennünket. Hiányoztak a szaktisztviselők.

Ennek a kérdésnek rendezése már jóval korábban, az előző vezetés idejében is felmerült. Minden buzgalom és lelkesedés ellenére sem tudtunk azonban belevágni ebbe a munkába, mert egyszerűen hiányoztak a szükséges előfeltételek: a jelentőség felmérésének tudata és a felelősség vállalása. Sok vita folyt körülötte, de amikor a „szent” kérdéshez érkeztünk: hogyan, honnan és mennyi fizetés adható és adható-e egyáltalán, mindenki „lenyelte a lécet” és a merevség állapota következett be. Abban az időben a beralap „aranybálványát” csak térdenállva, de akkor is csak szemlesütve lehetett megközelíteni, ezért is, meg azért is, mert minden út Rómába vezet; egyszerűbbnek látszott az a javaslat, hogy a minisztériumtól kell engedélyt kérni! Viszont még ennél is egyszerűbben intézte el Riedl István:

— ... csak nem gondoljátok komolyan, hogy a nehézipartól elhalásszuk a fiatalokat!

Ezzel a megjegyzésével le is zárult a kérdés. Pedig az a 10—15 fiatal biztosan nem hiányzott volna a nehéziparnál.

A vita ugyan lezárult, de az igény változatlanul fennállt. Ekkor nagyhírtelen felvettek egy-két olyan régi szakembert, akiket korábban elutasítottak, mert „lyuk volt az életrajzukon”. Most ezen túltették magukat, hogy lélegzethez jussunk, sőt ezzel egyidejűleg történtek olyan életrevaló kísérletek is, amelyek komoly eredményhez vezettek. Az értelmes és jól dolgozó fizikaiakból párat átminősítettek szaktisztviselőkké.

Ezek közül nem egy ma már vezető állást tölt be a Vállalatnál és tevékenységükről csak a legnagyobb elismeréssel nyilatkozhatunk.

Természetesen olyanok is akadtak, akik csak részben feleltek meg a követelményeknek. Még így is dicséretre méltó és eredményes kezdeményezés volt. Viszont még ezzel sem tölthettük ki az egyre szélesedő űrt; csupán rövid lélegzetű enyhülést hozott. Változatlanul fennmaradt, mint egyedül üdvöztető megoldásnak, a gyakornokképzésnek problémája.

Ezt a terhes örökséget a következő állomásunkra is magunkkal cipeltük. Itt azonban már nem tartozott a megoldhatatlanok sorába, mert azzonnal felismer-

ték jelentőségét és hozzáálltak a szervezéséhez. A jelentkezés követelménye az érettségi volt, de bizonyos esetekben, főleg, ha értelmes, fiatal telepi dolgozóról volt szó, ettől is eltekintettek.

Először a hat hagyományos telepen, majd Balatonszentgyörgyön és a Hiaraszi úton kezdődött el az oktatás, de később folyamatosan valamennyi telep részt vett ebben. A külső gyakorlat elsajátításával párhuzamosan elméleti oktatás is folyt. Házilag készített tananyag a köbözéstől kezdve az áruismereten keresztül, az átvétel, tárolás és szállítás különféle módozatait ismertette. Tájékoztatást adtunk hazánk erdősültségének helyzetéről és az erdőállomány növelését szolgáló törekvésekről, valamint fatermelésünkről és fűrésziparunkról is. Összehasonlítást tettünk a fafelhasználás korábbi és a felszabadulás utáni helyzetének különbségeiről és a ma követelményeiről.

Kitértünk az egész világ, de különösen Európa fagazdálkodási helyzetére, hogy érthetővé tehesük az import szükségességét, nagyságát és lehetőségeit. Általában minden olyan kérdést felöleltünk — ha csak felszínesen is —, ami a szakma alapját, hátterét és gyakorlatát megvilágítja. Igyekeztünk olyan képet nyújtani, hogy a gyakorlat közben felmerülő egyes kérdésekre szakmailag értelmes választ tudjanak maguknak kialakítani. Hogy mindennek mi lett az eredménye, az később vagy talán sohasem fog kiderülni. Abban az időben ezzel nem foglalkozott külön szerv, még csak egy személy sem, hanem ezt a feladatot is valamennyien a munkánk mellett igyekeztünk ellátni.

Két év elteltével, de ezt az időt sem tartották be szigorúan, levizsgáztak a gyakornokok. A vizsgák is inkább csak formaiak voltak, mert ott úgysem lehetett különösebb megállapításokat tenni és nem is emlékszem olyan esetre, hogy valaki a vizsgán nem felelt volna meg. *Minden gyakornok előmenetelét a telepvezetők tartották kézben, mert ők foglalkoztak velük legtöbbit.* A vizsga után tisztviselőkké, talán inkább tiszthelyettesekké, kadétokká minősítették őket. Ettől kezdve minden csak rajtuk múlt, mert szorgalmuk, szakképzettségük és magatartásuk alapján különféle beosztásokat kaptak. Nem férhet kétség ahhoz sem, hogy

egyszer majd ők alkotják a vállalat vezérkarát és a félévszázados ünnepi beszédet is valaki közülük fogja elmondani.

(De szívesen meghallgatnám akkor a „Hogy is volt csak?! . . . folytatását!”)

Ez ideig számtalan gyakornokot képeztünk ki. Közülük többnek a katonai bevonulása derékba törte munkáját és olyanok is voltak, akik a leszerelés után nem tértek vissza, mint ahogy ez más szakmánál is gyakran előfordul. A fiatalok a katonai évek alatt egymás között rendszeresen elmesélik szakmájuk szépségét, ártalmát, kereseti lehetőségeiket és perspektíváit. Ezekben a beszélgetéseken általában nem is a tény, hanem a meggyőző, szuggesztív előadókészség diadalmaskodik, és könnyen behódolnak azok, akikben még nem alakult ki szakmájuk szeretete, értelme. *Nem tudok könnyen tovább menni, mert még öreg fejjel is rajongója vagyok ennek a sablonmentes, változatos, izgalmas és egészséges szakmának.* Még ma is foglalkoztat számtalan kérdés, amelyet ugyan csak a távolabbi jövő realizálhat (mert ez a szakma még messze nincs kihasználva!), de még így is öregségem legkedvesebb vígasza marad. Ha még egyszer előről kezdhetném, újra ezt csinálnám!

A felcseperedett „kadétok” közül páran elmentek a vállalattól. Talán úgy csábították el őket, de ez teljesen mindegy. Elmentek. A velük szemben elhangzott kritikák többségükben a hálátlanságra utaltak, amelyben kétségtelenül sok igazság van. Rengeteg időt, energiát és pénzt fektetett bele a vállalat a gyakornokok képzésébe és nem közömbös, hogy amikor már hasznukat vehetné és szüksége is van rá, akkor egyszerűen faképnél hagyják. Ilyenkor az ember úgy érzi magát, mint amikor nagynehezen összegyűjtött pénzcsekkjét valaki elveszi. Rossz érzés, de azért itt mégis érdemes megállni egy pillanatra. Talán nem is árt a vállalatnak, ha a távozók valahol a szakmában helyezkednek el. *Gazdasági életünk számtalan területén szűkebb igény van fás szakemberekre, akik rendszerint velünk állnak üzleti kapcsolatban, s így ebből előny is származhat.* Ismerik lehetőségeinket, s ezért az új vállalatuknál ehhez alkalmazkodni tudnak, tehát hasznunkra válhatnak. De egyébként is más vállalatnak nincs is lehetősége, hogy szakembert képezzen, tehát ez a feladat kétségtelenül országosan is ránk tartozik.

Az utóbbi években, sajnos, átmenetileg elsovadt a gyakornokok képzése, pedig már a szemünk előtt is láthatóvá váltak az eredmények. Nem fordítottak erre olyan gondot és figyelmet, mint amilyent megérdemelne, pedig ez

nem csak a jelen, hanem főleg a jövő szempontjából különösen elengedhetetlen, mert a vállalat fejlesztésének alapvető kérdése volt és ma is az!

Nem véletlen az sem, hogy Speer elvtárs új alapokra fektette az egészet, a régebbinél szélesebbkörű és gyakorlatibb oktatást biztosított részükre.

A most folyó gyakornokképzésnek 33 résztvevője van, akik az eddigieknél sokkal alaposabb és szerteágazóbb oktatásban részesülnek. Szakmailag szélesebb látókört biztosítanak részükre, mert az erdőgazdálkodáson, fatermelésen és fűrésziparon keresztül helyszíni gyakorlatban ismerkedhetnek meg a szakma bonyolult, érdekes és izgalmas kérdéseivel. *Az oktatást olyan gyakorlott személy irányítja, akinek csak ez a feladata és ez egymagában is garancia arra, hogy a fiatalok olyan átfogó szakismeretekre tesznek szert, amelyekkel ezen a területen mindenütt megállják helyüket.*

Így kezdődött...

Dolgozóink szívós akaraterejének, áldozatos, ötletes munkájának — mint legfőbb mozgatóerőnek — eredményeként dinamikus kibontakozásban igazi nagyvállalattá fejlődtünk. Ennek fogható bizonyossága:

jól működő telephálózattal rendelkezünk, készleteink közel hússzorosát mutatták az 1956. évi készleteknek, és (—törvényszerű következménye —) volt már mit aprítanunk a tejbe. . .

**Külső hatása:
megszilárdult a zavartalan, folyamatos ellátás.**

Ebben a helyzetben — a kezdeti idők nehézségeihez mérten — már könnyen oldottuk meg a legkényesebb feladatokat is. Nem jöttünk zavarba, ha netán valami különleges méret vagy minőség hiányzott. Nem, mert ezen a téren már a fűrészüzemek is segítségünkre siethettek. Javarészen pedig mi magunk is megoldhattuk a legkielégítőbb áthidalást.

Nagyvállalati működésünkkel egyre jobban kiérdemeltük a szakma megbecsülését. S ez sokszor többet nyomott a latban, mint anyagi eredményeink.

Ebben a helyzetben már arra is jutott időnk, hogy szakmai tevékenységünk nívójának emelésére a telepek korszerűsítésével foglalkozzunk. Itt is barátságosabb volt a küzdőtér, mert a szükséges beruházások nagy részét már saját embe-reink a maguk erejéből tervezték és valósították meg. S miután ennek révén lényegesen meggyorsultak ezek a munkák, elgondolásaink megvalósulása nem telt hosszú időbe. Ez a tény pedig hihetetlenül felfokozta a munkakedvet. s végső soron fejlődésünk lendületét.

A vállalatvezetés bonyolult szerkezete szinte óraműpontossággal működött. S aztán — mint már olyan sokszor vállalatunk életében — egy pillanatra ismét megmerevült. Közvetlen oka:

Fehér Sándor vezérgazdátónk 1964 novemberében váratlanul bekövetkezett tragikus halála.

Fölöttes szerveink *Speer Norbertet* nevezték ki vállalatunk új vezérgazdátójává.

Speer elvtárs időközben négy évig a LIGNIMPEX Vállalatnál tevékenykedett. Ott alkalma nyílt külkereskedelmünk gyakorlati munkájában részt venni. S ezzel alaposan kibővítette amúgy is széles szakmai tapasztalatát.

Távolléte alatt is állandó érdeklődéssel kísérte a vállalat munkáját, hiszen számtalan korábbi elgondolásnak ő volt kezdeményezője. Sok segítséget kaptunk tőle; nemegyszer hívta fel figyelmünket egy-egy exportigény lebonyolíthatóságára. Több tétel lombosfűrészáru exportszállításunk fűződött nevéhez, mert korábról jól ismerve lehetőségeinket, jól megvilágította a bonyolítások módját, hogy sehol nem ütköztünk nehézségekbe. Nyugodtan állíthatjuk, hogy *ennek az exportnak alapjait ő fektette biztos alapokra.*

Vezérgazdátói tevékenységének már a kezdetén sok érdekes és értékes változtatást hajtott végre vállalatunk munkájában.

Vezetése alatt nagymértékben kiszélesedett az ipari tevékenységünk, exportunk struktúrája pedig sok tekintetben megváltozott.

Szerteágazó és sokrétű munkánk ma még állandó forrás alatt áll; még nem jutottunk el a végső kibontakozásig. Ez az állapot mérhetetlen terhet ró a vezető vállára és rendkívüli erőfeszítést követel tőle. *Speer Norbert hihetetlen szorgalmára és energiájára mi sem jellemzőbb, minthogy: ennyi gond és munka közepette az év folyamán doktori diplomát is szerzett.*

Az egyre növekedő belföldi igények mellett importunk is állandóan nagyobbodott. A telepeken felduzzadt a forgalom és ezzel a munkával párhuzamosan a fizikai, szakmai és adminisztratív területen egyaránt a létszámgigények is folyamatosan emelkedtek. Az egész vonalon meg kellett gyorsítani a munkafolyamatokat és a kapcsolódásokat összhangba hozni, hogy sehol se forduljon

elő fennakadás. A szervezéssel nem is volt bajunk, a munka is ment mint a karikacsapás, de az emberi teljesítőképesség végső határait még létszámkiegészítéssel sem nyújthattuk ki.

Mindenáron meg kellett oldanunk a telepi munka könnyítését, hogy kiszállításainkat ne gátolja, ne fogja vissza a nagyarányú beérkezés. Legelőször a vagonberakási és az uszálykirakási munkákon kívántunk könnyíteni és gyorsítani.

A megoldásra sajnos nem kínálkozott nagy választási lehetőség, mert a *legjobb s legmodernebb önhordós motoros targoncákhoz nem volt megfelelő úthálózat a telepeken*. Erről tehát le kellett mondanunk, mert az utak építése túl hosszú időt vett volna igénybe, s nekünk gyors megoldásra volt szükségünk.

Legcélravezetőbb megoldásnak az elevátor-rendszerű, villanymeghajtású rakógépet találtuk s így emellett döntöttünk. Ezekkel a gépekkel valamennyi rakodási munkát, sőt még a máglyázást is megkönnyítettük. *Azonnal megváltozott a telepeken a helyzet. Az így jelentősen lecsökkent nehéz fizikai munka magával hozta a termelékenység megnövekedését.*

Érthető, hogy az elevátorok beállítását minden dolgozónk ünnepelte, hiszen ezek voltak az első gépek a telepeken! Az első komoly segítők és egyben biztatók arra, hogy a meg-hirdetett gépesítés valóban bekövetkezik.

Üzembeállításukkor legjobban a balesetveszélytől tartottunk, mert a gépek és a kábelek ide-oda cipelése közben könnyen megsérülhet a vezeték. A csatlakozásban keletkezhető zavar pedig magasfeszültségű áramúttal járhat. A dolgozókat kezdettől fogva figyelmeztettük ezekre a veszélyekre. Mindegyiküket kioktattuk a helyes kezelésre. Szigorúan ellenőriztük az utasítások pontos végrehajtását. Tudtommal sehol sem fordult elő baleset.

Az adminisztrációs munkát mind a telepeken, mind a központban különféle irodagépekkel könnyítettük, egyszerűsítettük. A központban a gépkönyvelésre tértünk át. Ez meggyorsította és megbízhatóbbá tette adminisztrációt. *A vállalat területén megkezdődött a gépesítés korszaka. Ez azóta is, egyre nagyobb lendülettel fokozódik.*

Ahogy már jeleztem, az elevátorokat kezdettől fogva örömmel fogadták a dolgozók. Nem csoda, hiszen a legnehezebb fizikai munkáktól szabadította meg őket. Mikor aztán a gépek használatát jól begyakorolták, számtalan ötlettel és újítással igyekeztek termelékenységük tovább fokozására.

Végeredményben helyesnek bizonyult, hogy legelőször ezeket a gépeket állítottuk be. Mert így aránylag kevés beruházással, nagyon rövid idő alatt, minden telepünket gépi segítséghez juttathattuk. Régóta vajdó kérdést rendeztünk ezzel. S nagy kő esett le szívünkről, mert a táblánkon első helyen állt a telepi nehéz fizikai munka csökkentése. Most már kipipálhattuk.

Nem kellett túl sokáig várni, és már az első motoros emelőtargoncát is kipróbálhattuk *a pestlőrinci fenyőtelepen, ahol aránylag jó állapotban levő kemény salakos útjaink voltak*. Az új gép még ezen az úton is kitűnőnek bizonyult. A targoncák követelményeinek megfelelően alakítottuk át a rakodási és máglyázási technológiánkat. Ezzel nemcsak tovább gyorsultak, hanem modernizálódtak is ezek a munkafolyamatok. A targoncák zavartalan üzemel-

tetéséhez megfelelő úthálózatot építettünk a telepeken, ma is e gépek különféle típusait használjuk.

A motoros targoncák jelentőségét csak emeli, hogy ma már vevőink közül is többen használják ezeket a gépeket, s így náluk is gyorsabb és könnyebb lett a rakodási munka.

Halász László műszaki igazgató volt ezeknek a gépeknek az atyamestere; sokat, de eredményesen fáradozott értük.

A rakodómunkákon kívül volt még egy nehéz kétkezi munka: a rönkérgezés. Ezt szintén gépesítettük. Először vonókéssel és más hasonló alkalmatossággal hántoltuk a kérget, de amikor a bányafaellátás is a mi kezünkbe került, képtelenség volt azt a mennyiséget kézi erővel elvégezni. Hiába állítottuk be egymás után a brigádokat, nem tudtuk magunkat utólélni. Emellett ezzel a munkával a telep tekintélyes részét igénybe vették.

Elsőkül belföldi gyártmányú kérgezőgépeket állítottunk be. A kezdeti zökkenők után nagyszerűen beváltak és ma már úgyszólván minden kérgezési feladatot végrehajthatunk velük. Később külföldi kérgezőgépeket is vásároltunk.

Újabbán Tuzsíron rönkosztályozással kombinált kérgezést is végzünk egy modern finn-, valamint egy szovjet—csehszlovák gyártmányú gépsorral.

A gömbfaválasztékok osztályozásának, ennek a szakmailag fontos, de fizikailag nagyon terhes és körülményes munkának kézi erővel való végzése sokszor vezet tévedésekhez. Számtalanszor előfordult, hogy a fűrészekhez irányított vagonokban bányafa, a bányákhoz pedig rönk érkezett. Az anyagok visszacszerelése pedig nagyon költséges. Ezeknek a gépsoroknak beállításával nemcsak a választékok, méretek szétszedése vált megbízhatóvá, hanem az ezzel járó fizikai munkán is nagyon sokat könnyítettünk.

Természetesen ez a két gépsor még nem elegendő az igényeink teljes kielégítéséhez. Ezért további hasonló gépsorok és berendezések beszerzését tettük folyamatba.

A telepek gépesítése most már stabilnak tekinthető, természetesen szükségszerű felújításuk, pótlásuk és adandó korszerűsítésük a vállalat terveiben változatlanul az első helyen áll.

A telepek jelenlegi állapotára nagyon jellemző a néhány évvel ezelőtt elhangzott nyilatkozat, amit a legnagyobb importőrünknek, a szovjet EXPORT-LESZ vállalatnak vezérigazgatója, Nicskov elvtárs mondott magyarországi látogatása alkalmával, miután megtekintette pestlőrinci fenyőtelepünket:

— *A telep gépi felszerelését és rendjét sokan megirigyelhetnék és tanulhatnának belőle.*

Erre a kijelentésre még akkor is büszkéek lehetünk, ha a megállapításból levonjuk a szokásos udvariassági gesztust.

Az első faipari gépek üzembeállítása igen érdekes körülmények között jött létre. A Szovjetunióból nagymennyiségű hossztolatlan bányafa érkezett. A tervezett választékok — bányafa, állványfa, vezetékoszlop és vastag gömbrúd — kiszedése, manipulálása után megmaradó vastag rúd egy részét a FAÉRT-en és TŰZÉP-en keresztül a lakosság részére hoztuk forgalomba, míg a másik

részből Vas megyében kézi faragókkal faragottfát állítottunk elő. Ezzel a megoldással azonban az igények kielégítése számításba sem jöhetett, mert alig volt már olyan ember, aki értett a faragáshoz.

A LIGNIMPEX közreműködésével Ausztriából hoztuk be az első faragó gépet. Ez annyira bevált, hogy rövidesen minden telepünkön ilyen géppel termeltünk faragottfát. Kezelői aránylag elég rövid idő alatt olyan gyakorlatra tettek szert, hogy kifogástalan minőséget állítottak elő. Ennek a közkedvelt épületfának forgalmazásával a lakosság építkezését lényegesen olcsóbbá tettük.

A faragottfa-termeléssel kezdődött a vállalat első ipari tevékenysége.

Ma már olyan mennyiséget és minőséget állítunk elő, hogy nemcsak a hazai igényeket elégítjük ki, hanem tekintélyes exportunk is van belőle.

Hazánkban a faragottfa gépi termelése addig teljesen ismeretlen volt. A Romániából importált faragottfát éppen úgy kézzel faragták, mint a Vas, Zala és Somogy megyeit. Ez a mesterség nálunk már teljesen kihálóban van. Alig akad egy-két idősebb ember, aki ezzel az igen nehéz, nagy hozzáértést és gyakorlatot igénylő munkával foglalkozik.

A háború előtt, különösen a vidéki fatelepek forgalmának tekintélyes részét ez a választék tette ki. Lakóházak, gazdasági épületek, kisebb hidak és átereszek gerendázatát kizárólag faragottfából készítették, de ezenkívül számtalan más területen is felhasználták. Nemcsak lényegesen olcsóbb, de a törési szilárdsága is kedvezőbb, mint a fűrészelt gerendáé; ezért kedvelték annyira. Nagy mennyiséget importáltunk Romániából, de ugyanakkor a dunántúli fatermelő megyékben is sokat állítottak elő. Főleg a kisebb erdőtulajdonosok, mert így jobb termelési eredményeket érhettek el.

És így folytatódott

Kezdetben minden telepünket szalag- és körfűrészekkel szereltük fel. Egyáltalán nem gondoltunk ipari termelésre. Csupán a rakodások közben keletkezett törött és csorbult anyagok korrigálására használtuk. Ez a munka akkor nem volt több, mint amennyit minden fatelepen a gondos, szakszerű árukezelés megkövetel. Ez a semmitmondó, egyszerű munka alapozta meg végül is egész ipari tevékenységünket. Az összegyűlt hulladékot és a sok fel nem használt rakoncafát ugyanis valamilyen formában értékesítenünk kellett, mert elég sok helyet foglalt el, rendetlenség benyomását keltette és emellett tűzveszélyes is volt. Ekkor támadt az ötlet, hogy láda és gyümölcsrekesz alkatrészeket szabjunk belőle.

Először csak egyszerű kis fabódékban fogtunk hozzá a hulladék és rakoncafa feldolgozásához, de évés közben megjött az étvágyunk. Amikor egyes telepeken elfogyott a hulladék és egy megkezdett tételt komplettírozni kellett (eleinte kizárólag ilyen esetekben), gyengébb minőségű rövidárut is felhasználtunk. Később, amikor már kialakult a ládaelemek kalkulációja,

rövidáruból is megkezdtük a ládatermelést és egymásután állítottuk be a gépeket.

Ekkor szinte kapóra jött egy nagyszerű gyümölcsstermés, helyesebben az azt követő országosan nagy ládaigény. Gyümölcsexportunkat a ládahiány annyira veszélyeztette, hogy még olyan faipari üzemeknek is be kellett kapcsolódnia a termelésbe, amelyek addig ládát nem gyártottak. Természetesen mi is részt vettünk ebben az akcióban és kapacitásunkat tovább növeltük. Ekkor már olyan szép gépparkkal rendelkeztek telepeink, hogy valóságos kis faipari üzemek benyomását keltették.

Ebben az időben egyre kevesebb zárlec és lec érkezett az importtal. A hiányok pótlásáról nekünk kellett gondoskodnunk. Később sem javult ezeknek a választékoknak az importja, az igények viszont fokozódtak. Kénytelenek voltunk ezért ehhez mérten megszervezni a termelésüket.

Ma már ott tartunk, hogy exportra is termelünk zárleceket. Szóval ránk is illett ez a közmondás: „*ha egyszer egy üzlet megindul...*”

Ezután már tervszerű elgondolások alapján fejlesztettük ipari tevékenységünket.

Elindítottuk mind a fenyő, mind a lombosfűrészáru méretre szabását. Gyalu- és hasító gépeket állítottunk be, fokoztuk a láda és egyéb faipari termékek előállítását.

Amikor a mátészalkai háromkeretes fűrészüzemünk megkezdte működését, szinte az egész ipari tevékenységünket magával ragadta. Ezzel olyan bázis létesült, amely további elgondolásaink kivitelezetőségéhez nagy biztonságot nyújtott. Többé nem voltak fűrészipari problémáink. Azokat a különleges méreteket vagy vevőinknek velünk szemben támasztott egyéb kívánságait, amelyeket a fűrészek nem szívesen, vagy egyáltalán nem vállaltak el, megcsináltuk Mátészalkán. Ilyen esetekben már a határon kiválogattuk a megfelelő gömbfa-vagonokat, hogy a megfelelő alapanyagot is biztosíthassuk.

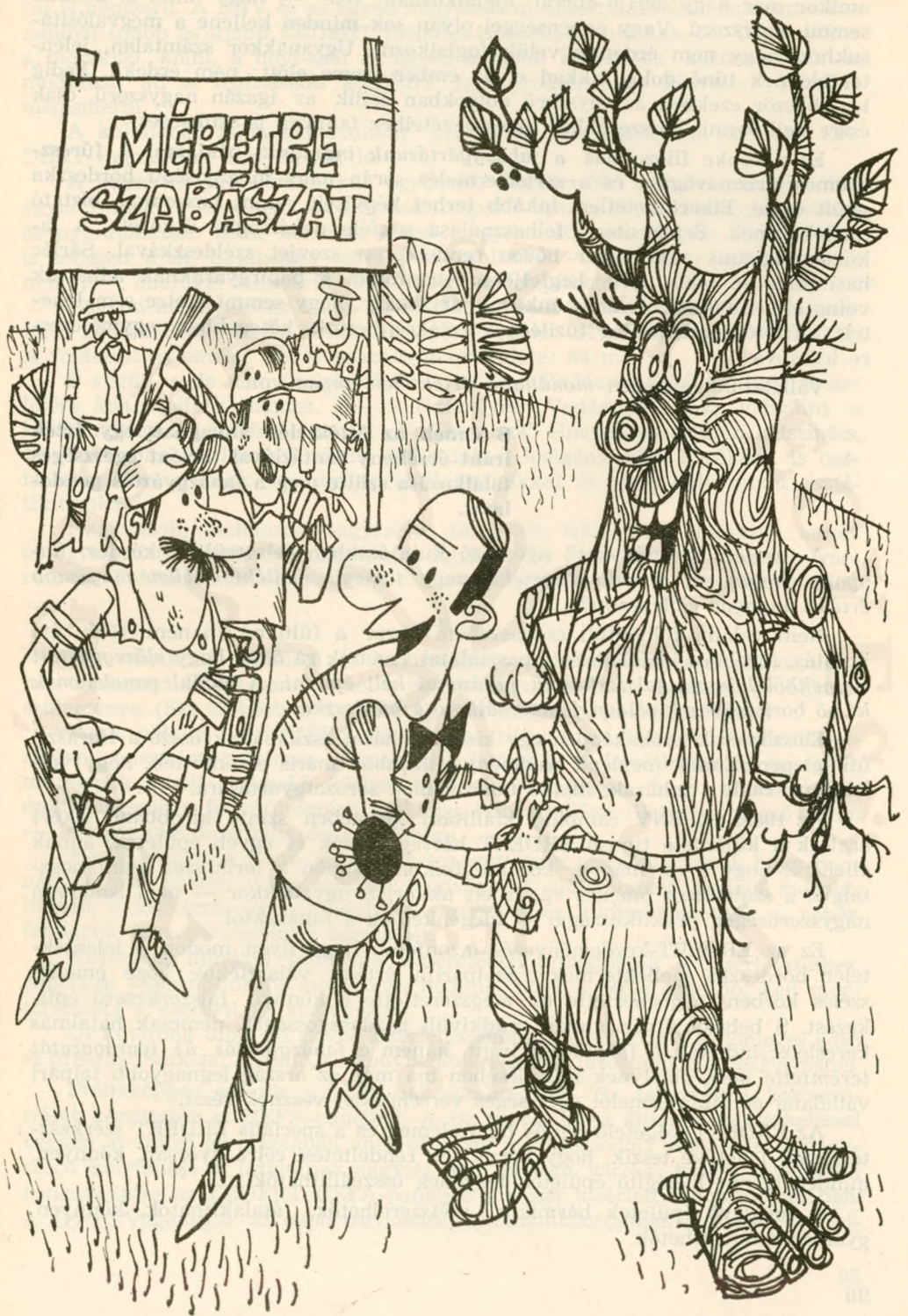
A telepeken is szinte észrevétlenül növekedett az ipari tevékenység. Egyre szerteágazóbban bontakozott ki, és ez a lendület csak fokozódott a tuzséri fűrészüzem beindulásával.

Ekkor már tökéletesen egybeolvadt, szakmailag értelmesen egymásba kapcsolódott a telepes fanagykereskedelem és a mellette kialakult faipar. Egymást kiegészítve azóta is csak terebélyesedik.

Ma már a szemünk előtt állnak a tények, eredmények, amelyek igazolják és alátámasztják a koncepció helyességét. Nem vállalati öncélúság vagy valamilyen hóbort szüleménye, hanem *mindez elsősorban a felhasználók zavartalan ellátásának szolgálatában áll. Azért pedig csak külön dicséret illeti vállalatunkat, hogy az időközben kialakult exportnak is komoly biztosítékát képezi.* Nyugodtan állíthatjuk, hogy a felhasználók mindezek nélkül megközelítőleg sem részesülhetnének a maihoz hasonló ellátásban.

Az életben általában a nagyobbak, színesebbnek látszó, hangosabban kiabáló lehetőségek keltik fel az ember érdeklődését. Sokszor aztán kisül —

amikor már nagy dérrrel-durral foglalkoznak vele —, hogy nincs is bennük semmi nagyszerű. Vagy éppenséggel olyan sok minden kellene a megvalósításukhoz, hogy nem érdemes velük foglalkozni. Ugyanakkor számtalan, jelentéktelennek tűnő dolog sikkad el az ember szeme előtt; nem érdekli. Pedig legtöbbször ezekben az egyszerű dolgokban rejlik az igazán nagyszerű, csak észre kell venni. Persze ehhez az észrevételhez fantázia is szükséges.

Ez a röpke filozofálás *a faházgyártásunk indulását* példázza. A fűrészüzemek prizmavágása és a zárléctermelés során nagy mennyiségű bőrdeszka gyűlt össze. Elkerülhetetlen, inkább terhet képviselő, mint haszonnal bízható melléktermék. Értékesítése, felhasználása sokféle nehézségbe ütközött. A lakosság ugyanis akkor már bőven rendelkezett szovjet széldeszkával. Sárlec hasítására se felelt meg. Legfeljebb lehántoltan a papírgyáraknak adhattuk volna el; ez viszont olyan munkával járt akkor, hogy semmi esetre sem lehetett kifizetődő. Kizárólag tűzilének értékesíthettük, kötegekben, egyméteresre leszabva.

Vállalatunk életében *mondhatni értéktelen anyag* volt.

S ennek az értéktelen anyagnak egy érték iránt érzékeny fantáziával történt egészséges találkozása szülte meg a faházgyártás gondolatát.

A „*rejtett tartalékokat*” nyomozó kutatóinkban felmerült a kérdés: *hogyan lehetne ezt a hulladékértékű nagy tömegű mellékterméket magasabb értékű anyaggá előléptetni?*

Nem valami földöntúli csodaszellem súgta a fülükbe, hanem több évi kutatás, türelmes kísérletezés tapasztalatai vezették rá őket, hogy *előregyártott elemekből könnyű falszerkezetű faházakat kell építeni. A modul panelelemek külső borításához kiválóan felhasználható a bőrdeszka.*

Először csak próbaképpen egy kisebb faházat eszkábáltak össze a Haraszti úti telepen. Ennek meglepő eredményei azonban máris eldöntötték, hogy vállalatunk rááll a faházak, illetve faházelemek sorozatgyártására.

Az 1965. évi BNV camping kiállítása keretében szinte kirobbanó sikert arattak a különféle típusú ERDÉRT hétvégi házak és egyéb épületek, annak ellenére, hogy a mi magyar közönségünkben csupán a természet utáni nosztalgia, a szabadban pihenés vágya élt akkor. S ugyanakkor — nem ismervén nagyszerűségét, praktikusságát — idegenkedtek a faházaktól.

Ez az ERDÉRT-kezdeményezés (azonfelül, hogy ilyen módon a jelentéktelen bőrdeszka mellékterméket az iparifa értékű választékok közé emelte) széles körben megismertette és megszerettette a könnyű falszerkezetű építkezést. S bebizonyítván annak rendkívüli gazdaságosságát, nemcsak hatalmas keresletet indukált a faépületek iránt, hanem *a faházgyártás új iparágazatát teremtette meg*, amelynek művelésében ma már az ország legnagyobb faipari vállalatai és műfatermelői egészséges versengéssel vesznek részt.

Az ERDÉRT szigetelő belső faházelemek és a speciális ERDÉRT szerkesztési mód lehetővé teszik, hogy bármilyen rendeltetési célra gyorsan, könnyen, minden igényt kielégítő épületek legyenek összeállíthatók.

A meglévő épületek bármikor szétszerelhetők, átalakíthatók, könnyen, gyorsan áttelephetők.

Az ERDÉRT-faház ma már nemcsak az országban, hanem határainkon túl is népszerű. A BNV és az egyéb nagyszabású hazai kiállítások minden alkalommal újabb és újabb ERDÉRT faépület-típusokat mutatnak be. Ugyanakkor a moszkvai, kölni, a novi-sadi és egyéb külföldi kiállítások közönségének is módjában áll a legfrissebb ERDÉRT faházprodukciókat közvetlen közelről megismerni.

A különböző faház-exportunkat szakszerű csomagolásban, speciális ERDÉRT-vagonokkal bonyolítjuk le.

A húszéves jubileumunkkal egybeeső, legfrissebb faépület-produkcióink egyik sorozatát képviselik az „Építsd magad!”-típusú, H—O típusjelű hétvégi és nyaralóházak. Ezek nemcsak külső megjelenésükben, hanem szerkezetileg is teljesen újak. Sajátságos teherviselő táblákból — építőszerv igénybevétele nélkül — önerővel rendkívül rövid idő alatt felépíthetők.

Nagyon megnyerő az újabb ERDÉRT-épületek között a „Szigliget” elnevezésű kétszalagos, társas, kétszintes nyaralóépület 34 m² beépített területtel. A földszint és emelet összes hasznos alapterülete: 84 m².

S végül — de nem utolsósorban — az első Vadászati Világkiállítás tiszteletére konstruált kétszintes, 10—12 férőhelyes „Vadászház”-unk, valamint a kombinált építési móddal készült, „Vadásztanya” elnevezésű, szintén kétszintes, 14—16 férőhelyes luxus kivitelű épületünk a legigényesebb körökben is osztatlan sikert aratnak korszerű praktikusságukkal és magasszínvonalú esztétikumukkal.

Nagyszerűt, briliánsan nagyszerűt teremtett tehát az a fantázia, amely az egyszerű bőrdeszkában meglátta a faházat. De ez a fantázia még nem merült ki. Faházgyártásunkban még rengeteg fel nem fedett lehetőség rejlik.

Egy másik új, vállalati (14 külországban is bejelentett) szabadalmunk, a már közismert REFA-panel ismét a jó fantáziával társított egyszerű problémák szüleménye. (Ezt időközben Svédország már elfogadta és lajstromozta.)

Egyik oldalon az ERDÉRT állt a maga népgazdasági érdekű kezdeményezésével, miszerint hatalmas propagandát fejtett ki a farostlemez és az egyéb műfalapok minél szélesebb körben való alkalmazásáért, hogy ennek révén csökkenhessen a fenyőfűrészáru hatalmas felhasználása, illetve — végső fokon — faimportunk horribilis devizaköltsége.

Másik oldalon a hazai járműipar topogott ama probléma körül, hogy honnan lehetne valami olyan modern alapanyagot előteremteni, amivel megoldhatnák a korszerű, gyors nagytablás szerelést és kiküszöbölhetnék a nehéz fémlapok igen körülményes beépítését.

Kutatóink mindkét probléma ismeretében hozzáfogtak a kísérletezéshez. Amolyan vezérmottóként motoszkált bennük, hogy a farostlemezről kell megteremteni a keresett új alapanyagot.

Öt kutatónk több évi szívós kísérletezéséből megszületett a különleges edző és préselő eljárással készülő, sodronybetétes, rétegelt farostlemez, a REFA-panel.

Próbaképpen először a MÁV-nál alkalmazták. Tíz tehervagon karosszerűjét készítették el REFA-panelből. A tíz vasúti kocsit állandó megterheléssel éveken át futott az országban anélkül, hogy meghibásodott volna. Ezt a nagyszerű helytállást a járműipar nagyjai már ki sem várták, hiszen mindegyik levizsgáztatta az ERDÉRT REFA-paneljét a maga kísérleti laboratóriumában. A Győri Vagongyár az exportra készülő pullmankocsijainak padlójátába épí-

tette be. Az Ikarusz pedig a legmodernebb buszainak padlózataát készítette REFA-ból.

A kísérleti példányok megjelenésétől alig néhány év telt el és már egy hosszú választéksorozatot képviselő *REFA-panelcsalád uralkodott a piacon*, mégpedig a legmodernebb építőalapanyagok élén.

Ma már nemcsak a járműiparnak, hanem az építőiparnak is keresett, kedvenc cikke. Vállaltunk alig győzi a termelését, noha segítségképpen a bihar-keresztesi vegyipari termelészövetkezetet is bekapcsolta a gyártásba. S ez a szövetkezet tekintélyes kapacitással működik közre.

A REFA-panel — különösen alumínium-lemez borítású változata — az építőipar számos területén forradalmasító erővel hatott. Nem is beszélve arról, hogy a járműiparnak sokkal többet nyújtott, mint amit ettől az új anyagtól vártak.

A REFA-panel már univerzálisnak mondható építő-alapanyag. Nélkülözhetetlen a gyorsütemű, gazdaságos zsaluzásnál, a boltozatos tetőzetek, karosszériák, padlózatok készítésénél, konténerek építésénél stb, stb. Tervbevett exportját a különböző angol és osztrák cégek komoly érdeklődése támasztja alá.

✱

Vállalatunk két legjelentősebb ipari létesítménye Mátészalkán és Tuzséron működik. Ezen a két telepünkön is teljesen kezdetleges állapotokból indultunk el. Előre meghatározott tervek alapján és az időközben fellépő igények helyes összehangolásával folyamatosan hoztuk létre a ma már ipartelepnek számító egységeket.

Először a mátészalkai részleg fejlesztéséhez kezdtünk. Amikor ennek üzemeltetésével már a kívánt eredmények kibontakozását láttuk, szinte magától érthetővé vált és szakmailag még alaposabb indoklást kapott a tuzséri üzem felépítése is.

Tuzsér a helyzeténél és összetételénél fogva a maga nemében egyedülálló faipari létesítmény, mert magában egyesít olyan sokrétű és szerteágazó kereskedelmi és faipari munkát, amelyet talán sehol a világon ilyen formában és körülmények között sem csinálnak. Az elképzelések realizálása erősen a várakozáson felül, mert annak idején senki sem gondolhatott arra, hogy

ezen a telepen mintaszerűen érvényesül a fa-nagykereskedelem által a faipar részére nyújtható minden szakmai előny és lehetőség kihasználása.

Mátészalka és Tuzsér ma már az ország két legkorszerűbben felszerelt faipari üzeme. Szelvényáru-termelésük mellett ládát gyártanak, gerendát faragnak és egyéb idevágó faipari tevékenységet is folytatnak.

Egyre növekvő termelésükkel kapcsolatban hangsúlyozni kell mindkét telep minőségi munkáját. Ez a kitűnő szakvezetést, a prima munkafegyelmet és a már jól begyakorolt fizikai dolgozók munkáját dicséri.

A szakmunkásképzés területén a vezetőség múlhatatlan érdemeket szerzett, mert mindkét telepen egyszerű mezőgazdasági munkásokból nevelt ki jól képzett faipari dolgozókat, akik nélkül minden fejlesztési terv meghiusult volna.

Ezek a telepeink a szakszerűen előállított termékeikkel nemcsak a belföldi felhasználók, hanem számtalan neves külföldi cég elismerését érdemelték ki.

Exporteladásainknál nem egy vevőnk előre kiköti, hogy kizárólag erről a két fűrészről szállítsuk részére a megrendelt árut. Az ilyen kikötés többet mond minden dicséretnél.

A két telep földrajzi helyzetének igen böles kiaknázásával a vezetőség céltudatosan építette ki itt a vállalat legnagyobb fűrészkapacitását. Ugyanis maximumisan ezen a fronton beáramló fenyőgömbfát itt nyomban felfűrészelve mint fűrészárut továbbíthatjuk az ország belsejébe. Ezáltal az ismételt átrakások tetemes költségétől mentesülünk a nagyon jelentős munkaerő és vagonter megtakarítása mellett.

Ez a két faipari üzemünk minden fejlettsége ellenére még nem érte el teljes kiforrottságát. A vállalat vezetősége is tisztában van ezzel, s épp ezért különös gonddal dolgozik továbbfejlesztésükön.

Sokan nem lelkesedtek érte...

Végigjártuk az utat a háború előtti időktől a vállalat keletkezésén, telepek szervezésén, kereskedelmi és ipari tevékenységünk kialakulásán keresztül. Nem érintettük azonban még az export területét. Pedig az sem kevésbé fontos, mint minden egyéb, amit a két évtized leforgása alatt végrehajtottunk.

(Ahogy az eddigiekben is, úgy itt sem törekszem a teljesség kimerítésére, mert az aprólékos boncolgatás esetleg elhomályosítaná a lényegét. Meg aztán: a későbbi krónikásokra is illik hagyni egy-két hálás témát...)

Az export népgazdasági jelentősége mindenki előtt vitán felül áll. Hogy minél kiterjedtebb és kifejtettebb export az ország érdeke, ez is kétségtelen. De, hogy egy vállalat miképpen is kezdjen exportálásba, erre már nem lehet olyan könnyen és egyértelműen válaszolni, mint az előbbi két kérdésre. Nem, mert igen komoly követelmények egész sora határozza meg és korlátozza ezt a rendkívül hasznos, de ugyanakkor rendkívül „rázós” tevékenységet.

A sorozat legelső tétele: *a világpiac hiánytalan ismerete.*

Tagadhatatlan, hogy *eme legfontosabb feltételnek 1959-ben még nem tudtunk megfelelni, mégis hozzákezdtünk az exportáláshoz* — nagy segítőnk és harcostársunk, a LIGNIMPEX égisze alatt. A LIGNIMPEX pótolta mindazt, amivel akkor ilyenfajta ügyletekhez mi még nem rendelkezhattunk. Nem vitás, hogy minden éles szakmai előrelátás mellett is igen nagy bátorság kellett ahhoz, hogy külkereskedelmi vállalatunk Nyugaton magyar faexportról kezdjen tárgyalásokat. Nemcsak azért, mert a nyugati piacon ekkor jelent meg első ízben, hanem mert a kínált áruja túlságosan korlátozott volt fafajok és méretek tekintetében. Miután a hazai szakmai körök tisztában voltak ezzel a helyzettel, nem csoda, hogy igen sok szakemberünk csöppet sem lelkesedett ezért a vállalkozásért.

— *Elvesztettétek az eszeteket?! Ilyen körülmények között akartok fát exportálni Magyarországról?!... —* Ilyen és kevésbé ennyire finom megjegyzések kísérték ezt a remek úttörést, de hál'isten a pesszimistáknak ismét nem lett igazuk. A mai eredményeinkre tekintve 1959-ben az első lombosfűrészáru- és fa-gyártmány-exportunk nagyon-nagyon szerény keretek között indult útjára, de — elindult és — nem is jött vissza. (Pedig akkor még nagyon döcögött a lombosfűrészáru-ellátásunk. A mai pestlőrinci lombos telepünk még csak a szervezés stádiumánál tartott, s így tulajdonképpen telepi készlettel nem is rendelkezünk. A felhasználókat — az import gőzölt bükk kivételével — közvetlen szállításokkal a fűrészektől láttuk el.)

Az Országos Tervhivatal — nagyon helyesen — különös éberséggel őrködött azon, hogy az export a belső ellátást ne veszélyeztesse. Csak olyan fafajt, méretet és választékot engedett kiszállítani, amelyre itthon nem tartottak igényt. A LIGNIMPEX nagyon ügyesen azzal hidalta át a kezdeti nehézséget, hogy műhasábot importált erre a célra. Ezt kisebb vidéki üzemekben dolgoztatta fel. S így máris bázist teremtett az exportnak.

A műhasáb a méreténél fogva korlátok közé szorította a választékok termelését és új megoldások keresésére serkentette a fantáziákat. Nem kellett sok fej-törés; egy ismét nagyszerűen egyszerű ötlet nyomán a műhasáb feldolgozásából indult el *az apró cikkek*, közismert nevén a „*Bigyula*” *exportja*. Korábban még csak gondolni se mertünk volna ilyesmire.

Természetesen azok a rosszul felszerelt, gyakorlatlan vidéki kis üzemek, amelyek a műhasáb feldolgozására vállalkoztak, kezdetben több keserűséget és kellemetlenséget okoztak, mint amennyi elfogadható bigyulát termeltek. A kezdeti produktumuk annyira gyenge minőségű volt, hogy még belföldi forgalmazásuk is gondot okozott volna. Ezenkívül: miután még nem ismerték a saját üzemi kapacitásukat, jóformán minden szállítási határidejük elcsúszott. Minde-me hibák kimagyarázása a külföldi vevővel szemben — úgy, hogy a vevő máris ne köszönjön el — mondhatni magas szintű diplomáciai feladatok elé állította a LIGNIMPEX-et.

Később — szakembereink állandó felügyelete mellett — megszűntek ezek a hibák és normalizálódott ezeknek a kisüzemeknek a termelése. Addig azonban, mint a legtöbb kezdeményezésnél, itt is meg kellett az iskolapénzt fizetni.

Az új gazdasági rend bevezetése a lombos fűrészáru exportjában is nagy fordulatot hozott.

Az állami erdőgazdaságok és a termelősövetkezetek bekapcsolása lehetővé tette kiszélesítését. Másrészt a LIGNIMPEX, a már jól megszervezett szállítások révén nevet és megbecsülést szerzett a nyugati piacon, s így mindjobban emelkedett az érdeklődés a magyar áru iránt.

Az export kibontakozásában mindjobban effektív szerephez jutott vállalatunk. Olyannyira, hogy abból a — nagymértékben — statisztika szerepkörből, amit 1959-ben a Nagy Mester mellett betöltöttünk, mindinkább számottevő szerepekhez, majd főszerephez jutottunk. Ez elsősorban annak köszönhető, hogy a LIGNIMPEX oldalán külföldre kiutazó munkatársaink mind a szocialista, mind a kapitalista országokban széles körű szakmai tájékozottságra tettek szert. Megismerték a fa-világpiacot. Megtanulták annak fortélyos jelkulcs rendszerét.

Ugyanakkor pedig vállalatvezetőségünk világszínvonallal egybehangolt, korszerű piackutatást fejlesztett ki.

Ennek a két igen jelentős szellemi energiaforrásnak kitűnő egybefogása jól érezhetően nagyot lendített vállalatunk fejlődésén és szinte nem álmodott méretekre szélesítette ki jövő perspektíváinkat. Ennek a fejlődésnek keretében természetesen exportáló szerepünk is megnőtt. Most már a koncertet vezénylő karmester, sőt az egyszemélyben szerző és színjátzó rendező szerepére is vállalkoztunk.

Az egyre emelkedő kereslet kielégítésében újabb nyersanyag-bázisról kellett gondoskodni. Gondoskodtunk. Erre a célra lombos gömbfát importáltunk. Ennek feldolgozásával nemcsak a mennyiséget, hanem a választékot is bővíthettük. S ez nagyon fontos, mert választékban is nőnek az exportigények.

A lombosfűrészáru exportját igen kedvezően befolyásolja a rakodólapok és a rakodólap-alkatrészek termelése. Ezeknek most ugyanis Európa-szerte nagy a konjunktúrája. Vállalatunk ennek a helyzetnek tudatában egy olyan modern gépsor mielőbbi beállítását határozta el, amellyel sokszorosára emelheti eme cikkek termelési kapacitását.

Természetesen nem olyan egyszerű az így megemelendő termeléshez a szükséges nyersanyagot előteremteni. De biztos vagyok benne, hogy vállalatunk ezt is előteremti, mert ma már a LIGNIMPEX mellett az ERDÉRT név is jó minőségű márka a külföldi piacon, azaz egy esetleges ellanyhulással vagy újabb választékigények előli elzárkózással nem szabad kisebbiteni vagy tönkretenni a becsülettel megszerzett igen jó hírnevünket. Másrészt: vállalatvezetőségünk teljesen tisztában van azzal, hogy a mennyiség növelésével, a minőség további finomításával és a választék bővítésével exportvállalkozásunknak igen sokfelé kellemesen kiható, nagyon eredményes jövője van.

A bölcsőt Győrteleken ringatták...

Sokaknak talán kissé hihetetlen, hogy vállalatunk a működése folyamán minden feladatát minden körülmények között megoldotta. Mégpedig a legegyszerűbbektől kezdve a legkilátástalanabbakig. Legtöbbször váratlanul, pofonegyszerűen, máskor kevésbé fordulatosan. Soha nem hátrált meg, hanem optimista bizakodással szembeszállt minden problémával. És győzelem követte küzdelmét... Igen, kicsit hihetetlennek tűnik, s amilyen könnyedén végigfutottunk fejlődésünk főbb állomásain, bárkiben az a benyomás alakulhat ki, hogy a véletlenek sorozata hozta létre eredményeinket.

Nos — hogy ezt is tisztázzuk —, minden sikerünkhöz hosszadalmas vagy rövidebb, de minden esetben fárasztó munka, nagy szakmai tapasztalat és alaposan kiértékelt, gondos megfigyelés tapad. Nem véletlenül, hanem a gyakorlat közben adódó esetekben rejlő ötletek felismerésén alapszik. *Ilyen felismerés alapján született — nagyon érdekes körülmények között — a fenyőfűrészáru-exportunk is.*

Külkereskedelmünk az első időkben vastagsági csoportonként méretre hosszolt bányafát, vezetékoszlopot, fűrészgömbfát és egyéb választékot külön-külön kötések alapján vásárolt a Szovjetuniótól. Ezt, az ilyen módon importált anyagot a határtól közvetlenül szállította el a felhasználókhoz. Az igények növekedésével természetesen egyre nagyobb nehézséget okozott a különböző ter-

melőhelyekről megfelelő arányokban összehozni a kívánt méreteket és választékokat. (Ahogy ezt mi magunk is keserűen tapasztalhattuk.) Következésképpen bizonyos időközökben egyes bányafa-méretekből vagy más választékból sokkal több, másokból pedig kevesebb érkezett a kelletnél. Ez a helyzet — ha csak átmenetileg is — kellemetlen zavarokat okozott hazai ellátásunkban.

Ezeknek megszüntetése érdekében 1958-ban, amikor tovább emelkedett a mennyiség, a szovjet szállító, az EXPORTLESZ, ajánlatot tett a megvásárolt bányafa egy részének hosszolatlan állapotban történő szállítására. A LIGNIMPEX ezt az ajánlatot — nagyon helyesen — annak ellenére elfogadta, hogy akkor még nem rendelkeztiünk megfelelő telephálózattal a manipuláció és a vágatás végrehajtására.

Felismerték, hogy a hosszolatlan bányafa más értékes választékot is rejt magában; ez megéri az áldozatot, sőt még bizonyos mérvű kockázatot is.

Miután a gömbfaféleségeket a LIGNIMPEX akkor még közvetlenül szállította, ezért lerakó- és manipulálóhelyeket kerestek lehetőleg a határ közelében. Így jutottak el egy olyan Szabolcs-Szatmár megyei kisközségbe, Győrtelekre, amelyet talán csak iránytűvel lehetett megtalálni. A Mátészalkai Vegyesipari Vállalatnak ebben a községben egy egykeretes fűrészje is volt.

Kezdetben mindössze 3000 köbméter hosszolatlan bányafa manipulációjában állapodtak meg. Szóba sem került a fűrész igénybevétele. A manipuláció során a bányafa, állványfa és pilótafa mellett fűrészgömbfa is kikerült. Az utóbbi között strukturálisan jó minőségű és méretileg megfelelő borovi is akadt. Eleinte az volt az elképzelés, hogy ezt a borovít valamelyik fűrészüzemhez szállítják és a felvágásból kikerülő anyagot az épületasztalos iparnak átadjuk.

A kiválasztott rönkök azonban annyira szépek voltak, hogy szakmailag vétek lett volna azokat másra, mint kizárólag szélezettelen pallóra felválni. A típusajtókhöz és ablakokhoz ilyen minőségű fűrészárura egyrészt nem is volt szükség, másrészt pedig az ipar szélezettelen borovít nem is volt hajlandó átvenni. Egy ötlet nyomán mégis szélezettelenre termelték. S aztán szakszerűen bemáglyázták azzal a céllal, hogy valamelyik külföldi cégnek bemutatják. Ha megtetszik, megfelel, exportálják és továbbra is termélnék ilyen választékot.

A bemutatkozás nagyszerűen sikerült; egy osztrák cég az akkori egész készletet (5 vagon) megvásárolta. Az átvétel során alig selejtezett ki valamit és bejelentette, hogy további mennyiségekre igényt tart. Ilyenkor látja az ember, hogy miből lesz a cserebogár, mert ezzel a tétellel kezdődött el 1958 őszén a magyar fenyőfűrészáru-export.

Ennek, a ma már terebélyes exportnak a bölcsőjét Győrteleken ringatták és ezt a „csecsemőt” Czige Pál dajkálta.

Ez a néhány vagon is elég volt ahhoz, hogy külföldön az érdeklődést felkeltse. S ahhoz is, hogy idehaza az ez irányú ambíciót fokozza. A következő években a vevők egymás után jelentkeztek, de az igényeket kapacitás hiányában nem elégíthettük ki. Az állami fűrészeket lekötötte a belföldi ellátás, s így csak tanácsi fűrészek jöhettek számításba az export termeléshez.

A csurgói és pankaszi fűrészeken kívül a Mátészalkai Vegyesipari Vállalat egykeretes üzemét is bekapcsolták s így már 15 000 köbmétert szállítottunk ki. Nem lehet szó nélkül hagyni, hogy ezek a primitív módon felszerelt fűrészek, amelyek addig a környék lakóinak bérfűrészelését úgy-ahogy ellátták, aránylag rövid idő alatt bejötték az exportminőség termelésébe. Ennek a furfangos mesterségnek minden „fineszt” elsajátították, ami nem is csoda, mert tanítómesterük a szakma egy régi rafinált rókája volt, aki eleinte éjjel-nappal körülöttük settenkedve vigyázott a termelésre. Közben kioktatta őket a fűrészelés minden ravaszágára. Ennek az energiának befektetése bőven kamatozott a szállításoknál, az igényes külföldi vevők csak a legkritikább esetekben kifogásolták az anyagot gyártási hibák miatt. Ez is inkább csak olyan „maceráló” szűrőszálhasogatás volt, ami régi szokása ennek a szakmának. Hogy, tudniillik, a jó szállítót sem szabad nyugton hagyni, mert akkor elkényelmesedik és elbízta magát. . . *Mindezeket nem lehet figyelmen kívül hagyni, mert nyugati partnereink minden „hangszeren” kitűnően játszanak és kíméletlenek is tudnak lenni, különösen, ha pénzről van szó.*

A fűrészüzemek jó szállításait azért emeltük ki és azért húzzuk alá nyomatékkal mégegyszer, mert ezzel a munkájukkal nagymértékben hozzájárultak exportunk kialakulásához.

Egy piacot ugyanis könnyebb megszerezni, mint megtartani. Ha a jó kezdet után a további szállításaink nem sikerülnek, úgy már az elején nagyon könnyen csődbe kerülhetett volna az exportunk.

Néhány szót arról is érdemes ejteni, hogy szakmai körökben Európa-szerte mindenki tisztában van hazánk faimportáló képességével. Minden érdekeltnél tehát önkéntelenül is felvetődött: „hogy kerül a csizma az asztalra?” Éppen olyan kételkedéssel fogadták fában szegény országunknak ezt a vállalkozását, mint mi is tennénk, ha történetesen a Lappföldről kínálnának friss epret korai májusi szállításra. . . Azt hiszem ezek után könnyen elképzelhető, hogy a *LIGNIMPEX*-szel együtt mennyi izgalomban volt részünk az eladások és a szállítások kezdetén. *S milyen hatalmas munkát kellett ahhoz befektetni, hogy a hitetleneket meggyőzzük és a kételyeket eloszlassuk.*

A nagy faexportáló országok konkurenciájával csak úgy birkózhattunk meg, hogy különleges méretek szállítására vállalkoztunk. Ezekkel az anyagokkal sikereket értünk el, s így megvetettük lábunkat a piacon. Ennek a kezdet követelne áldozatnak ma már beérett a gyümölcse; lényegesen könnyebben boldogulunk és jól elizagodzunk ennek a labirintusnak útvesztőjében.

Két éven keresztül csak a tanácsi fűrészekkel dolgoztunk. Ez idő alatt a kiszállított mennyiség folyamatosan és egyenletesen emelkedett. Közben a specifikációban olyan változtatásokat hajtottunk végre, amelyek a vékony gömbfaalapanyagoknak kedveztek. Az egész fenyőfűrészáru-exportunkra 1960 őszén igen kedvező változás következett be, amikor

Szabolcs-Szatmár megye MSZMP-titkárának, Benkei Andrásnak (jelenlegi belügyminiszterünknek) javaslatára — az Országos Tervhivatalt képviselő Lázár Györgynek (mostani munkaügyi miniszterünknek) teljes helyes-

lése mellett — az ERDÉRT vette át a mátészalkai fűrészüzemet, 1961. január 1. hatályal.

Ez a fordulat alapvető változásokat hozott és egy új korszak kezdetét jelentette. Hamarosan hozzáálltunk az üzem fejlesztéséhez. A meglévő egy keret mellé további két gyorsjáratú keretet állítottunk be.

Mátészalka fokozódó termelése és az időközben belépő állami fűrészek komoly kapacitása nagy lendületet adott fenyőfűrészáru-exportunknak. Akkor már volt mire támaszkodnunk; eladásaink mellett nyugodtan forszírozhattuk a választék szélesítését is. *Nem is maradt el az eredmény: alig 8 év alatt több mint tízszeresére emelkedett az exportunk.*

Miután az igények egyre növekedtek, fűrészüzemeink kapacitását folyamatosan növeltük. Először Mátészalkán az eredeti három keretet további két kerettel egészítettük ki. Majd — ahogy ezt már az előbbieken is körvonalaztuk — a húszéves jubileum alkalmával egy kétszintes fűrészcsarnokban, két teljesen modern szovjet automata fűrész állítottunk még fel. *Ennek az újabb két keretnek beindításával két műszakban évi 50—55 000 köbméter fűrészáru termelését győzi Mátészalka.*

Részben azokból a kiszállítások alkalmával szerzett tapasztalatokból, miszerint elsősorban a saját üzemünkből kikerülő tételek bonyolódnak le megbízhatóan, részben az igények emelkedéseinek tudomásulvételéből szükségesnek láttuk további fűrészüzem létesítését. Tuzsér adottságainál fogva önmagát kínálta erre a célra és természetesen ott állítottunk fel egy négykeretes üzemet. *A beindításnál már nem voltak olyan nehézségeink, mint Mátészalkán, s így aránylag gyorsan megkezdte az üzemelést, amely két műszakban megközelíti a mátészalkai termelés mennyiségét.*

Mindkét üzem jelentőségét — az országos szinten mért komoly kapacitáson felül — csak alátámasztja, hogy termékeik előállításához legjobban megfelelő gömbfa kiválasztásához maximális lehetőségük áll fenn.

Ez pedig eleve biztosíték arra, hogy az exporttermékek minősége a kívánalmaknak megfelelő lehessen.

Ezek után nem lehet vitás az sem, hogy e két jól felszerelt fűrészüzem bázisa lesz az elkövetkező évek exporttermelésének.

Csak egy korszak zárult le...

Elérkeztünk napjainkig. Krónikánkban az utolsó évek eseményeiből csak azokat említettük meg, amelyek jelentősek voltak a vállalat életében. A folyamatos munkáról csak néha-néha, általánosságokban emlékeztünk meg. Akkor is csak a felhasználók jó vagy gyengébb ellátásával kapcsolatban, mivel ez szorosán érinti vállalatunk legfőbb tevékenységét. Jellemezve az akkori idők pillanatnyi vagy huzamosabb helyzetét, annak jó, vagy rossz irányú további alakulását.

Főleg arra törekedtünk, hogy az egyes fázisok keletkezését szemléltessük,

mert csak ezek ismeretében és ezeken keresztül érzékelhető valamennyire a fejlődés és annak kísérő jelenségei. Históriainkban igyekeztünk figyelembe venni minden tényező összefüggését és dinamikus kölcsönhatását, hogy így ki-rajzolódhassék a múlt valóságos vagy legalább megközelítően valódi képe. Lehet, hogy apróbb mozzanatok, talán nagyobb események is kimaradtak, mert két évtized távlatából — nélkülözve minden feljegyzést — feledésbe mentek vagy elhomályosodtak. Viszont úgy érezzük, hogy azért számtalan olyan epizódot is megemlíttünk — sokszor csak egy-egy felvillantással — amelyeket még a törzsgárda tagjai közül sem ismert mindenki.

Szorosan hozzátartozik és ezért nem is hagyhatjuk szó nélkül, hogy mindehhez, ami húsz év alatt történt, partnereinkkel szemben tanúsított rugalmas magatartásunk is hozzájárult, amely részükről is őszinte viszonzásra talált.

Döntő volt a LIGNIMPEX-szel kezdettől fogva kialakított nagyon jó kapcsolatunk, amelyet az 1967-ben létrejött „pool viszony” csak erősített és szorosabbra fűzött.

Számtalan közös ötlet és azoknak nívós végrehajtása kapcsolódik ehhez az egészséges együttműködéshez. Még az időközben természetesen és törvényszerűen felmerülő viták, esetleges nézeteltérések sem gyengítik ezt a barátságot. Sőt, ellenkezőleg, ezek csak előbbre viszik, világosabbá teszik a kitűzött célhoz vezető helyes utat.

Ma már a felhasználó vállalatokkal is hasonló jó kapcsolatokat tartunk. Ezek szintén a zavartalan megértő együttműködést biztosítják. Ez az út, amelyet a vállalat ezen a téren is kialakított, elengedhetetlen tartozéka a helyes szocialista üzletpolitikának.

Természetesen azért tévedés lenne arra gondolni, hogy most már a megelégedés kellemes mámorában ringathatjuk magunkat. Fejünk felett a glóriával, kéz a kézben, valamennyien csak enyelegetünk. Szó sincs erről, mert ez az elbizakodottság nagyon veszélyes utakra vezethetne. Az egymás közti mérkőzés továbbra is változatlan hevességgel folyik. Akadnak még bőven rossz átadások, „labdakezelési” hibák is, sőt számtalanszor tudatosan vagy tévesen egymással szemben „lesre” is futunk, de ez nem von le semmit sem abból a tényből, hogy a hazai fászsakma: a kül- és belkereskedelem, valamint a faipar, külön-külön, de mint együttes is nagyon sokat fejlődött és összekovácsolódott — és ma már nem is olyan rossz ez az együttes.

A legutóbbi években tapasztalt szakmai nívó emelkedéséhez a Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Minisztérium illetékesei is nagymértékben hozzájárultak. Megértésükkel és támogatásukkal több nagyobb beruházásunkat tudtuk megvalósítani, amelyeknek eredményei már most is mutatkoznak. Számtalan szakmai nézeteltérés az ő tekintélyes közbelépésükkel, mindkét fél megelégedésére tisztázódott. Ezzel mind csak hozzájárultak ahhoz, hogy a Vállalat minden energiáját a fejlesztésre és az eredmények jobb kialakítására koncentrálhatta. A MÉM intenzív érdeklődése nyomán nyugodtan bízhatunk és reménykedhetünk további fejlődésünk előmozdításában.

Úgy érezzük, hogy mégis sikerült egy összefogó képet nyújtani a Vállalat 20 éves munkájáról. Nem fessegettük kisebb-nagyobb „falrengető” nehézségek megoldását, pedig ilyen is akadt bőven, mert nem volt azért olyan egyenes és síma ez az út, de két évtized múltán kellemesebb csak a szépre, jóra emlékezni. Nem akartuk a számok és az adatok rengetegével, a száraz és unalmas statisztikán keresztül a Vállalat egy lezárult korszakának fejlődését és életét bemutatni. Inkább a cselekvések egyszerű elemzését tartottuk célravezetőbbnek. Szándékosan nem említettünk személyeket, akik „nagy tetteket” hajtottak végre, mert meggyőződésünk, hogy

a legegyszerűbb dolgozóktól a vezérigazgatóig mindenki részese az eredményeknek.

Ilyen munkát csak egy jól összefogott és fegyelmezett kollektíva hajthat végre. Sokat okulhatunk ezekből az esetekből, helyzetekből, mert ez a fejlődés, amelyet ma látunk és amiben élünk is, nem véletlen szüleménye. Szorgalmas kitartó munka, a szakmai követelményekhez való alkalmazkodás, megfigyelések és ötletek helyes realizálása hozta mindezt létre. *Még messze vagyunk a végső kibontakozástól, mert a Vállalat a jelenlegi szervezetsége, a telepek gépi felszerelése, készletei és egyéb adottságai mellett már ma is sokkal többre képes ennél.*

Talán az elején kellett volna mindjárt nagybetűkkel leírni, hogy

a vállalat helyes káderpolitikája is egyik alapozója volt az elmúlt 20 év sikereinek és eredményeinek.

Kevés vállalat dicsekedhet azzal, hogy a legfontosabb vezető állásokat olyan személyekkel tölti be, akik ezelőtt hosszú ideig, fizikai vagy egyéb, de mindenesetre egyszerű beosztásban dolgoztak, mint pl. *Mátyás Albert kereskedelmi igazgató (osztályozó), dr. Kósa Zoltán gazdasági igazgató (telepi irodavezető), Ruza József főosztályvezető (brigádvezető), Imre László főosztályvezető (külső tisztviselő).* Ez egymagában is nemcsak felbecsülhetetlen biztonságot nyújt a vezetéshez, hanem ezenfelül nagy támaszt is jelent, mert az ilyen dolgozók alapos szakmai felkészültséggel és vezetői készséggel is rendelkeznek. Tökéletes ismerői a telepi munkák szerteágazó minden fázisának, amelyben könnyen kiismerik magukat, hiszen éveken keresztül ők is ezt a munkát végezték. Mindezt csak alátámasztja a vezetés, a párt és a szakszervezet harmónikus együttműködése, amely mindennek a fundamentuma. A jövő szempontjából nem feledkezhetünk meg a Vállalatnál kiképzett gyakornokokról sem, akik közül ma már számosan a központban vagy a telepeken fontos beosztásban dolgoznak és a további érvényesülés útja nyitva áll előttük. . . „*A marsallbotot minden közlegény a tarsolyában hordja. . .*” tehát minden csak rajtuk múlik! . . .

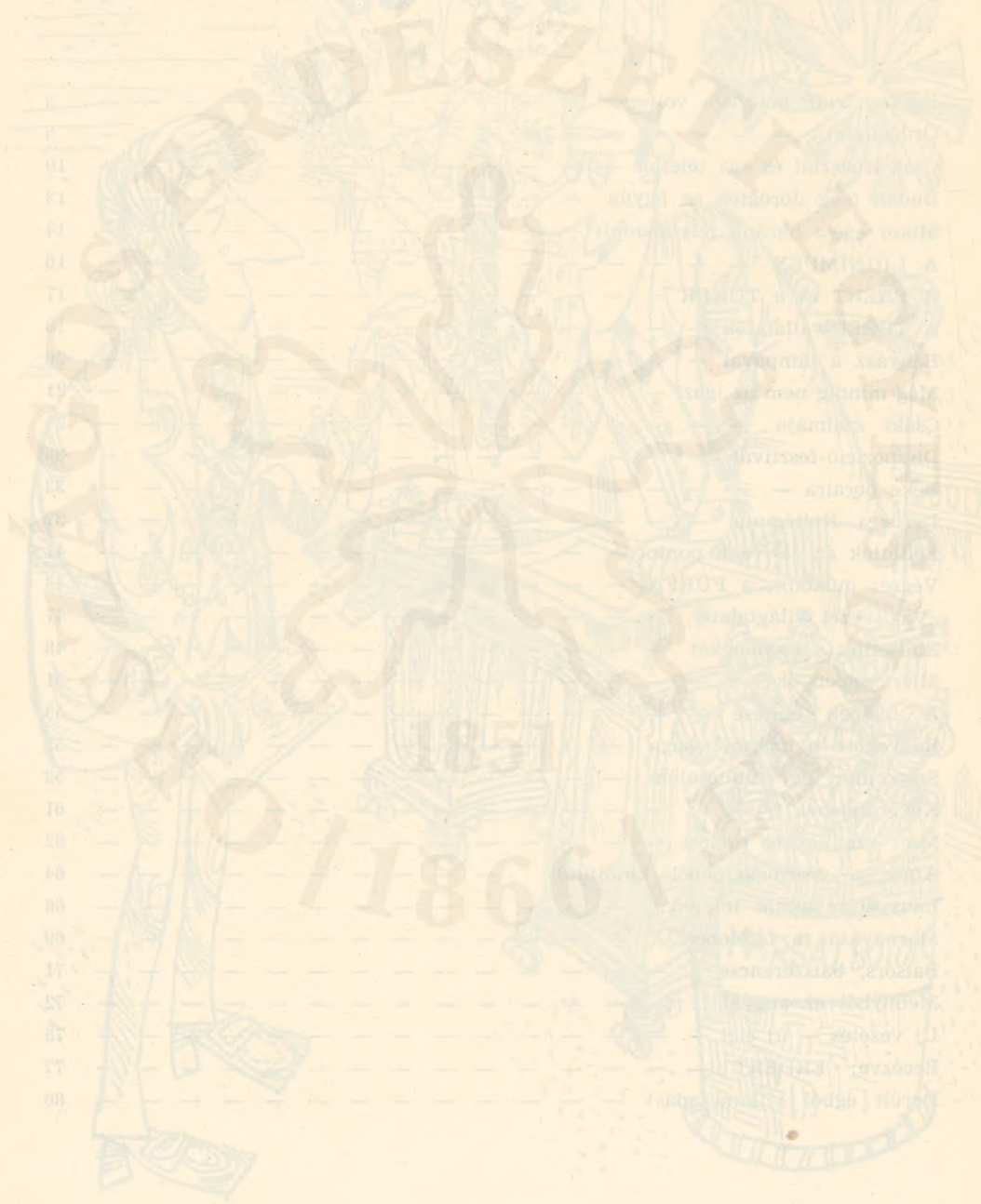
MUNKÁJCI ÖSZTÁJ

Tartalom

Egyszer volt, hol nem volt	5
Ördögűzés	5
Csak íróasztal és egy telefon	10
Budán még dörögtek az ágyúk	13
Mikor egész hazánk felszabadult	14
A LIGNIMPEX	16
A FAÉRT és a TÜKER	17
A TŰZÉP-vállalatok	18
Bányász a lámpával	20
Még mindig nem az igazi	21
Csáki szalmája	24
Diszpozíció-fesztivál	28
Béke poraira	33
Derül a Kollégium	37
Feltették az „I”-re a pontot	41
Végre: működik a FÜRFA!	43
„Vak vezet világtalant...”	47
Elültettük a csemetéket	48
Miért éppen ők?	51
A telepek építése	53
Ragyogott a fa méltósága	55
Szép, mint egy tündéralom	58
Keverőtelepek!?	61
Mint száz évvel ezelőtt	62
Amíg a gyermekcipőből kinőttünk...	64
Lányok az asztal tetején...	66
Marhavásár a fatelepen...	69
Balsors, balszerencse...	71
Mennyből az angyal...	72
Új vezetés — új élet	75
Becézve: ERDÉRT	77
Derült égből villámcsapás!	80

Most már futószalagon! — — — — —	84
Utánpótlás-dosszié — — — — —	87
Így kezdődött... — — — — —	89
És így folytatódott — — — — —	93
Sokan nem lelkesedtek érte... — — — — —	99
A bölcsőt Győrteleken ringatták... — — — — —	101
Csak egy korszak zárult le... — — — — —	105

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

1851

1866/1866

Magyarországi Erdészeti Egyesület

1851-1866

Magyarországi Erdészeti Egyesület

Megjelenés...	1
Előszó...	2
I. fejelet...	3
II. fejelet...	4
Szöveg...	5
A szerzők...	6
A kiadó...	7

Megjelent a Mezőgazdasági Könyvkiadó Vállalat gondozásában
Felelős kiadó az ERDÉRT vezérigazgatója
Felelős szerkesztő Borvendég Sándor
Műszaki szerkesztő Dubovay Lajos
A fedél és a belső illusztráció Endrődy István munkája

*
Nyomásra engedélyezve 1971. XI. 30-án
Megjelent 3050 példányban, 9%, (A/5) ív terjedelemben, 20 ábrával
Készült az MSZ 5601-59 és 5602-55 szabványok szerint
MG 1783- a -7100

Nyomda Zalaegerszeg 71 2908
Felelős vezető Szendrői Ervin

